

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна

**Звіт ректора
Харківського національного
університету
імені В. Н. Каразіна
В.С. Бакірова
за 2003–2010 роки**

Харків – 2010

ЗМІСТ

I.	Вступ	5
II.	Посилення кадрового потенціалу університету	8
	2.1. Кадровий склад університету	8
	2.2. Підготовка кадрів вищої кваліфікації. Підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників	12
III.	Підвищення якості університетської освіти	15
	3.1. Підготовка фахівців з вищою освітою	15
	3.2. Формування контингенту студентів. Довузівська підготовка	30
	3.3. Освіта протягом життя	37
	3.4. Система забезпечення якості навчального процесу	38
IV.	Підвищення ефективності наукових досліджень	49
	4.1. Результати наукових досліджень	49
	4.2. Фінансування наукових досліджень	60
	4.3. Співробітництво з науковими закладами, організаціями та підприємствами	62
	4.4. Атестація наукових кадрів	65
	4.5. Розвиток студентської наукової роботи	65
V.	Центральна наукова бібліотека. Музейний комплекс	69
VI.	Виховна, культурно-просвітницька та інформаційна діяльність	75
VII.	Міжнародне співробітництво	78
VIII.	Фінансова діяльність	81
IX.	Розвиток матеріальної бази. Господарча робота	84
X.	Соціальна підтримка співробітників і осіб, які навчаються	92
XI.	Розвиток фізичного виховання та спорту	95
XII.	Розвиток студентського самоврядування	97
XIII.	Підсумки	100
XIV.	Додатки	105
	Додаток 1. Відповідність показників діяльності Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна вимогам до дослідницьких університетів	105

Додаток 2. Порядки денні конференцій трудового колективу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна	107
Додаток 3. Захист докторських дисертацій штатними викладачами, науковцями і докторантами університету у 2004–2010 (I півріччя) роках	110
Додаток 4. Періодичні видання Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (станом на 1 вересня 2010 року).....	118
Додаток 5. Випуск періодичних видань та збірників наукових праць у 2004–2010 роках.....	120
Додаток 6. Спеціалізовані вчені ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна із захисту докторських і кандидатських дисертацій	124
Додаток 7. Особисті дані ректора Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна В. С. Бакірова	126

ВСТУП

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна створений 5 (17) листопада Стверджувальною Грамотою імператора Олександра І. Відповідно до Указів Президента України від 11 жовтня 1999 р. № 1313 та від 28.05.2003 р. № 454, університет є самоврядним (автономним) національним вищим навчальним закладом України. Постановою Кабінету Міністрів України № 76 від 03.02.2010 р. університету надано статус самоврядного (автономного) дослідницького університету (додаток 1).

Із початку ХІХ століття університет робить важливий внесок у розвиток освіти і науки на теренах України та за її межами, відіграє провідну роль у становленні і відродженні української культури, був і залишається піонером у становленні багатьох пріоритетних напрямів сучасної науки й університетської освіти, входить невід'ємною частиною до світової та європейської університетських спільнот як повноправний член Міжнародної Асоціації Університетів, Європейської Асоціації Університетів, співзасновник Євразійської Асоціації Університетів. Університет був серед перших європейських університетів,

які 1988 р. підписали у Болоньї «*Magna Charta Universitatum*».

Звітний період припав на відзначення університетом 200-річного ювілею і початок третього століття його славетної історії. Це зобов'язувало з величезною повагою і дбайливістю ставитися до вікових традицій класичної університетської освіти і, водночас, шукати переконливі відповіді на виклики сучасних соціальних реалій, оновлювати і модернізувати зміст та форми університетського життя відповідно до вимог сьогодення, до проблем становлення і розвитку України як незалежної і демократичної держави, до проблем Харківського регіону.

Протягом звітного періоду діяльність ректора визначалася Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про вищу освіту» та іншими, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, актами Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства освіти і науки України, Статутом університету.

Основні напрями діяльності ректора, керівництва університету та його підрозділів визначалися Концепцією

стратегічного розвитку Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, були спрямовані на динамічний розвиток наукових досліджень, підтримання і розвиток провідних наукових шкіл та перспективних наукових напрямів, забезпечення міжнародно визнаних стандартів якості навчального процесу, високої конкурентоспроможності університету на регіональному, національному і світовому освітянських ринках, створення умов та стимулів розвитку кадрового потенціалу, виконання університетом його функцій як центру інтелектуального життя та культурної діяльності.

Постійна увага надавалася демократизації та оптимізації управління університетом в цілому та його підрозділами, використанню та розвитку можливостей університетської автономії та студентського самоврядування, залученню максимально широкого кола членів колективу до обговорення, прийняття, реалізації управлінських рішень, контролю за їх виконанням.

Відповідно до університетської місії «*Cognoscere-docere-erudire*», розвиток університету відбувався як університету дослідницького типу, на засадах нерозривного зв'язку передових методів навчання та наукових досліджень, збереження і посилення класичних традицій, активної інтеграції до єдиного європейського освітнього та наукового простору.

Велику роль у життєдіяльності університету відігравала його Наглядова рада, яку очолює академік НАН України, Герой України П.Т. Тронько. Заступником голови є академік НАН України, директор Інституту радіоелектроніки та астрономії НАН України Л.М. Литвиненко. Наглядова рада

розглядала шляхи перспективного розвитку університету, надавала допомогу університету у реалізації державної політики у галузі вищої освіти і науки, здійснювала громадський контроль за діяльністю адміністрації, забезпечувала ефективну взаємодію університету з органами державного управління, науковою громадськістю, суспільно-політичними, виробничими, бізнесовими структурами.

Відповідно до Статуту університету, вищим колегіальним органом громадського самоврядування університету є Конференція трудового колективу, до складу якої обирається не менше 400 осіб. Протягом звітнього періоду скликано 11 конференцій трудового колективу, на яких обговорювалися найважливіші питання університетського життя (додаток 2).

Активну роль в управлінні університетом відігравала Вчена рада, в полі уваги якої постійно перебували питання вдосконалення організації навчально-виховного процесу, підвищення ефективності наукових досліджень, проекти університетських бюджетів, кадрові питання тощо. У складі Вченої ради діяли постійні комісії з кадрової роботи, навчально-виховної та методичної діяльності, правових засад діяльності та регламенту, наукової роботи, оптимізації структури університету, бюджетно-фінансових питань, соціально-економічної і господарчої роботи, міжнародного співробітництва.

Поточні питання діяльності університету розглядалися в робочих органах: ректораті, науково-технічній раді, бюджетній комісії, приймальній комісії.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», ректор щоріч-

но звітував вищому колегіальному органу громадського самоврядування – конференції трудового колективу – про свою роботу, подавав до Міністерства освіти і науки України звіти щодо виконання умов контракту.

Університет своєчасно подавав звіти до Міністерства освіти і науки України (в тому числі за формами № 2-3 НК і № 5-ВО), до органів Держкомстату України, Державної

податкової адміністрації і Держказначейства України.

Університет своєчасно і в повному обсязі вносив платежі до бюджету, в тому числі до Пенсійного фонду і фондів соціального страхування, виконував кошториси доходів і видатків.

Докладна інформація про основні результати роботи за 2003–2010 роки міститься у наступних розділах звіту.

II. ПОСИЛЕННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УНІВЕРСИТЕТУ

2.1. Кадровий склад університету

Кадрова робота в університеті протягом звітної періоду була спрямована на підвищення наукового рівня викладачів і науковців, залучення до

Протягом звітної періоду кадровий потенціал університету помітно посилювався (табл. 2.1, 2.2). Кількість штатних працівників зросла на 262 особи (7%), науково-педагогічних працівників – на 150 осіб (14%), кількість наукових працівників знизилася

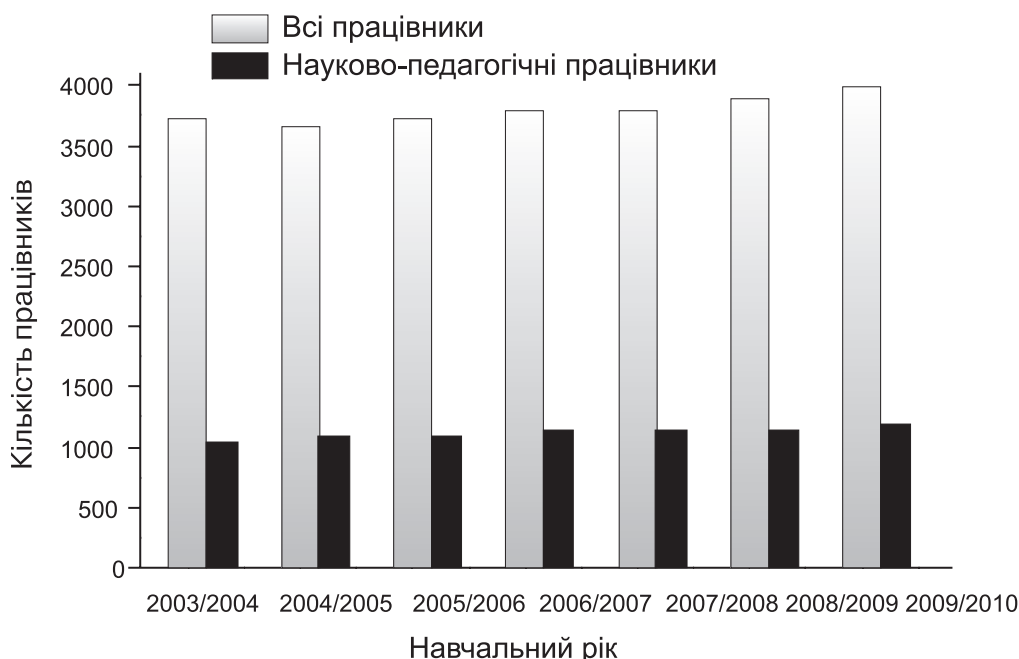

Рис. 2.1. Штатні працівники університету

викладацької і наукової діяльності спеціалістів вищої кваліфікації та талановитої молоді, додержання оптимальних вікових пропорцій, підвищення педагогічної майстерності викладачів.

на 35 осіб (7%) (рис. 2.1). Станом на 01.07.2010 року в університеті працювали 1200 штатних науково-педагогічних працівників, 475 наукових співробітників.

За звітний період кількість штатних докторів наук, професорів збільшилася на 42 особи (24%), кандидатів наук, доцентів – на 74 особи (10%) (рис. 2.2, 2.3). Серед штатних співробітників – 5 членів-кореспондентів НАН України та 1 член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, 222 доктори наук, професори і 807 кандидатів наук, доцентів, 56 лауреатів

Державної премії України в галузі науки і техніки.

Усього в навчальному процесі та науковій роботі, з урахуванням зовнішніх сумісників, беруть участь 323 доктори наук, професори, 919 кандидатів наук, доцентів, 26 академіків, членів-кореспондентів НАН України, 12 академіків і членів-кореспондентів галузевих академій наук. Серед штат-

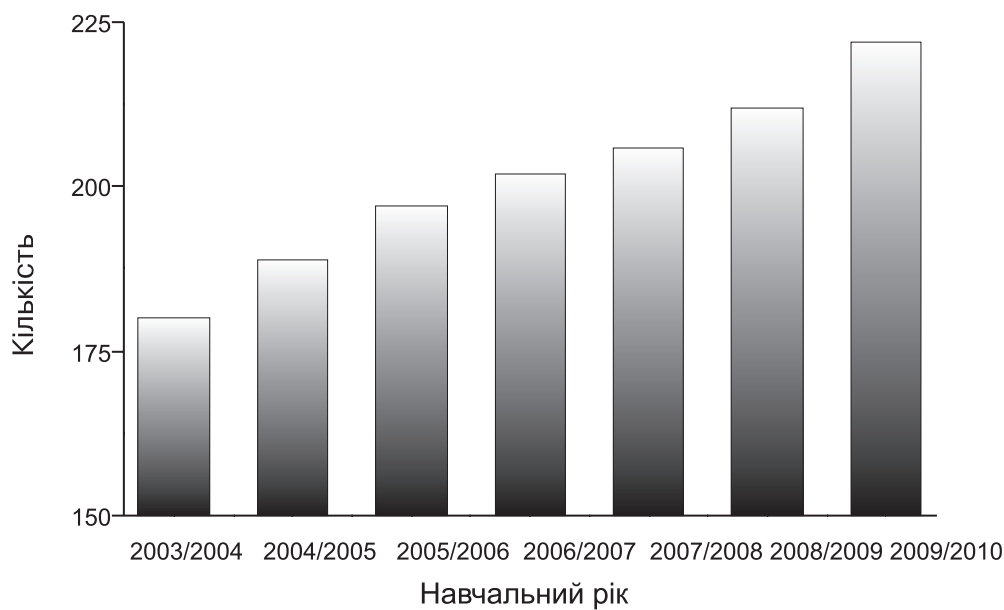

Рис. 2.2. Штатні працівники – доктори наук, професори

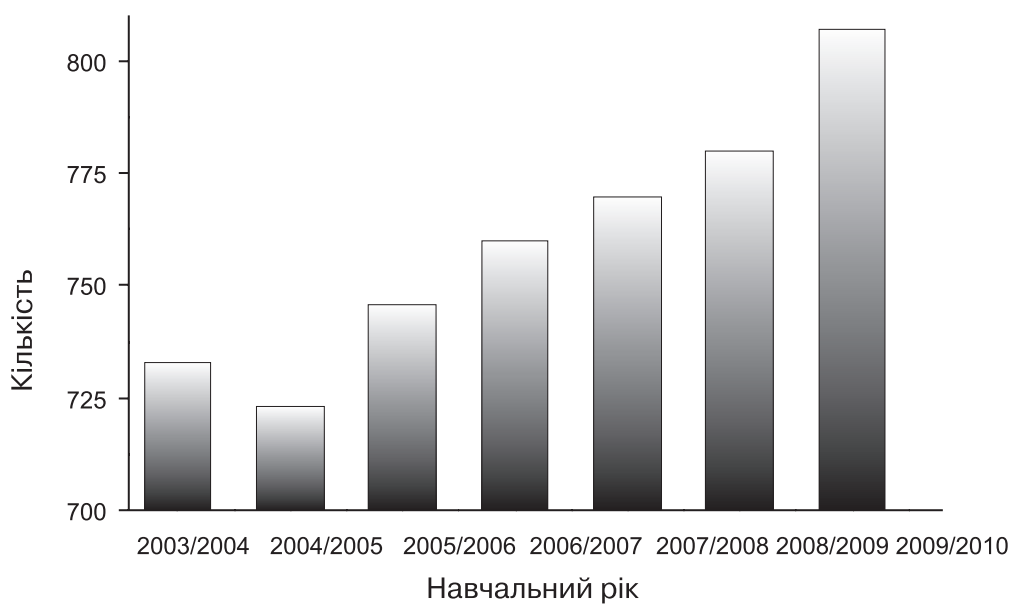

Рис. 2.3. Штатні працівники – кандидати наук, доценти

них науково-педагогічних працівників 850 (71%) мають науковий ступінь і вчене звання, що на 129 осіб більше, ніж 7 років тому. Найвищий відсоток кадрів вищої кваліфікації мають факультети історичний, радіофізичний, філософський, хімічний, фізико-технічний. Серед деканів факультетів 52% (11 осіб) – доктори наук, професори і 48% (9 осіб) – кандидати наук, доценти.

Вдвічі збільшилася кількість жінок, які є деканами і заступниками деканів. З 9 до 28 осіб зросла кількість жінок, які очолюють кафедри університету.

У звітному періоді вдалося успішно протидіяти тенденції старіння науково-педагогічних кадрів. Середній вік науково-педагогічних працівників залишається на рівні 48 років. Фактично, незмінним лишається і відсоток науково-педагогічних працівників пенсійного віку (28-29%). Цілеспрямована діяльність ректора, ректорату, керівників факультетів і кафедр дозволила суттєво (на 92 особи, 27%) підвищити кількість викладачів віком до 40 років (рис. 2.4).

Найвищий відсоток молодих кадрів мають факультети медичний, юридичний, психології.

Протягом звітнього періоду плідну діяльність 46 співробітників університету було відзначено державними нагородами. Орденами нагороджені 10 осіб, почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» присвоєно 8 працівникам, почесне звання «Заслужений працівник освіти України» – 11 працівникам, почесне звання «Заслужений лікар України» – 1 працівнику, почесне звання «Заслужений юрист України» – 2 працівникам, почесне звання «Заслужений працівник культури України» – 1 працівнику, почесне звання «Заслужений працівник фізичної культури і спорту України» – 1 працівнику, Державними преміями України в галузі науки і техніки відзначені 13 співробітників університету.

За великий внесок у розвиток університетської освіти і науки Вчена рада університету присудила почесне звання «Заслужений професор університету» 14 працівникам, «За-

Таблиця 2.1

Кадровий склад університету

№ з/п	Штатні науково-педагогічні, наукові працівники та працівники	Навчальний рік						
		2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010
1	Науково-педагогічні працівники	1050	1100	1100	1150	1150	1150	1200
2	Наукові працівники	508	486	494	471	470	470	475
3	Доктори наук, професори, у тому числі	180	189	197	202	206	212	222
	3.1. науково-педагогічні працівники	161	175	181	186	189	195	203
	3.2. наукові працівники НДЧ	19	14	16	16	17	17	19
4	Кандидати наук, доценти, у тому числі	733	723	746	760	770	780	807
	4.1. науково-педагогічні працівники	560	555	577	590	601	620	647
	4.2. наукові працівники НДЧ	173	168	169	170	169	160	160
5	Навчально-допоміжний персонал	600	640	651	655	658	650	655
6	Допоміжний персонал НДЧ	169	129	129	130	122	120	126
7	Адміністративно-управлінський персонал	207	214	220	236	240	262	265
8	Господарський і обслуговуючий персонал	1 192	1 097	1 136	1 150	1 160	1 242	1 267
Усього		3 726	3 666	3 730	3 792	3 800	3 894	3 988

Таблиця 2.2

Штатні науково-педагогічні працівники

Науково-педагогічні працівники	Навчальний рік													
	2003/2004		2004/2005		2005/2006		2006/2007		2007/2008		2008/2009		2009/2010	
	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%
Усього	1050	100	1100	100	1100	100	1150	100	1150	100	1150	100	1200	100
У тому числі														
Д. н., проф.	161	15,3	175	15,9	181	16,4	186	16	189	16	195	17	203	17
К. н., доц.	560	53,3	555	50,4	577	52,5	590	51	601	52	620	54	647	54
Усього науково-педагогічних працівників з науковими ступеннями і вченими званнями	721	69	730	66,4	758	69	776	67	790	69	815	71	850	71
За віком														
середній вік	48,5		48		47		47		47,5		48		48	
До 30 років	125	12	165	15	172	16	180	16	165	14	150	13	169	14
30-39 років	210	20	223	20	220	20	219	19	237	21	244	21	258	21
40-49 років	240	23	229	21	228	21	203	18	190	16	188	16	201	17
50-59 років	245	23	239	22	235	21	270	23	285	25	264	23	269	22
Понад 60 років	240	23	244	22	245	22	278	24	273	24	304	26	303	25

служений викладач університету» – 1 працівнику, «Заслужений науковий співробітник університету» – 2 працівникам.

Звання «Почесний доктор Харківського національного університе-

ту імені В.Н. Каразіна» присвоєно у 2004–2010 роках 24 видатним вітчизняним і закордонним науковцям та громадським діячам.

У 2004 – 2009 роках професори університету М.О. Азаренков,

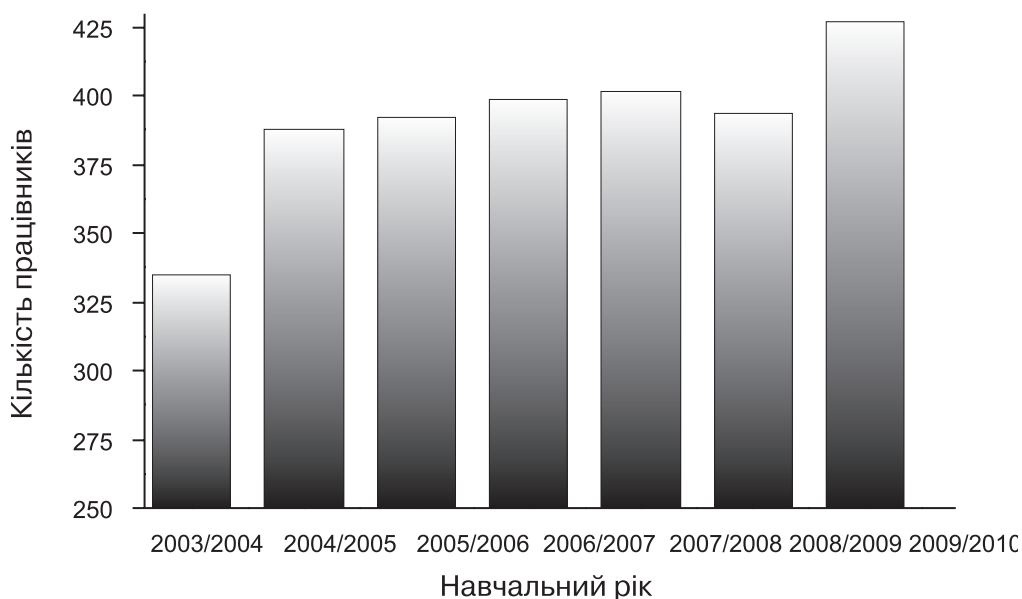

Рис. 2.4. Штатні науково-педагогічні працівники віком до 40 років

Таблиця 2.3

Захист кандидатських дисертацій аспірантами університету

Факультети, наукові підрозділи	Рік							Усього за 7 років
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (I півріччя)	
Біологічний	-	2	2	2	5	4	1	16
Геолого-географічний	1	-	2	2	1	2	2	10
Економічний	2	12	11	3	12	4	7	51
Іноземних мов	2	-	1	1	1	4	1	10
Історичний	2	2	3	7	1	5	3	23
Комп'ютерних наук	-	-	-	-	-	-	1	1
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	1	1	1	1	1	-	2	7
Медичний	2	1	1	1	2	3	-	10
Механіко-математичний	-	2	2	3	3	3	4	17
Психології	-	-	2	3	1	-	5	11
Радіофізичний	-	4	-	-	6	-	1	11
Соціологічний	-	1	2	2	5	8	4	22
Фізико-технічний	-	3	1	1	1	-	-	6
Фізичний	-	3	1	-	-	2	-	6
Філологічний	2	7	8	9	14	2	5	47
Філософський	2	7	6	7	10	8	6	46
Хімічний	-	1	3	2	6	9	3	24
Усього по університету	14	46	46	44	69	54	45	318

В.С. Бакіров, А.А. Гриценко, І.Д. Чуєшов були обрані членами-кореспондентами НАН України.

2.2. Підготовка кадрів вищої кваліфікації. Підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників

Основними джерелами підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в університеті є докторантура, аспірантура й інститут здобувачів. У 2004 – першому півріччі 2010 р. захистили докторські дисертації 84 особи (у тому числі 29 докторантів) (додаток 3), кандидатські дисертації – 368 осіб (у тому числі 318 аспірантів).

На 1 липня 2010 року навчання в аспірантурі здійснювалося за 75 спеціальностями. У 2009/2010 навчальному році в аспірантурі університету навчалися 454 аспіранти, у тому числі 31 аспірант – за контрактом. Відомос-

ті про захист дисертацій аспірантами наведені в табл. 2.3. На 1 липня 2010 року докторантура функціонувала за 29 спеціальностями, тут навчалися 18 осіб. Відомості про захист дисертацій докторантами наведені в табл. 2.4. До кафедр університету станом на 1 жовтня 2010 р. прикріплено 66 здобувачів, у тому числі 30 – для написання дисертації. До наукового керівництва аспірантами і здобувачами залучено 118 докторів наук і 90 кандидатів наук.

Підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників університету здійснювалося відповідно до п'ятирічних планів. Основною формою підвищення кваліфікації викладачів було стажування. У 2004 році – першому півріччі 2010 року на стажування були направлені 755 викладачів університету (табл. 2.5). Більше половини викладачів стажувалися поза університетом. Під

час стажування викладачі згідно з індивідуальними планами знайомилися з організацією навчальної, наукової та виробничої діяльності за місцем стажування, методичним та дидактичним забезпеченням навчального процесу, з новими науковими роботами та результатами експериментів, працювали над розробкою програм

нікаційних технологій були створені курси підвищення кваліфікації співробітників університету з використання інформаційно-комунікаційних технологій. На курсах підвищили кваліфікацію 123 співробітники університету. У 2009/2010 навчальному році були організовані короткотермінові курси підвищення кваліфікації

Таблиця 2.4

Захист докторських дисертацій докторантами університету

Факультети, наукові підрозділи	Рік							Усього за 7 років
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (I півріччя)	
Економічний	-	-	1	2	1	-	-	4
Іноземних мов	-	-	-	-	-	1	-	1
Історичний	2	1	-	1	-	-	-	4
Медичний	-	-	1	-	-	-	-	1
Механіко-математичний	-	-	1	-	-	-	-	1
Соціологічний	-	-	1	1	-	-	2	4
Фізико-технічний	-	-	-	-	2	-	-	2
Фізичний	-	-	1	-	1	-	-	2
Філологічний	-	-	-	1	-	-	-	1
Філософський	2	1	1	1	-	3	-	8
НДІ астрономії	-	-	-	1	-	-	-	1
Усього по університету	4	2	6	7	4	4	2	29

навчальних дисциплін та спецкурсів, підготовкою навчальних посібників, виступали з доповідями на наукових і науково-методичних конференціях.

Важливою формою підвищення кваліфікації є короткотермінове навчання на курсах без відриву від роботи. У 2004–2006 роках у зв'язку з активним впровадженням у навчальний процес інформаційних і телекому-

«Використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі». На цих курсах підвищили кваліфікацію 24 науково-педагогічні працівники 8 факультетів.

Предметом особливої турботи ректора і ректорату було постійне підвищення педагогічної майстерності викладачів, особливо молодих. Для вдосконалення педагогічної майстер-

Таблиця 2.5

Кількість викладачів університету, які пройшли стажування у 2004 – 2010 (I півріччя) роках

Бази стажування	Рік							Всього
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (I півр.)	
Кафедри університету	50	56	44	44	63	65	25	347
Інші ВНЗ	17	17	10	33	17	42	21	157
Наукові заклади	25	17	27	18	38	30	8	163
Інші бази	11	9	14	14	25	11	4	88
Усього	103	99	95	109	143	148	58	755

ності та впровадження сучасних методів навчання проводилися методичні конференції (протягом звітнього періоду відбулися 76 міжнародних та всеукраїнських конференцій), семінари, майстер-класи, показові і відкриті заняття. Методичні семінари та майстер-класи найактивніше працювали на факультетах психології, іноземних мов, соціологічному, біологічному, екологічному, економічному та філологічному. На факультетських і кафедральних методичних семінарах систематично обговорювалися питання адаптації університетської освіти до вимог Болонського процесу, впровадження нових форм організації навчального процесу, сучасних форм контролю знань студен-

тів, системи оцінювання навчальних досягнень студентів тощо. З 2008/2009 навчального року започатковано серію семінарів для молодих викладачів та кураторів з питань психолого-методичного забезпечення навчального процесу та впровадження інноваційних навчальних технологій. У 2008 – першій половині 2010 р. навчання на цих семінарах пройшли понад 150 викладачів. Підготовлено та видано низку методичних видань, матеріалів на допомогу кураторам і молодим викладачам. Протягом 2008–2010 років було значно посилено увагу до організації відкритих і показових занять. Так, у 2009/2010 навчальному році в університеті проведено понад 700 таких занять.

III. ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

3.1. Підготовка фахівців з вищою освітою

Протягом звітного періоду пріоритетом роботи було дотримання державних стандартів вищої освіти і вимог Міністерства освіти і науки України, забезпечення високого рівня навчального процесу. Нормативну базу навчально-виховного процесу складали закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», положення «Про державний вищий навчальний заклад», (затверджене постановою Кабінету Міністрів України), положення «Про організацію на-

вчального процесу у вищих навчальних закладах», «Про затвердження норм часу для планування й обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової і організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів», «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», «Про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих навчальних закладів освіти» (затверджені наказами Міністерства освіти і науки України), рекомендації про порядок і створення, організацію

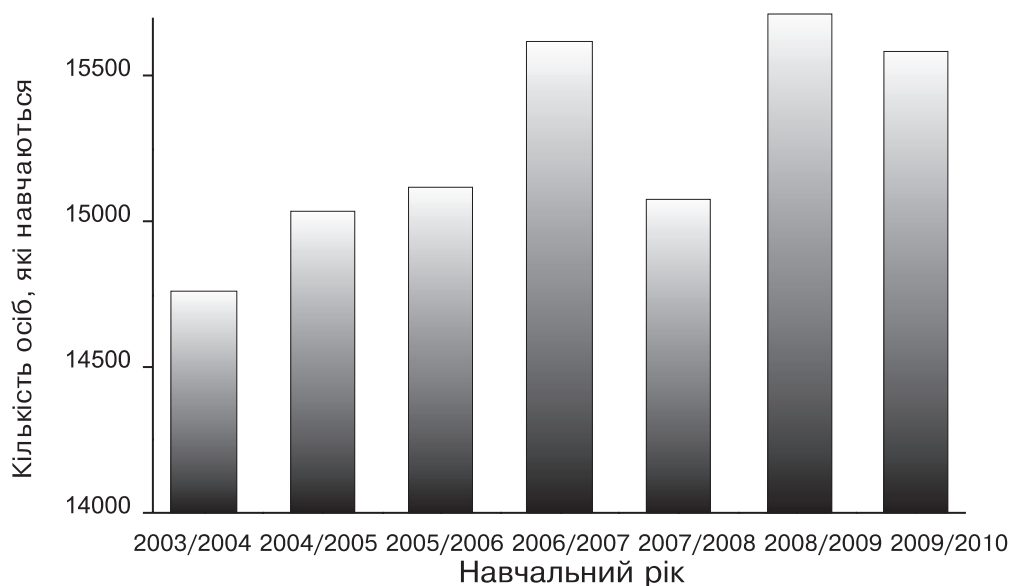

Рис. 3.1. Кількість осіб, які навчаються в університеті

Таблиця 3.1

Вид навчання	Навчальний рік						
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010
Студенти	13 248	13 380	13 468	13 825	13 569	14 276	14 186
Аспіранти	427	417	451	482	458	433	480
Здобувачі	255	270	274	245	235	150	72
Докторанти	6	14	19	20	15	16	18
Друга вища освіта і перепідготовка	634	670	628	678	488	627	655
Слухачі ЦМО	190	285	279	373	316	257	174
Всього	14 760	15 036	15 119	15 623	15 081	15 759	15 585

і роботу державної екзаменаційної (кваліфікаційної) комісії у вищих навчальних закладах України (лист Міністерства освіти і науки України від 29.12.1993 р. № 83-5/1259), нормативні документи університету – статут, положення про організацію навчального процесу в університеті, правила внутрішнього розпорядку.

Навчальна робота здійснювалася на 20 основних факультетах, на факультеті післядипломної освіти, у Центрі міжнародної освіти та в Центрі довузівської підготовки. Протягом звітнього періоду відновлено юридич-

ний факультет, створено факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, екологічний факультет, відкрито 19 нових кафедр, загальна кількість яких станом на 1 жовтня 2010 року дорівнює 127.

За звітний період збільшився обсяг підготовки фахівців, розширився перелік напрямів і спеціальностей, розвивалися й вдосконалювалися організаційні форми навчального процесу.

Загальна кількість осіб, які навчаються, зросла з 14 760 осіб у 2003/2004 навчальному році до 15 585 осіб у 2009/2010 році (табл. 3.1, рис. 3.1).

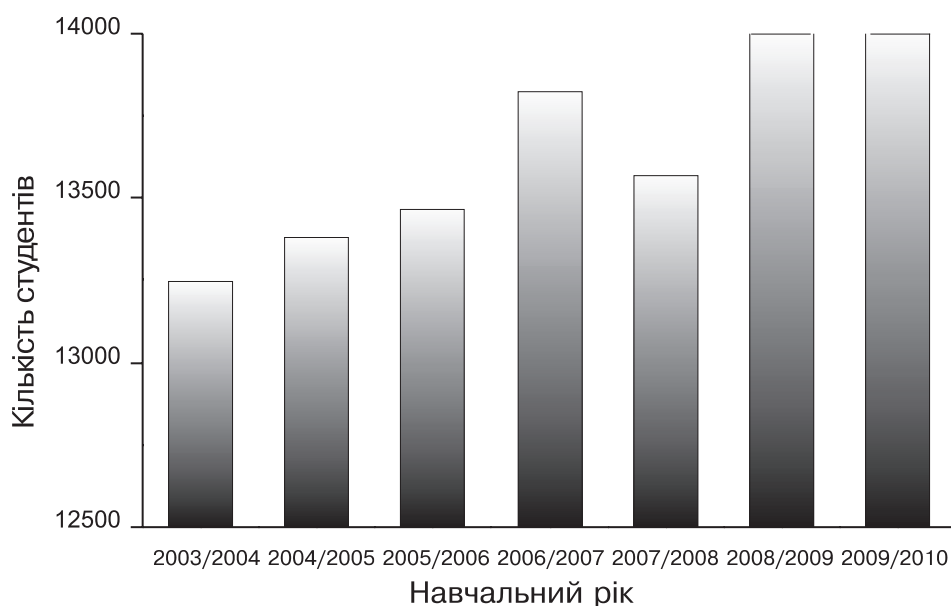

Рис. 3.2. Контигент студентів університету

Таблиця 3.2

Контингент осіб, які навчаються, – громадян України

Форма навчання	Навчальний рік						
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010
Студенти, в тому числі:	12 626	12 640	12 728	12 939	12 611	13 100	12 919
денна форма	8 161	7 868	8 424	8 862	9 118	9 592	9 396
заочна форма	4 465	4 772	4 304	4 077	3 493	3 508	3 523
Аспіранти	403	381	415	447	419	410	456
Здобувачі	255	270	274	245	235	150	72
Докторанти	6	14	19	20	15	16	18
Друга вища освіта і перепідготовка	634	670	628	678	488	627	655
Всього	13 924	13 975	14 064	14 329	13 768	14 303	14 120

У 2009/2010 навчальному році загальна кількість студентів усіх форм навчання склала 14 186 осіб (проти 13 248 осіб у 2003/2004 навчальному році, табл. 3.2, 3.3, рис. 3.2). За 7 років удвічі збільшилася кількість іноземних сту-

дентів (табл. 3.3, рис. 3.3). У 2009/2010 навчальному році в університеті навчалися 1 465 іноземців з 53 країн світу (проти 836 у 2003/2004 навчальному році). Зростання зумовлено, в першу чергу, збільшенням кількості студентів

Таблиця 3.3

Контингент іноземних студентів, аспірантів і слухачів університету

Форма навчання	Навчальний рік						
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010
Студенти	622	740	740	886	958	1 176	1 267
Аспіранти	24	36	36	35	39	23	24
Слухачі підготовчого відділення	190	285	279	373	316	257	174
Всього	836	1 061	1 055	1 234	1 313	1 456	1 465

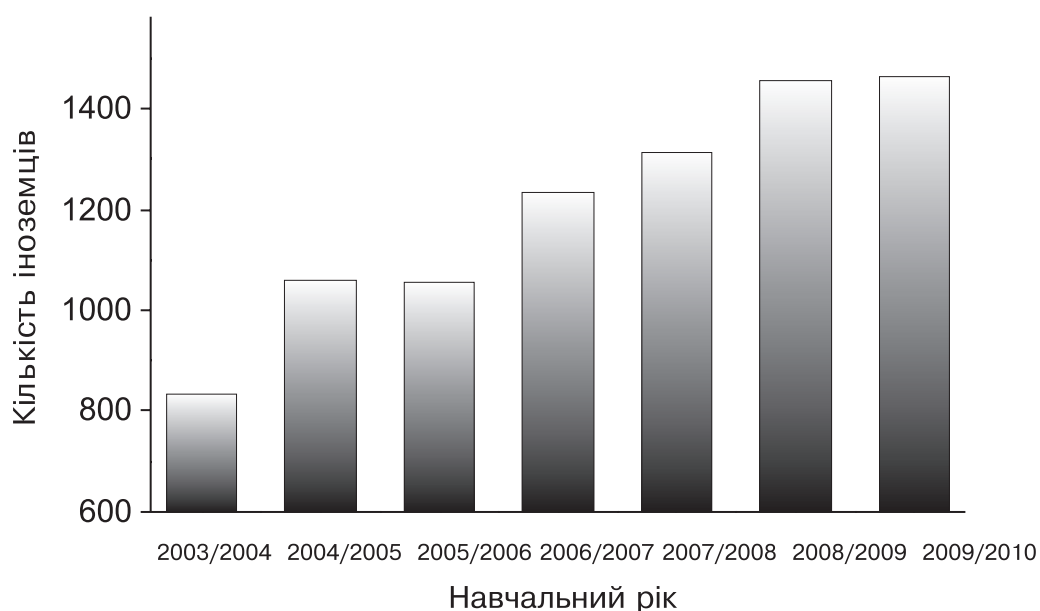

Рис. 3.3. Контингент іноземних студентів, аспірантів і слухачів університету

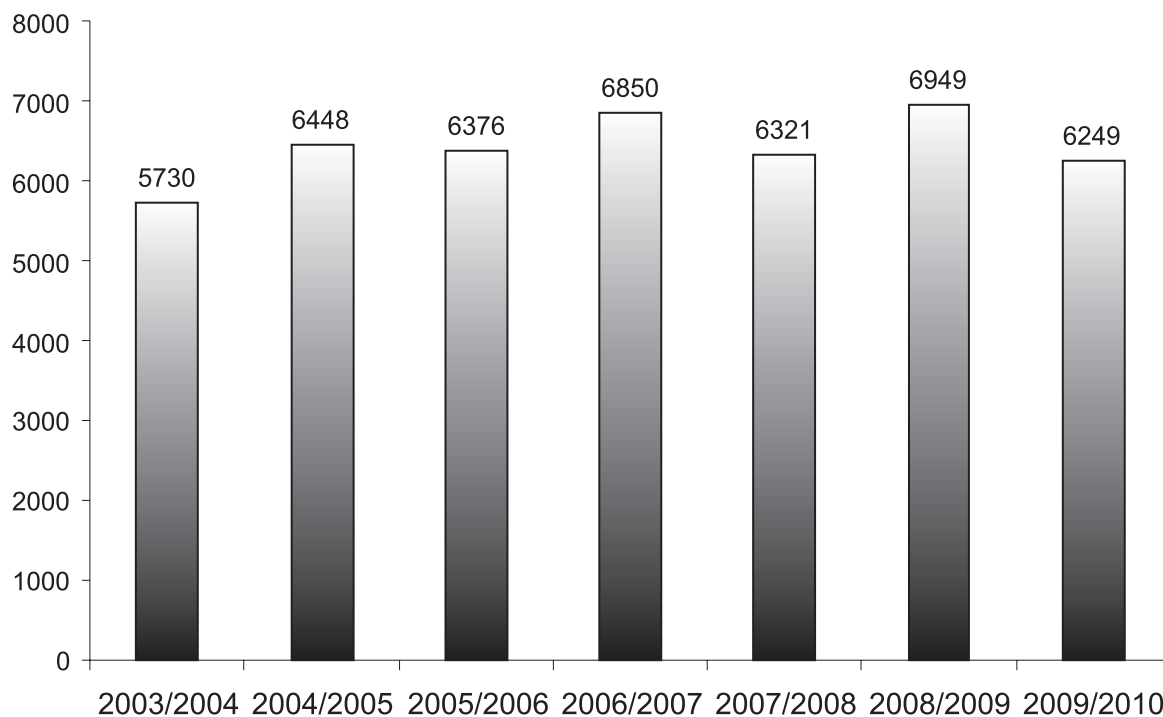

Рис. 3.4. Загальна кількість студентів, які навчалися за кошти юридичних і фізичних осіб

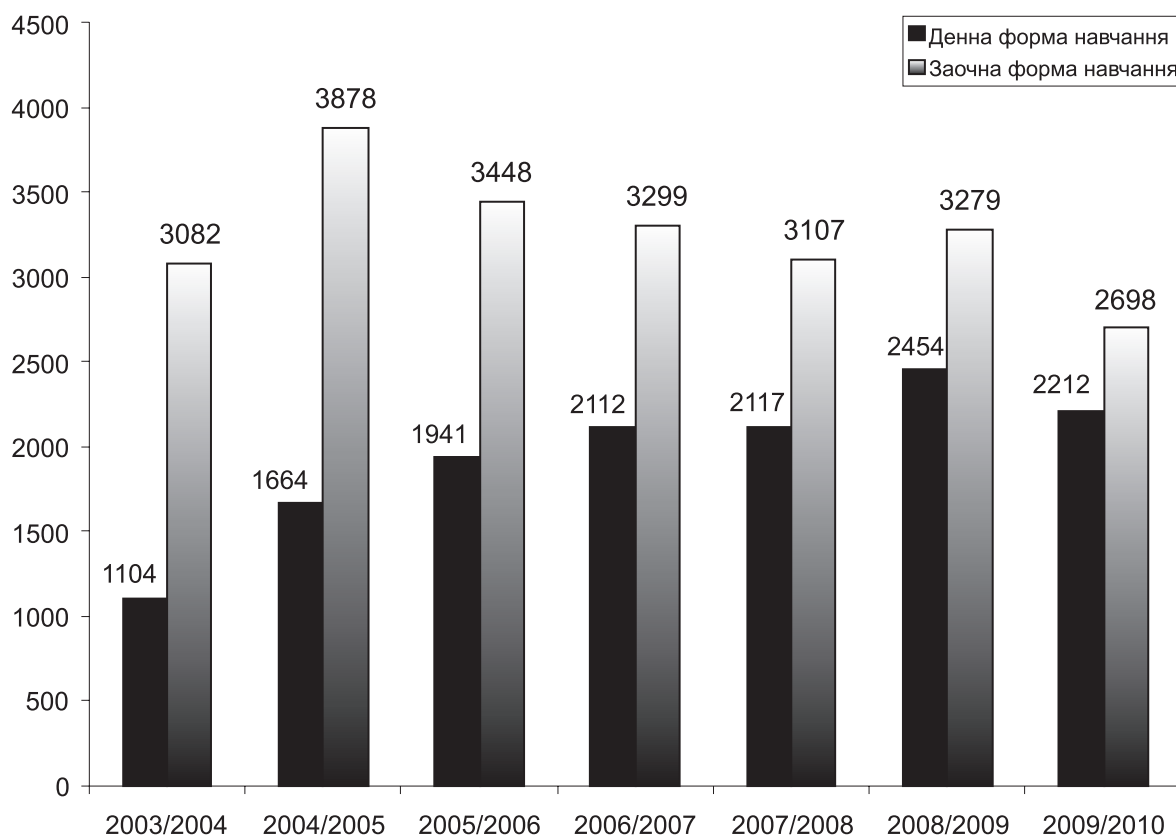

Рис. 3.5. Кількість студентів-громадян України, які навчалися за кошти юридичних і фізичних осіб

і слухачів з КНР, Йорданії, Російської Федерації та Туркменістану.

Кількість студентів-контрактників коливалася навколо позначки 6 000 осіб (рис. 3.4 – 3.6), при цьому кількість іноземних громадян, які навчалися за контрактом, зросла на

звано й акредитовано нові напрями та спеціальності: за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» ліцензовано 7 напрямів, акредитовано 7 напрямів; за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» ліцензовано 5 спеціальностей, акредитовано 14 спеціальностей;

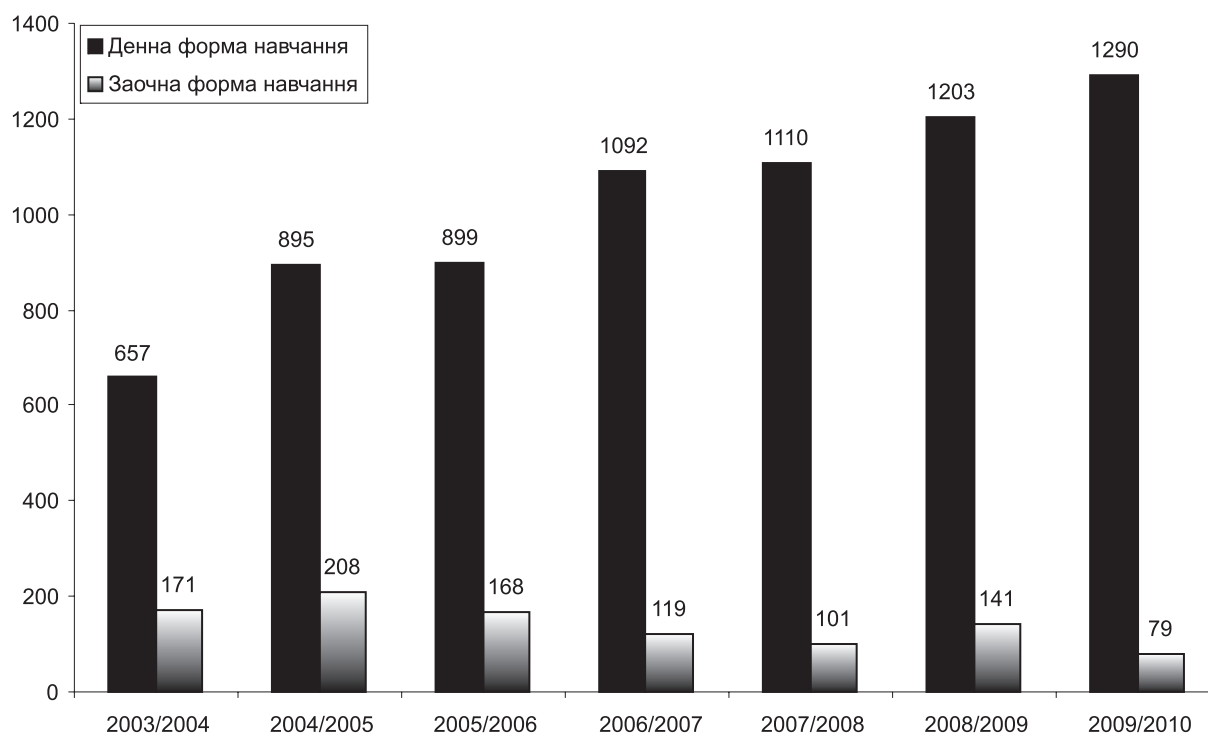

Рис. 3.6. Кількість студентів-контрактників (іноземних громадян)

65% (рис. 3.6). Найбільша кількість студентів, які навчалися за кошти фізичних і юридичних осіб, була на факультетах економічному, міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, іноземних мов, психології, медичному, філологічному, юридичному.

Протягом звітної періоду майже вдвічі збільшився ліцензійний обсяг підготовки фахівців (табл. 3.4, рис. 3.7). Збільшено держзамовлення на підготовку фахівців (табл. 3.5, 3.6).

Значно зросла кількість напрямів і спеціальностей, за якими університет готує фахівців (табл. 3.7, 3.8). Ліцен-

зовано й акредитовано нові напрями та спеціальності: за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» ліцензовано 15 спеціальностей, акредитовано 23 спеціальності.

Динаміку успішності студентів відображено в табл. 3.9 – 3.12. Абсолютна успішність студентів як денної, так і заочної форм навчання є практично сталою, тоді як якісна успішність протягом двох останніх років знизилася, що пояснюється як зниженням рівня підготовки вступників, так і підвищенням вимог до знань, у зв'язку із запровадженням письмових форм підсумкового семестрового контролю, модульної організації навчального процесу та ефективним моніторингом якості на-

Таблиця 3.4

Ліцензійний обсяг підготовки фахівців

Форма навчання	Навчальний рік						
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010
Денна	3 385	5 925	6 315	6 315	6 315	6 540	6 720
Заочна	2 435	4 945	5 415	5 415	5 415	5 680	5 940
Друга вища освіта, перепідготовка	285	360	410	410	410	410	410
Довузівська підготовка громадян України	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700
Довузівська підготовка іноземних громадян на підготовчому відділенні	400	400	400	400	400	600	600
Усього по університету	8 205	13 330	14 240	14 240	14 240	14 930	15 370

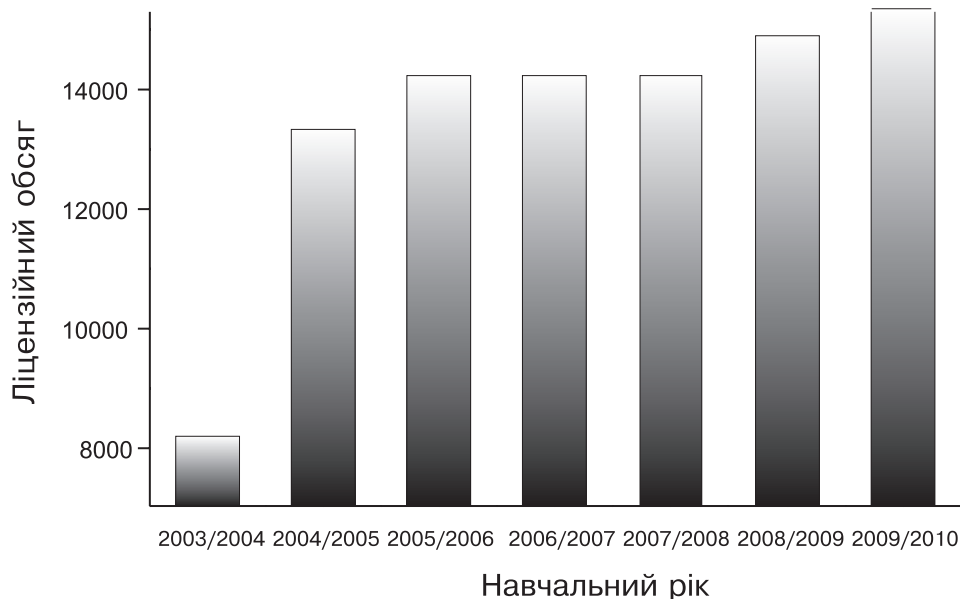

Рис. 3.7. Ліцензійний обсяг підготовки фахівців

вчального процесу і контролю знань.

Невід'ємною складовою частиною навчального процесу є навчально-виробнича практика студентів. За останні сім років поширювалися сучасні форми проведення практики, збільшилася кількість студентів, які проходять практику індивідуально, значно зросла кількість баз практик. З 2003 р. було укладено понад 5 000 договорів на проведення практики студентів. З 2003 р. по 2009 р. на практику було направлено 10 212

студентів університету, 72,0% з яких працювали на виробництві та у наукових установах (табл. 3.13, рис. 3.8).

Університет постійно приділяє увагу самостійній роботі студентів, яка розглядається як органічна складова навчального процесу. У робочих навчальних програмах дисциплін визначено розділи, які винесені на самостійне вивчення, визначено вимоги до рівня опанування матеріалу, надано необхідну навчально-методичну літературу, вказано вимоги до

Таблиця 3.5

Обсяг державного замовлення (денна форма навчання)

Факультети	Навчальний рік							
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011
Біологічний	69	70	75	86	86	86	80	80
Геолого-географічний	95	95	98	95	80	80	75	75
Економічний	164	140	139	153	139	147	146	147
Екологічний	-	-	-	-	34	40	35	36
Іноземних мов	100	100	110	122	127	135	128	126
Історичний	70	70	75	80	79	81	76	76
Комп'ютерних наук	30	35	35	43	55	60	75	75
Механіко-математичний	145	155	155	152	134	147	140	118
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	-	27	45	50	50	63	45	53
Психології	50	50	50	50	50	50	51	50
Радіофізичний	90	115	110	102	105	104	105	100
Соціологічний	85	85	85	87	87	90	85	85
Фізико-енергетичний	-	-	20	20	25	40	40	51
Фізико-технічний	65	90	90	79	77	70	70	70
Фізичний	95	95	90	95	80	75	70	60
Філологічний	171	175	188	181	182	191	175	179
Філософський	48	45	45	50	55	65	50	50
Медичний	19	15	15	15	21	30	30	30
Хімічний	55	60	60	65	70	70	65	65
Юридичний	-	40	40	42	40	40	30	30
Усього по університету	1 351	1 462	1 525	1 557	1 576	1 664	1 571	1 556

Таблиця 3.6

Обсяг державного замовлення (заочна форма навчання)

Факультети	Навчальний рік							
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011
Біологічний	20	20	25	25	25	25	25	25
Геолого-географічний	20	20	23	26	21	16	11	11
Економічний	40	34	26	25	28	30	20	20
Екологічний	-	-	-	-	5	5	5	5
Іноземних мов	16	12	17	25	12	17	12	17
Історичний	19	19	15	15	15	15	10	8
Механіко-математичний	-	5	4	5	5	3	3	3
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	-	11	15	10	10	8	5	10
Психології	7	7	7	7	7	7	7	7
Соціологічний	15	17	17	17	15	18	13	10
Філологічний	25	16	15	18	20	22	26	21
Філософський	-	-	-	5	5	5	9	10
Хімічний	3	-	-	-	-	1	-	-
Юридичний	-	-	-	5	5	5	5	5
Усього по університету	165	161	164	183	173	177	151	152

Таблиця 3.7

Ліцензовані напрями і спеціальності підготовки бакалаврів (відповідно до Переліку напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців 1997 року). Підкреслені назви напрямів, ліцензованих за звітний період

№ з/п	Назва напрямку	Назва спеціальності	Рівень підготовки
1	2	3	4
1.	0101 Педагогічна освіта	6.010100 8.010108 Валеологія	бакалавр магістр
2.	0201 Культура	6.020100 7.020101 Культурологія 8.020101	бакалавр спеціаліст магістр
3.	0301 Філософія	6.030100 8.030101 Філософія	бакалавр магістр
4.	0302 Журналістика	6.030200 7.030201 Журналістика 8.030201	бакалавр спеціаліст магістр
5.	0303 Історія	6.030300	бакалавр
		7.030301 Історія 8.030301	спеціаліст магістр
		7.030303 Архівознавство 8.030303	спеціаліст магістр
		7.030304 Археологія 8.030304	спеціаліст магістр
6.	0304 Міжнародні відносини	6.030400 Міжнародні 7.030403 економічні 8.030403 відносини	бакалавр спеціаліст магістр
7.	0305 Філологія	6.030500	бакалавр
		7.030501 Українська мова 8.030501 та література	спеціаліст магістр
		7.030502 Мова та 8.030502 література (російська, англійська, німецька, французька, давньогрецька, латинська)	спеціаліст магістр
		7.030505 Прикладна 8.030505 лінгвістика	спеціаліст магістр
		7.030507 Переклад 8.030507	спеціаліст магістр
8.	0401 Психологія	6.040100 7.040101 Психологія 8.040101	бакалавр спеціаліст магістр
9.	0402 Соціологія	6.040200	бакалавр
		7.040201 Соціологія 8.040201	спеціаліст магістр
		7.040202 Соціальна 8.040202 робота	спеціаліст магістр
10.	0403 Політологія	6.040300 7.040301 Політологія 8.040301	бакалавр спеціаліст магістр
11.	0501 Економіка і підприємництво	6.050100	бакалавр
		7.050101 Економічна 8.050101 теорія	спеціаліст магістр
		7.050102 Економічна 8.050102 кібернетика	спеціаліст магістр
		7.050103 Міжнародна 8.050103 економіка	спеціаліст магістр
		7.050104 Фінанси 8.050104	спеціаліст магістр
		7.050105 Банківська 8.050105 справа	спеціаліст магістр
		7.050106 Облік і аудит 8.050106	спеціаліст магістр

Таблиця 3.7 (продовження)

1	2	3	4
		7.050108 Маркетинг 8.050108	спеціаліст магістр
		7.050110 Економічна 8.050110 статистика	спеціаліст магістр
12.	0502 Менеджмент	6.050200 7.050201 Менеджмент 8.050201 організацій	бакалавр спеціаліст магістр
		6.050200 Менеджмент 8.050206 зовнішньоекономічної діяльності	бакалавр магістр
13.	0504 Туризм	6.050400 7.050401 Туризм 8.050401	бакалавр спеціаліст магістр
14.	0601 Право	6.060100 7.060101 Правознавство 8.060101	бакалавр спеціаліст магістр
15.	0701 Фізика	6.070100 Фізика	бакалавр
		7.070101 8.070101	спеціаліст магістр
		8.070102 Фізика твердого тіла	магістр
		7.070105 Астрономія 8.070105	спеціаліст магістр
16.	0702 Прикладна фізика	6.070200	бакалавр
		7.070201 Радіофізика і 8.070201 електроніка	спеціаліст магістр
		7.070202 Експериментальна 8.070202 ядерна фізика та фізика плазми	спеціаліст магістр
		7.070203 Прикладна 8.070203 фізика	спеціаліст магістр
		7.070204 Біофізика 8.070204	спеціаліст магістр
		7.070205 Медична фізика	спеціаліст
17.	0703 Хімія	6.070300 7.070301 Хімія 8.070301	бакалавр спеціаліст магістр
18.	0704 Біологія	6.070400	бакалавр
		7.070402 Біологія 8.070402	спеціаліст магістр
		7.070403 Біохімія 8.070403	спеціаліст магістр
		7.070407 Генетика 8.070407	спеціаліст магістр
		7.070408 Фізіологія 8.070408	спеціаліст магістр
19.	0705 Географія	6.070500	бакалавр
		7.070501 Географія 8.070501	спеціаліст магістр
		7.070502 Економічна і 8.070502 соціальна географія	спеціаліст магістр
20.	0707 Геологія	6.070700	бакалавр
		7.070701 Геологія 8.070701	спеціаліст магістр
		7.070703 Гідрогеологія 8.070703	спеціаліст магістр
21.	0708 Екологія	6.070800 Екологія та охорона 7.070801 навколишнього 8.070801 середовища	бакалавр спеціаліст магістр
22.	0801 Математика	6.080100 7.080101 Математика 8.080101	бакалавр спеціаліст магістр

Таблиця 3.7 (продовження)

1	2	3	4
23.	0802 Прикладна математика	6.080200	бакалавр
		7.080201 Інформатика 8.080201	спеціаліст магістр
		7.080202 Прикладна 8.080202 математика	спеціаліст магістр
24.	0803 Механіка	6.080300 7.080301 Механіка 8.080301	бакалавр спеціаліст магістр
25.	0804 Комп'ютерні науки	6.080400 7.080401 Інформаційні 8.080401 управляючі системи та технології	бакалавр спеціаліст магістр
26.	0908 Електроніка	6.090800 Фізична та 7.090804 біомедична 8.090804 електроніка	бакалавр спеціаліст магістр
27.	0914 Комп'ютери- зовані системи	6.091400 Системи управління і автоматики	бакалавр
28.	1101 Медицина	7.110101 Лікувальна справа	спеціаліст
29.	Специфічні категорії	8.000007 Адміністративний менеджмент	магістр
		8.000011 Прикладна економіка	магістр
Перепідготовка спеціалістів			
30.	0101 Педагогічна освіта	7.010108 Валеологія	спеціаліст
31.	0401 Психологія	7.040101 Психологія	спеціаліст
32.	0501 Економіка і підприємництво	7.050102 Економічна кібернетика	спеціаліст
		7.050103 Міжнародна економіка	спеціаліст
		7.050104 Фінанси	спеціаліст
		7.050105 Банківська справа	спеціаліст
		7.050106 Облік і аудит	спеціаліст
		7.050108 Маркетинг	спеціаліст

Таблиця 3.8

Ліцензовані напрями підготовки бакалаврів (відповідно до Переліку напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців 2006 року).

Підкреслені назви напрямів, ліцензованих за звітний період

№ з/п	Галузь знань	Назва напрямку
1	2	3
1.	0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини	6.010203 Здоров'я людини
2.	0201 Культура	6.020101 Культурологія
		6.020107 Туризм
3.	0203 Гуманітарні науки	6.020301 Філософія
		6.020302 Історія
		6.020303 Філологія
4.	0301 Соціально-політичні науки	6.030101 Соціологія
		6.030102 Психологія
		6.030104 Політологія
5.	0302 Міжнародні відносини	6.030201 Міжнародні відносини
		6.030203 Міжнародні економічні відносини
6.	0303 Журналістика та інформація	6.030301 Журналістика
7.	0304 Право	6.030401 Право
8.	0305 Економіка та підприємництво	6.030501 Економічна теорія
		6.030502 Економічна кібернетика
		6.030503 Міжнародна економіка
		6.030506 Прикладна статистика
		6.030507 Маркетинг
		6.030508 Фінанси і кредит
6.030509 Облік і аудит		
9.	0306 Менеджмент і адміністрування	6.030601 Менеджмент
10.	0307 Туризм	6.030701 Організація туристичного обслуговування
11.	0401 Природничі науки	6.040101 Хімія
		6.040102 Біологія
		6.040103 Геологія
		6.040104 Географія
		6.040106 Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування
12.	0402 Фізико-математичні науки	6.040201 Математика
		6.040202 Механіка
		6.040203 Фізика
		6.040204 Прикладна фізика
13.	0403 Системні науки та кібернетика	6.040301 Прикладна математика
		6.040302 Інформатика
14.	0501 Інформатика та обчислювальна техніка	6.050101 Комп'ютерні науки
15.	0502 Автоматика та управління	6.050201 Системна інженерія
16.	0508 Електроніка	6.050801 Мікро- та наноелектроніка
17.	1701 Інформаційна безпека	6.170101 Безпека інформаційних і комунікаційних систем
18.	1702 Цивільна безпека	6.170202 Охорона праці

знань і навичок студентів. З кожної навчальної дисципліни розроблено навчально-методичні комплекси для забезпечення самостійної роботи студента. Для всіх напрямів і спеціальностей розроблено інформаційні пакети. Завдання для самостійної роботи диференціюються з урахуванням досвіду навчальної діяльності студентів, специфіки навчальної дисципліни, освітньо-кваліфікаційного рівня підготовки фахівців. Особлива увага приділяється організації самостійної роботи студентів перших курсів університету. Студентам старших курсів пропонуються завдання науково-пошукового змісту. Для методичного супроводу самостійної роботи студен-

тів широко використовуються наявні можливості веб-порталу університету, веб-сайтів факультетів і кафедр. На сайтах розміщено електронні підручники і навчальні посібники, методичні матеріали, тексти і презентації лекцій, завдання для лабораторних робіт, вимоги до написання курсових і кваліфікаційних робіт та інші матеріали, необхідні для організації самостійної роботи студентів. Важливе місце в організації самостійної роботи студентів відведено контролю за її виконанням. Контроль за самостійною роботою студентів проводиться в різних формах: під час семінарів, лабораторних і практичних занять; у вигляді колоквиумів та контрольних

Таблиця 3.9

Абсолютна успішність за весняними семестрами, %

Форма навчання	Навчальний рік						
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010
Денна	86,1	87,6	85,2	80,8	88,0	86,1	87,3
Заочна	82,3	81,8	81,3	80,3	83,6	82,2	83,2

Таблиця 3.10

Абсолютна успішність за осінніми семестрами, %

Форма навчання	Навчальний рік						
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010
Денна	83,5	81,6	83,8	85,4	86,5	85,4	83,3
Заочна	73,8	71,4	74,0	77,4	81,3	79,2	75,8

Таблиця 3.11

Якісна успішність за весняними семестрами, %

Форма навчання	Навчальний рік						
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010
Денна	60,7	58,1	55,0	53,0	56,7	48,9	47,7
Заочна	48,4	47,6	45,9	46,9	39,9	35,1	30,5

Таблиця 3.12

Якісна успішність за осінніми семестрами, %

Форма навчання	Навчальний рік						
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010
Денна	53,3	54,6	53,0	51,2	54,5	51,6	45,3
Заочна	46,4	44,2	45,8	47,3	50,6	47,3	37,3

робіт; шляхом перевірки рефератів з опрацьованих тем та проблем; під час індивідуальних та групових консультацій; у вигляді тестового поточного й підсумкового контролю знань тощо.

Щороку за успіхи у навчанні багато

магістрів – включає державні екзамени, виконання і захист дипломних (кваліфікаційних) робіт. Вимоги до змісту дипломних (кваліфікаційних) робіт, програми та екзаменаційні білети з державних екзаменів визна-

Таблиця 3.13

Організація виробничої практики

Місце проходження практики, результати, керівництво	Кількість						
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010
На виробництві, у наукових установах	923	868	818	968	1168	1286	1360
На кафедрах університету	436	482	502	419	363	321	298
У цілому	1359	1350	1320	1387	1531	1607	1658
Одержали оцінки «відмінно» і «добре», %	98,2	99,3	98,8	99,0	98,0	99,0	99,0
Одержали оцінки «задовільно», %	1,8	0,7	10,8	1,0	2,0	1,0	1,0
Керували практикою							
Кількість керівників	273	288	272	290	303	299	297
Професори, доценти, %	82,0	77,5	79,3	86,0	91,0	98,0	98,0

студентів університету відзначається іменними стипендіями і преміями. Стипендії Президента України у 2004–2010 роках одержували 35 студентів університету, іменні стипендії – 186 студентів.

Система державної атестації випускників – бакалаврів, спеціалістів,

чаються факультетами (випусковими кафедрами) з урахуванням вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, рекомендацій Вчених рад факультетів та методичних комісій факультетів. Теми дипломних (кваліфікаційних) робіт ретельно обгово-

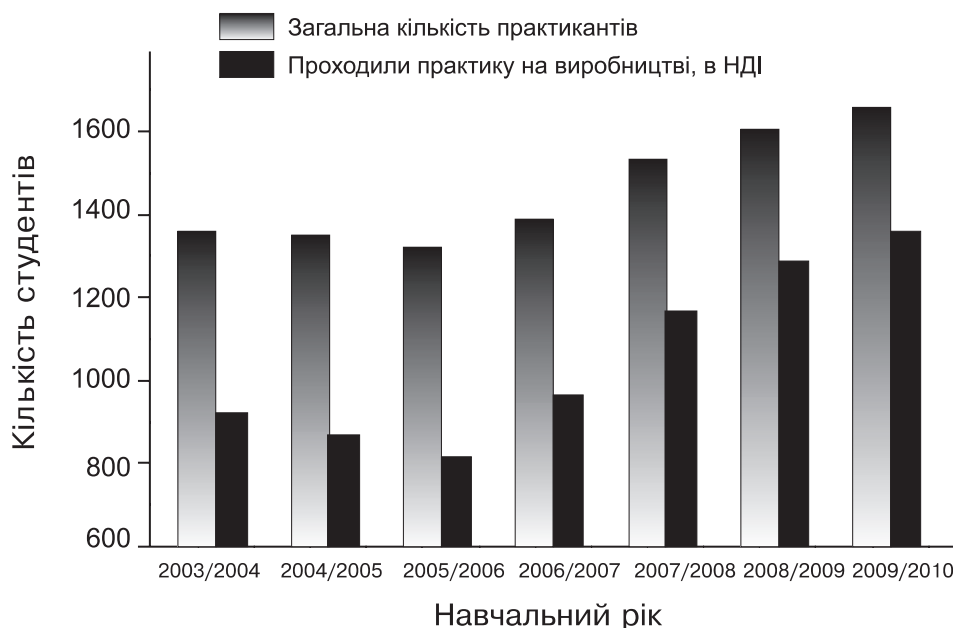

Рис. 3.8. Відомості про проходження практики студентами

рюються на засіданнях випускових кафедр і затверджуються наказом по університету. Підготовка дипломних (кваліфікаційних) робіт проводиться студентами в університеті або в інших організаціях, зокрема, в інститутах НАН України. Студенти університету повністю забезпечені методичними матеріалами з написання, оформлення й захисту дипломних (кваліфікаційних) робіт. За місцем виконання робіт студентам надаються робочі місця, а також обладнання, необхідне для проведення експерименту, досліду тощо. Керівниками дипломних (кваліфікаційних) робіт є досвідчені викла-

дачі, переважно доктори і кандидати наук, рецензентами – провідні викладачі університету, фахівці наукових закладів, інших організацій. Державні атестаційні комісії формуються і працюють у повній відповідності до діючих вимог із широким залученням провідних учених, керівників підприємств і організацій-замовників.

За звітний період університет випустив 32 186 фахівців за всіма формами навчання, з них 15 946 бакалаврів, 6 816 спеціалістів, 9 424 магістра (табл. 3.14, 3.15, рис. 3.9, 3.10). Значно зросла кількість студентів-іноземців, які отримали диплом університету (табл. 3.15).

Таблиця 3.14

Випуск фахівців з вищою освітою-громадян України

Отримали дипломи	Денна форма навчання							Всього
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Бакалаврів	1 212	1 243	1 337	1 403	1 543	1 702	1 680	10 120
Спеціалістів	141	43	76	581	412	456	461	2 170
Магістрів	1 042	1 150	1 200	784	942	1 033	1 109	7 260
	Заочна форма навчання							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Бакалаврів	575	580	777	867	770	699	676	4 944
Спеціалістів	910	827	506	719	616	539	392	4 509
Магістрів	91	199	216	169	254	293	294	1 516

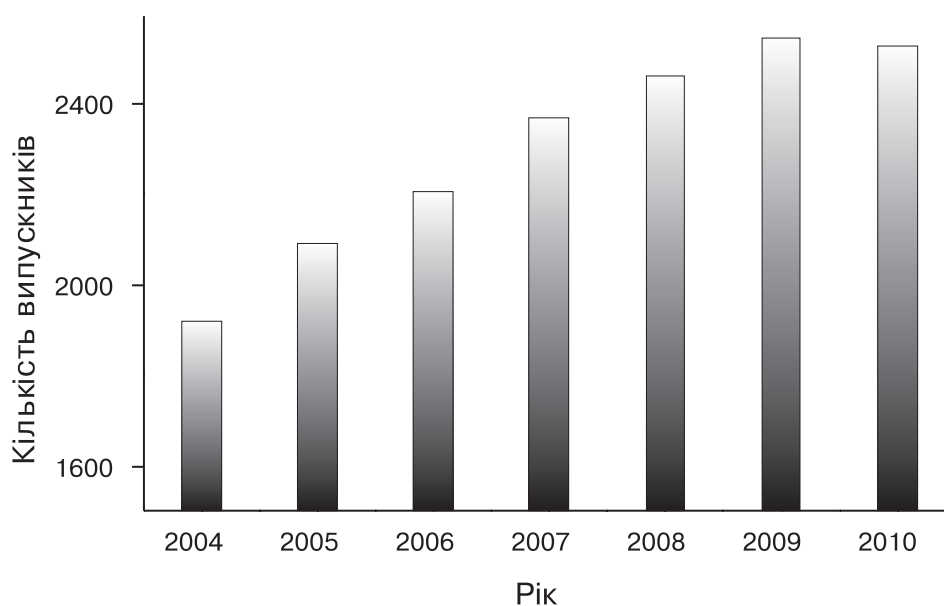

Рис. 3.9. Випуск бакалаврів

Таблиця 3.15

Випуск іноземних фахівців з вищою освітою

	Навчальний рік						
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010
Бакалавр	134	89	93	101	149	144	172
Спеціаліст	13	9	12	21	23	25	34
Магістр	60	109	88	97	79	122	93
Разом	207	207	193	219	251	291	299
Випускники підготовчого відділення	148	227	282	303	275	238	165

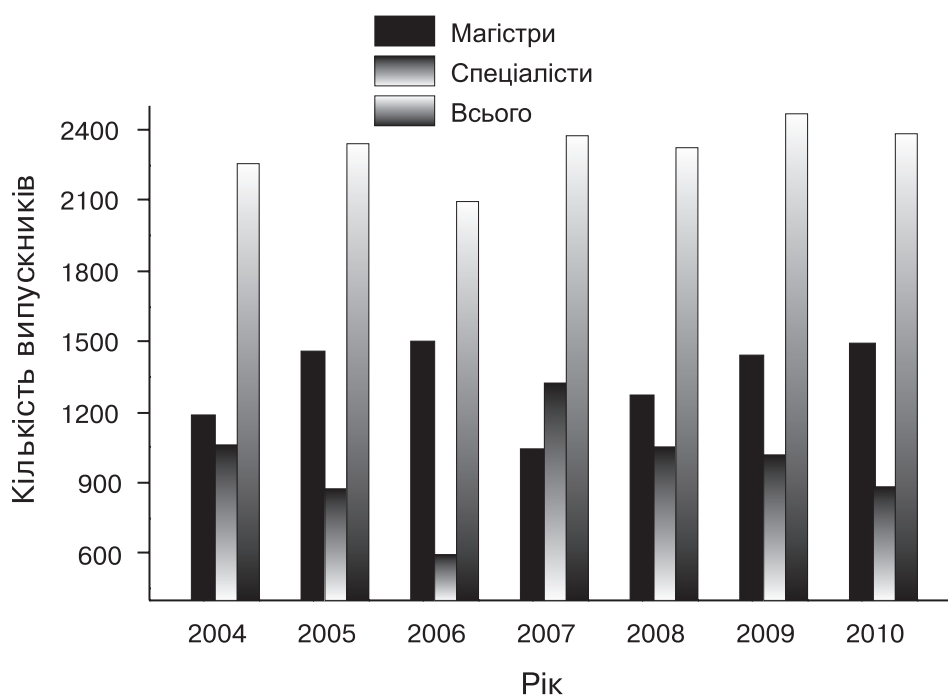

Рис. 3.10. Відомості про випуск магістрів і спеціалістів

Близько 92% дипломних робіт випускників університету оцінені на «відмінно» і «добре», 28% випускників отримали дипломи з відзнакою (табл. 3.16).

Рівень працевлаштування випускників протягом всього звітнього періоду залишався стабільним – близько 90% (табл. 3.17). Працевлаштуванню випускників університету сприяли систематична робота факультетів і кафедр з можливими роботодавцями, проведення практик поза університетом на підприємствах і в організаціях, співпраця з державними службами зайнятості

та комерційними агенціями на основі укладених угод про співробітництво, розміщення на веб-сайті університету сторінки «Випускник» з інформацією щодо попиту на фахівців (банк вакансій) та пропозицій (банк резюме), забезпечення випускників нормативно-правовою інформацією з питань прав та обов'язків молодих фахівців, викладання спецкурсів і проведення тренінгів, спрямованих на ознайомлення студентів старших курсів з технологією пошуку роботи, формування вмінь найвигідніше представити себе роботодавцю тощо, проведення зустрічей студентів з по-

Таблиця 3.16

Випускники, які отримали дипломи з відзнакою, %

Отримали дипломи з відзнакою	Денна форма навчання						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Бакалаври	17,1	17,8	18,2	28,3	22,2	19,6	15,0
Спеціалісти	21,1	25,0	27,1	30,6	30,5	22,1	18,0
Магістри	59,8	68,4	71,6	60,5	55,6	49,8	43,0
	Заочна форма навчання						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Бакалаври	8,2	7,8	5,1	7,0	5,8	4,0	3,1
Спеціалісти	17,6	15,0	14,0	13,0	13,9	10,2	12,8
Магістри	65,9	31,7	41,2	57,0	39,8	36,9	31,0

тенційними роботодавцями та ярмарків вакансій.

3.2. Формування контингенту студентів. Довузівська підготовка

Під керівництвом ректора – голови приймальної комісії університету проводилася багатогранна і напружена робота з формування якісного контингенту студентів, чіткого проведення вступних кампаній.

Конкурсний відбір вступників у 2004–2007 роках здійснювався за результатами вступних екзаменів, а в останні три роки – за результатами зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень, підтверджених сертифікатами Українського центру оцінювання якості освіти. Дані про прийом до університету наведені в таблицях 3.18 – 3.20.

Серед студентів, зарахованих на перший курс, було багато переможців IV етапу Всеукраїнських олімпіад з базових дисциплін, призерів III етапу конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України, медалістів, осіб пільгового контингенту (табл. 3.21).

У 2010 році прийом абітурієнтів, які вступали на навчання на основі по-

вної загальної середньої освіти, здійснювався за 36 напрямками підготовки. Університет проводив конкурсний відбір за загальноосвітніми предметами: українська мова та література, історія України, математика, біологія, фізика, хімія, географія, іноземна мова (англійська, німецька, французька, іспанська). Вступні іспити проводилися лише для абітурієнтів, які вступали на напрям підготовки «Журналістика» (творчий конкурс), а також для осіб, яким Правилами прийому надане таке право.

На денну форму навчання загальний ліцензований обсяг прийому складав 3 285 місць, державне замовлення – 1 556 місць. До університету у 2010 р. на денну форму навчання було подано 10 899 заяв абітурієнтів (у 2009 р. – 12 101 заява). 10 280 заяв надійшли від осіб, які закінчили середню школу у 2010 році (зараховано 1 804 осіб), від випускників ПТУ – 88 (зараховано 19 осіб), від випускників ВНЗ I–II рівнів акредитації – 17 (зараховано 3 особи). Серед абітурієнтів було 2 402 медаліста шкіл (зараховано 411 осіб), серед яких 1 049 закінчили у 2010 р. школу у Харкові або Харківській області (зараховано 234 особи). Міністерство освіти і науки України у 2010 році виділило університету

Таблиця 3.17

Працевлаштування випускників, які навчалися за державним замовленням.
В – кількість випускників, П – кількість працевлаштованих, % – відсоток працевлаштованих випускників

Факультет	Рік випуску																				
	2004			2005			2006			2007			2008			2009			2010		
	В	П	%	В	П	%	В	П	%	В	П	%	В	П	%	В	П	%	В	П	%
Біологічний	56	53	95	70	66	94	60	58	97	53	50	94	57	54	95	70	69	98	70	68	97
Геолого-географічний	76	73	96	58	36	62	70	61	87	64	60	94	49	42	86	57	51	89	65	55	83
Екологічний	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	18	100	22	20	91	22	21	95
Історичний	56	54	96	60	58	96	65	60	92	66	60	91	52	51	98	63	59	93	62	61	98
Іноземних мов	82	77	94	80	71	89	86	70	81	107	92	86	98	87	89	109	96	88	106	88	83
Механіко-математичний	133	96	72	120	91	76	109	87	80	88	71	81	77	63	82	93	79	85	74	51	66
Радіофізичний	74	71	96	71	66	93	76	75	99	71	67	94	76	73	96	85	80	94	95	83	87
Соціологічний	46	38	83	47	43	91	50	38	76	68	57	84	81	77	95	76	71	93	69	65	94
Фізико-технічний	46	44	95	42	41	98	55	54	98	51	51	100	33	31	94	37	36	97	40	40	100
Фізичний	73	64	87	75	52	69	75	61	81	67	63	94	67	57	85	59	53	90	71	67	94
Медицинський	31	31	100	23	23	100	16	16	100	19	19	100	18	18	100	14	14	100	22	22	100
Філологічний	128	116	91	137	118	86	122	107	88	128	107	83	126	108	86	122	106	87	127	109	86
Хімічний	49	47	96	49	45	92	58	53	91	48	44	91	47	42	89	43	41	95	46	39	82
Економічний	133	131	98	146	141	96	141	141	100	137	135	98	121	118	97	125	124	99	136	134	98
Філософський	-	-	-	-	-	-	14	10	71	20	13	65	19	13	68	41	29	71	39	27	61
Комп'ютерних наук	-	-	-	-	-	-	21	18	86	24	24	100	25	22	88	30	27	90	29	28	93
Фізико-енергетичний	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5	100	4	4	100	3	3	100	6	6	100
Міжнар. економ. відносин та тур. бізнесу	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	30	100	24	24	100	29	29	100	28	27	96
Юридичний	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	12	54	31	17	55	34	34	100	35	32	91
Психологі	31	28	90	29	27	93	26	25	96	49	46	94	52	52	100	49	47	96	47	47	100
ВСЬОГО	1 014	923	91	1 007	878	87	1 044	934	90	1 117	1 006	90	1 075	971	90	1 161	1 068	92	1 189	1 070	90

Таблиця 3.18

Дані про зарахування на навчання за денною формою громадян України

Рівень	Ліцензійний обсяг	Зараховано на навчання		
		За держзамовленням	За контрактом	Разом
2004 рік				
Бакалавр	3 005	1 420	448	1 868
Спеціаліст	1 170	81	57	138
Магістр	1 750	956	154	1 110
2005 рік				
Бакалавр	3 030	1 481	562	2 043
Спеціаліст	1 295	51	38	89
Магістр	1 990	1 009	189	1 198
2006 рік				
Бакалавр	3 030	1 553	522	2 075
Спеціаліст	1 295	564	44	608
Магістр	1 990	555	218	773
2007 рік				
Бакалавр	3 030	1 555	515	2 070
Спеціаліст	1 295	389	38	427
Магістр	1 990	726	245	971
2008 рік				
Бакалавр	3 105	1 634	531	2 165
Спеціаліст	1 355	423	78	501
Магістр	2 080	803	272	1 075
2009 рік				
Бакалавр	3 130	1 571	401	1 972
Спеціаліст	1 418	399	103	502
Магістр	2 162	842	317	1 159
2010 рік				
Бакалавр	3 130	1 548	410	1 958
Спеціаліст	1 413	375	41	416
Магістр	2 77	941	171	1 112

Таблиця 3.19

Дані про зарахування на навчання за заочною формою громадян України

Рівень	Ліцензійний обсяг	Зараховано на навчання		
		За держзамовленням	За контрактом	Разом
2004 рік				
Бакалавр	2 435	148	681	829
Спеціаліст	1 885	125	383	508
Магістр	625	34	154	188
2005 рік				
Бакалавр	2 660	148	215	363
Спеціаліст	1 935	90	300	390
Магістр	820	46	122	168
2006 рік				
Бакалавр	2 660	187	307	494
Спеціаліст	1 935	139	402	541
Магістр	820	70	163	233
2007 рік				
Бакалавр	2 660	153	348	501
Спеціаліст	1 935	80	383	463
Магістр	820	71	217	288
2008 рік				
Бакалавр	2 780	177	215	392
Спеціаліст	2 005	84	404	488
Магістр	895	90	190	280
2009 рік				
Бакалавр	2 880	151	158	309
Спеціаліст	1 985	57	266	323
Магістр	915	75	229	304
2010 рік				
Бакалавр	2 880	152	133	285
Спеціаліст	2 105	85	218	303
Магістр	955	47	225	272

Таблиця 3.20

Дані про зарахування на навчання іноземних громадян

Рівень	Денна форма	Заочна форма	Всього
2004 рік			
Підготовче відділення	30	-	30
Бакалавр	172	11	183
Спеціаліст	37	6	43
Магістр	108	2	110
2005 рік			
Підготовче відділення	115	-	115
Бакалавр	170	6	176
Спеціаліст	26	7	33
Магістр	88	6	94
2006 рік			
Підготовче відділення	79	-	79
Бакалавр	208	11	219
Спеціаліст	39	7	46
Магістр	97	8	105
2007 рік			
Підготовче відділення	99	-	99
Бакалавр	201	8	209
Спеціаліст	42	3	45
Магістр	8	16	102
2008 рік			
Підготовче відділення	115	-	115
Бакалавр	250	37	287
Спеціаліст	51	6	57
Магістр	117	18	135
2009 рік			
Підготовче відділення	65	-	65
Бакалавр	233	16	249
Спеціаліст	48	3	51
Магістр	91	16	107

квоту прийому сільської молоді у кількості 29 місць, на які зараховано 10 осіб. Від абітурієнтів пільгового контингенту було подано 229 заяв (у 2009 р. – 430), зараховано до університету 124 особи.

Конкурс у цілому по університету на денну форму навчання на місця державного замовлення складав 7.0. Найбільший конкурс був за напрямом

підготовки: «Філологія (переклад (китайська))» – 32.00, «Право» – 30.30, «Фінанси і кредит» – 20.60, «Політологія» – 18.20, «Туризм» – 17.05, «Лікувальна справа» – 16.13. На жаль, конкурс на деякі напрями підготовки факультетів фізико-математичного профілю залишився незначним. Як і раніше, рівень підготовки абітурієнтів був достатньо високим. Середній бал

Таблиця 3.21

Дані про контингент студентів – громадян України, зарахованих на перший курс за денною формою навчання

Рік	Загальна кількість зарахованих	Переможці IV етапу олімпіад	Призери III етапу МАН	Медалісти	Пільговий контингент
2004	1868	11	3	341	39
2005	2043	17	3	435	47
2006	2075	22	-	394	78
2007	2070	19	-	368	70
2008	2165	16	-	420	84
2009	1972	10	18	339	185
2010	1958	11	15	418	124

атестату серед зарахованих на денну форму навчання в цілому по університету становить за дванадцятибальною шкалою 9.9.

Держзамовлення на заочну форму навчання складало 152 місця, середній конкурс на які становив 4.17 (у 2009 р. – 3.44). Найбільший конкурс на заочну форму навчання був на такі напрями підготовки: «Право» – 20.20, «Журналістика» – 13.67 та «Міжнародна економіка» – 10.00.

Прийом абітурієнтів, які вступали на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр», здійснювався за 54 спеціальностями. На денну форму навчання було зараховано 941 особу на місця державного замовлення, 171 вступник зарахований з оплатою підготовки за кошти фізичних, юридичних осіб. На заочну форму навчання зараховано 47 абітурієнтів на місця держзамовлення, серед яких 2 пільговика, 225 осіб зараховані для навчання за контрактом. Прийом на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» здійснювався за 49 спеціальностями. На денну форму зараховані 354 абітурієнти на місця держзамовлення і 54 вступники – на контракт. На заочну форму навчання на місця державного замовлення вступили 85 осіб, а за контрактом – 218 абітурієнтів.

Робота із залучення до вступу до університету кращих абітурієнтів, рекламно-агітаційна та профорієнтаційна діяльність, співробітництво із загальноосвітніми навчальними закладами Харківської та інших областей проводилася на базі Центру довузівської освіти, який об'єднує підготовчі курси, школу дистанцій-

ного навчання та Малий каразінський університет.

Ліцензія на право підготовки до вступу у вищі навчальні заклади громадян України була поновлена університету у 2008 р. і складає 1 700 місць щорічно. У 2009/2010 навчальному році загальна кількість слухачів та учнів підрозділів центру перевищила 1 500 осіб.

На сайтах університету, приймальної комісії, Центру довузівської освіти розміщено інформацію про підрозділи центру та умови навчання, своєчасно поновлюється інформація про заходи, що відбуваються в університеті для школярів (Дні відкритих дверей, університетські олімпіади, турніри, свята тощо), повна інформація для вступників про правила прийому, напрями та спеціальності підготовки фахівців з вищою освітою.

Працюють вечірні і заочні підготовчі курси, для учнів шкіл області організовані заняття по суботах та неділях. За останні сім років щорічна кількість слухачів складала від 600 до 1 200 осіб, щорічна кількість навчальних груп – від 50 до 70.

Профорієнтацію та довузівську підготовку серед випускників навчальних закладів віддалених районів Харківської області та інших регіонів України здійснює школа дистанційного навчання. У 2009/2010 навчальному році школа працювала на підставі 24 договорів про співробітництво (у 2004 р. було 12 договорів), укладених між університетом та навчальними закладами Харківської та інших областей і АР Крим. У цих областях протягом навчального року щорічно проводилися семінари для організаторів довузівської підготовки в філіях цієї школи.

Щорічно під час шкільних канікул для учнів дистанційної та заочної форм навчання проводилися лекції, практичні заняття за тестовими технологіями, консультації. Учні брали участь у Днях відкритих дверей, університетських олімпіадах окремих факультетів. Для учнів дистанційної та заочної форм навчання протягом навчального року регулярно проводилися екскурсії до університету, зустрічі з деканами факультетів.

З метою залучення обдарованої молоді до вступу на факультети фізико-математичного напрямку провідні викладачі університету та співробітники школи дистанційного навчання брали участь у нарадах керівників методоб'єднань та семінарах вчителів фізики м. Харкова та області. Підсумком такої роботи став щорічний прийом значної кількості випускників школи дистанційного навчання на перший курс механіко-математичного та фізичного факультетів університету.

Особливістю профорієнтаційної роботи в університеті є орієнтація на роботу не лише з обдарованими старшокласниками, але й залучення учнів 5 – 8 класів. На цьому напрямку роботи зосереджено діяльність Малого Каразінського університету, який сприяє освіті обдарованих дітей, організовує позашкільні заняття за науковими напрямами. У 2003/2004 навчальному році Малий університет нараховував близько 400 учнів, які навчалися в 42 групах, а у 2009/2010 навчальному році тут навчалися вже понад 700 дітей віком від 5 до 16 років, які здобували додаткову освіту за напрямами: комп'ютерні науки, математика, англійська мова, теоретична та експериментальна фізика,

хімія, біологія, психологія, літературна творчість, підготовка до школи. Були організовані групи підготовки до олімпіад і конкурсів різного рівня. У 2009/2010 навчальному році працювала 71 група. З 2006 р. у Малому каразінському університеті працює заочна математична школа, у 2009/2010 навчальному році почали роботу заочні хімічна та фізична школи.

Особлива увага приділяється роботі із сільською молоддю. Щомісяця 200 учнів 7 – 10 класів із сільських шкіл Харківської області одержували завдання з методичними вказівками. Перевірені завдання та рекомендації щодо їх виконання поверталися учням.

Значна кількість учнів Малого каразінського університету стала переможцями III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад по Харківській області. Так, у 2004 році стали переможцями 42 учні, а у 2010 році – вже 98 учнів. Щорічна кількість учнів – переможців IV етапу всеукраїнських олімпіад складала від 11 до 34 осіб. Дані про кількість учнів Малого каразінського університету та про кількість учнів, які стали переможцями учнівських змагань високого рівня, наведено в табл. 3.22.

Університет є організатором свята для учнів загальноосвітніх навчальних закладів фізико-математичного «Наукові старту», хіміко-біологічного турніру імені І. І. Мечникова, конкурсу «Знатоков російської словесности». Ведеться гурткова робота зі школярами (працюють школи Юних фізиків і хіміків, гурток з інформатики, фізичний лекторій і демонстраційний практикум, клуб «Юний психолог», Малий філософський факультет, за участю геолого-географічного та

історичного факультетів на базі Обласної станції юних туристів працюють школи Юних географів та Юних істориків).

Знайомству кращих школярів з університетом сприяє активна участь

ділення МАН за підсумками III етапу протягом останніх років посідає I або II місце серед всіх територіальних відділень МАН України.

Систематичною є взаємодія університету із загальноосвітніми за-

Таблиця 3.22

Кількість учнів Малоого каразінського університету та кількість учнів, які стали переможцями учнівських змагань

Кількість	Навчальний рік						
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010
	400	480	500	565	585	700	700
Навчальних груп	42	45	46	56	60	72	71
Переможців III етапу олімпіад	42	73	80	73	118	92	98
Переможців IV етапу олімпіад	–	14	20	34	28	19	11
Переможців та учасників міжнародних олімпіад	–	–	–	–	–	2	5

університету у проведенні III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад по Харківській області з 6 базових дисциплін. Кількість учасників цих олімпіад складає 1 600 – 1 700 осіб. З метою формування команд Харківської області для участі в IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад в університеті щорічно проводяться відбірково-тренувальні збори з 6 предметів.

Університет тісно співпрацює з Харківським територіальним відділенням Малої академії наук України, яка забезпечує підтримку обдарованої учнівської молоді, залучення її до наукових досліджень, експериментальної та винахідницької роботи в різних галузях науки та техніки, сприяє роботі учнів у секціях, школах, участі в наукових читаннях, турнірах, науково-практичних конференціях тощо. Щорічно в університеті відбувається II етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Харківського територіального відділення МАН. Харківське територіальне від-

кладами на основі укладених угод. Укладено понад 600 таких угод із навчальними закладами Харкова, Харківської та інших областей України, Автономної республіки Крим (у 2004 р. було 200).

Рекламна інформація про університет представлена у пресі, на радіо і телебаченні. Своєчасно проводилося рекламування Днів відкритих дверей університету та Днів відкритих дверей факультетів, щорічно випускаються листівки-запрошення до вступу в університет, об'яви про Дні відкритих дверей, листівки про проведення Днів знайомств з факультетами та факультетських олімпіад. Щороку видаються спеціальні випуски газети «Харківський університет» для абітурієнтів, у яких розміщено інформацію про факультети та Правила прийому в університет.

В університеті 3 – 4 рази на рік проводилися Дні відкритих дверей, які збирають 600 – 1 000 відвідувачів.

Для активізації профорієнтаційної роботи у 2009/2010 навчальному році в

університеті проведено 23 Дні знайомства з факультетами та 18 університетських профорієнтаційних олімпіад, у яких взяли участь понад 420 осіб.

З метою залучення до вступу в університет учнівської молоді університет щорічно брав участь у програмах «Світ освіти», «Вища школа Харківщини – сільському абітурієнту», Днях університету в районних центрах Харківської області, Днях науки.

3.3. Освіта протягом життя

Факультет післядипломної освіти забезпечує підвищення в університеті кваліфікації науково-педагогічних працівників інших вищих навчальних закладів України, перепідготовки осіб з вищою освітою з наданням другої вищої освіти; підвищення кваліфікації керівників та фахівців

ційних вмінь студентів університету. Курси закінчили 65 осіб, які дали пройшли програму перепідготовки та отримали дипломи про другу вищу економічну освіту.

З 2009/2010 навчального року факультетом післядипломної освіти спільно з Центром міжнародної освіти організовано роботу курсів підвищення кваліфікації іноземних фахівців бізнес-структур за освітнім напрямом «Міжнародна економіка». Це нова інноваційна міжнародна освітня програма MBA за спеціальністю «Маркетинг та менеджмент».

З 2005 року за договорами про співробітництво з Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України проводиться робота з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб, які здійснюють діяльність на ринках фінансових

Таблиця 3.23

Кількість слухачів факультету післядипломної освіти

	Навчальний рік				
	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010
Економічні спеціальності	26	54	77	109	103
Спеціальність «Валеологія»	36	54	23	25	44
Курси за напрямом «Економіка і підприємництво»	10	10	25	14	13
Загальна кількість слухачів	72	115	125	148	160

бізнес-структур, паралельну вищу освіту. Проводиться перепідготовка осіб з вищою освітою за умовами контракту за спеціальностями «Фінанси» та «Міжнародна економіка» (напрямок підготовки – «Економіка і підприємництво»), за спеціальністю «Валеологія» (напрямок підготовки – «Педагогічна освіта») (табл. 3.23).

У 2005 році розпочали роботу додаткові освітні курси за напрямом підготовки «Економіка і підприємництво» для підвищення кваліфіка-

послуг. За цією програмою працювали курси підвищення кваліфікації керівників та головних бухгалтерів страхових компаній та підвищення кваліфікації фахівців, відповідальних за проведення фінансового моніторингу. За цією програмою навчалися 247 осіб.

Створений у складі факультету іноземних мов Лінгвістичний центр забезпечує вивчення англійської, німецької, французької, іспанської, італійської, португальської, япон-

ської, китайської, вірменської, грецької мов. Лінгвістичний центр надає можливість фахового вивчення англійської мови для медиків, ділової іноземної мови та англійської мови для роботи в Інтернет, а також організовує курси ділової іноземної мови (англійська, німецька, французька, іспанська, італійська, українська) безпосередньо на підприємствах і в організаціях, здійснює підготовку до складання міжнародних іспитів TOEFL, OSD, DELF, DALF, CCIP.

З 2009 р. в Інституті Конфуція Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна почали працювати курси китайської мови. Крім

Полтавському університеті споживчої кооперації України, «Авторській школі Бойка» (м. Харків) і ліцеї № 11 м. Кременчук, де китайській мові навчаються понад 200 осіб, з них майже 100 школярів.

3.4. Система забезпечення якості навчального процесу

Найважливішим завданням університету є забезпечення високої якості освіти. З 2002 року діє затверджена Вченою радою Програма підвищення якості навчального процесу в університеті на 2002 – 2010 роки, пе-

ЧИННИКИ ЯКОСТІ ОСВІТИ

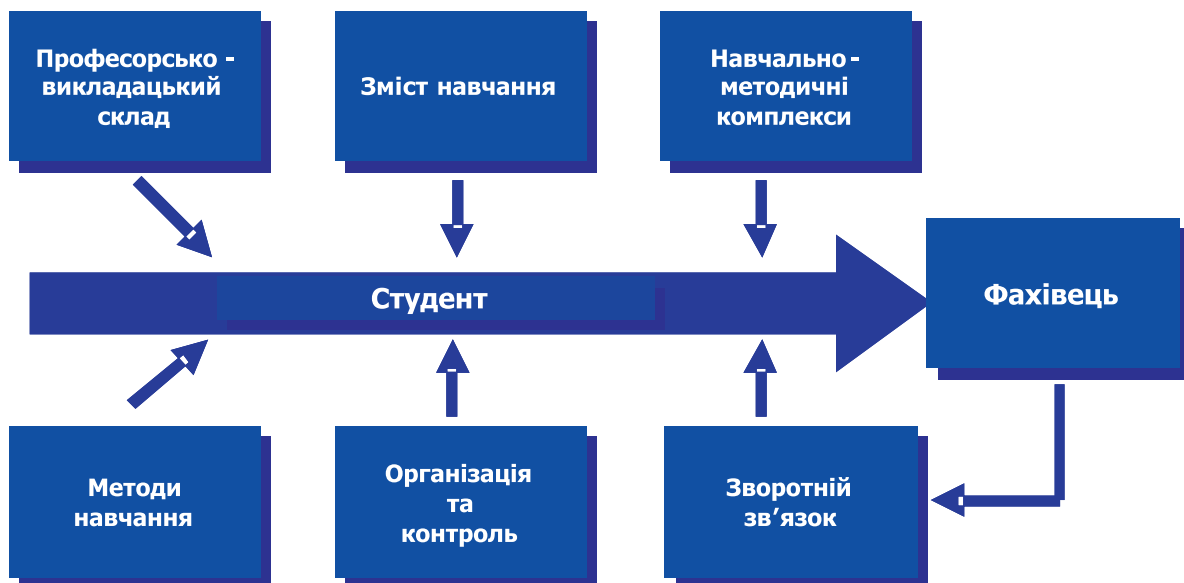

Рис. 3.11. Чинники якості університетської освіти

того, Інститут забезпечує чотирирічне вивчення китайської мови студентами факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу. На основі договорів про співробітництво відкрито філії Інституту в Сумському державному університеті,

реглянута у 2004 році. При укладанні Програми було правильно визначено основну мету науково-методичної роботи – забезпечення якості освіти та конкурентоспроможності випускників – і головні чинники якості навчального процесу: добір, вихо-

вання науково-педагогічних кадрів, удосконалення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу, впровадження інноваційних навчальних технологій, розвиток матеріально-технічної бази, покращення системи контролю за якістю освіти, стимулювання успішності студентів (рис. 3.11).

Робота за Програмою сприяла тому, щоб адаптація до вимог Болонського процесу відбулася без зламу форм і методів класичної університетської освіти. Щорічно факультетами та науково-методичним центром університету розроблялися плани заходів з реалізації Програми, хід її виконання обговорювався на засіданнях Вченої та Науково-методичної рад університету, проводився моніторинг стану науково-методичної роботи на факультетах.

Нормативну базу діяльності системи з управління якістю навчального процесу складають університетські «Положення про проведення семестрового підсумкового контролю» (2004 р.), «Положення про інститут кураторів» (2005 р.), «Положення про визначення рейтингів науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна» (2010 р.), «Положення про рейтинг кафедр Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» (2006 р.) і «Положення про організацію навчального процесу в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна». Останній документ ретельно обговорювався на факультетах, засіданнях Науково-методичної ради і нараді деканів, був ухвалений Ученою радою університету, затверджений наказом

ректора і введений у дію з 1 вересня 2009 р. Документ узагальнив досвід виконання Програми підвищення якості навчального процесу та переходу університету до модульного принципу організації навчального процесу. Одночасно були затверджені зміст та структура основних документів, що ведуться на кафедрах і факультетах з питань організації та контролю якості навчального процесу («План роботи кафедри на навчальний рік», «Обсяг навчальної роботи на навчальний рік», «Розподіл навчальної роботи на навчальний рік», «Робоча програма навчальної дисципліни», «Журнал обліку індивідуальних навчальних занять науково-педагогічних і педагогічних працівників кафедри», «Журнал взаємних і контрольних відвідувань занять науково-педагогічних і педагогічних працівників кафедри». «Індивідуальний навчальний план студента» тощо).

При створенні системи діагностики якості навчального процесу було враховано вітчизняний і зарубіжний досвід. Моніторинг навчального процесу здійснювався засобами адміністративного контролю, моніторингу науково-методичного забезпечення навчального процесу, проведенням відкритих занять, взаємовідвідувань занять, за допомогою ректорських контрольних робіт (проводяться двічі на рік). рейтингового оцінювання роботи викладачів і діяльності кафедр. З 2005 року підсумковий семестровий контроль проводиться у письмовій формі, . З метою вдосконалення контролю якості навчальних досягнень студентів з 2009 року запроваджено вибіркового контролю за лишкових знань за екзаменаційними

білетами попередніх сесій. Протягом 2006 – 2009 років на засіданнях Вченої ради університету були розглянуті звіти всіх факультетів про науково-методичне забезпечення якості навчального процесу; на засіданнях ректорату представлено інформацію про роботу кафедр і методичних комісій факультетів з підвищення якості навчального процесу та впровадження інноваційних освітніх технологій.

Особливе значення як засобу діагностики надається систематичним опитуванням «Викладання очима студента», що дозволяє враховувати погляди студентів як суб'єктів навчального процесу. Анкетування студентів проводиться двічі на рік і передбачає оцінювання студентами діяльності викладачів, які читали навчальні курси у попередньому семестрі; опитувалися студенти 2 – 4 курсів усіх факультетів. Було проведено 15 етапів опитування.

Змістовні блоки анкети містять питання, пов'язані як з діяльністю викладача, так і з організацією навчального процесу. Перший блок дає можливість оцінити такі характеристики викладацької діяльності, як доступність викладення матеріалу, вміння підтримувати дисципліну в аудиторії, вільне володіння матеріалом, загальна культура й культура мовлення, ставлення до студентів, використання в навчальному процесі нової наукової інформації; принциповість, вимогливе ставлення до студентів тощо. Загальна оцінка якості викладання стабільно є достатньо високою (табл. 3.24, 3.25).

У процесі опитування ставляться запитання про використання в навчальному процесі різноманітних

організаційних форм проведення занять та контролю знань, зокрема проблемних лекцій, ділових ігор, аналізу ситуацій, комп'ютерних технологій, тестових завдань, рейтингових оцінок тощо. Студенти висловлюють своє ставлення до організації самостійної роботи, процедур контролю знань та підсумкового оцінювання. Протягом останніх років спостерігається позитивна динаміка на цих напрямках.

Результати кожного етапу дослідження розглядаються на засіданнях ректорату, стають предметом зацікавленого обговорення методичних комісій факультетів, аналізуються співробітниками Науково-методичного центру університету.

З узагальненою інформацією про результати анкетування можна ознайомитися на університетському веб-сайті, в газеті «Харківський університет», яка двічі на рік аналізує отримані результати.

Важливою складовою моніторингу якості університетської освіти є система «Випускник», роботу якої започатковано у 2002 році. Система забезпечує соціологічний моніторинг професійної кар'єри та життєвого шляху випускників і є формою зворотного зв'язку з випускниками. Дослідження має за мету одержати інформацію щодо реального працевлаштування випускників університету, характеру їхньої трудової діяльності, її відповідності отриманій спеціальності й особистісним планам і очікуванням. Систематично оновлюється база даних про випускників денної форми навчання і проводиться моніторинг працевлаштування та професійної кар'єри молодих фахів-

Таблиця 3.24

Оцінка окремих складових діяльності викладачів (за п'ятибальною шкалою) за даними опитувань «Викладання очима студента»

	Лютий 2003	Лютий 2004	Лютий 2005	Лютий 2006	Лютий 2007	Лютий 2008	Лютий 2009	Лютий 2010
Уміння підтримувати контакт	3,9	4,0	4,1	4,0	4,0	4,1	4,1	4,1
Доступність викладення матеріалу	4,1	4,1	4,2	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2
Логічна послідовність, аргументованість	4,1	4,2	4,2	4,2	4,2	4,3	4,2	4,3
Вільне володіння матеріалом	4,5	4,5	4,6	4,5	4,5	4,6	4,5	4,6
Уміння викликати інтерес до предмету	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8	4,0	3,9	3,9
Використання нової наукової інформації	3,5	3,6	3,7	3,7	3,8	3,9	3,9	3,9
Уміння зняти напруженість і втомленість	3,4	3,6	3,6	3,6	3,6	3,7	3,7	3,7
Уміння підтримувати дисципліну	3,9	4,0	4,0	4,0	4,0	4,1	4,1	4,1
Прийнятний темп викладення матеріалу	4,0	4,1	4,2	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2
Принциповість - вимогливість	4,1	4,2	4,2	4,2	4,2	4,3	4,2	4,2
Захопленість своїм предметом	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,5	4,5	4,5
Поважливе, доброзичливе ставлення до студентів	4,2	4,3	4,3	4,2	4,2	4,4	4,3	4,3
Висока загальна культура, ерудиція	4,2	4,3	4,4	4,4	4,4	4,5	4,4	4,5
Об'єктивність в оцінці знань	4,0	4,1	4,2	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2
Культура мовлення	4,4	4,4	4,5	4,4	4,4	4,5	4,5	4,5
Почуття гумору	3,9	3,9	4,0	4,0	4,0	4,1	4,1	4,1
Якість викладання в цілому	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2	4,3	4,3	4,3

Таблиця 3.25

**Оцінка якості викладання на факультетах (у балах) за даними опитувань
«Викладання очима студента»**

Факультети	Лютий 2003	Лютий 2004	Лютий 2005	Лютий 2006	Лютий 2007	Лютий 2008	Лютий 2009	Лютий 2010
Іноземних мов	3,9	4,1	4,3	4,1	4,1	4,5	4,3	4,5
Психології	4,2	4,3	4,3	4,2	4,3	4,2	4,2	4,2
Радіофізичний	4,0	4,1	4,4	4,3	4,1	4,1	4,3	4,4
Історичний	4,3	4,4	4,2	4,4	4,3	4,2	4,3	4,0
Медичний	4,3	4,2	4,0	-	4,3	4,4	4,2	4,4
Фізико-технічний	4,2	4,1	4,3	4,1	4,2	4,3	4,3	4,4
Механіко-математичний	4,2	4,1	4,2	4,1	4,2	4,1	4,2	4,2
Філософський	4,2	4,2	4,2	4,4	4,4	4,2	4,3	4,3
Геолого-географічний	3,9	3,7	4,2	3,9	4,1	4,1	4,4	4,0
Фізичний	4,3	4,2	4,3	4,4	4,0	4,3	4,2	4,1
Соціологічний	4,2	4,2	4,4	4,3	4,3	4,3	4,2	4,2
Філологічний	4,1	4,2	4,3	4,2	4,3	4,3	4,3	4,4
Біологічний	3,8	4,2	4,3	4,2	4,1	4,3	4,4	4,3
Хімічний	3,9	3,8	4,2	4,3	4,1	4,2	4,2	4,2
Економічний	3,9	4,1	4,1	4,0	4,0	4,3	4,2	4,2
Комп'ютерних наук	4,0	4,4	3,9	4,0	3,8	4,7	4,1	4,1
Юридичний	-	-	4,0	4,0	4,3	4,2	4,5	4,3
МЕВ та туристичного бізнесу	-	-	-	-	4,2	4,4	4,2	4,2
Екологічний	-	-	-	-	-	4,4	4,3	4,2
Усього по університету	4,1	4,1	4,2	4,2	4,3	4,3	4,3	4,3

ців протягом п'яти років після завершення навчання. В опитуваннях беруть участь 35 – 50% випускників, що дозволяє вважати вибірку репрезентативною. Згідно з даними опитувань, приблизно 90% випускників кожного року випуску, які взяли участь в опитуванні, працевлаштовані, причому близько 65% працюють на робочих місцях, що відповідають отриманому фаху, 15% продовжують навчання в аспірантурі або магістратурі, 10% працюють не за фахом, до 10% респондентів не працюють, знаходячись у відпустках по догляду за дитиною, або з інших причин. Отримана від випускників інформація про університетську освіту є основою для вдосконалення навчальних планів і

програм підготовки фахівців. У 2010 році роботу системи «Випускник» оновлено шляхом переходу на спілкування з випускниками електронною поштою.

З 2006 року проводиться порівняльна оцінка ефективності діяльності (визначення рейтингу) кафедр університету за підсумками навчального року. Метою визначення рейтингів є виявлення підрозділів, що роблять найбільший внесок у підвищення якості підготовки фахівців, розвиток наукових досліджень, впровадження науково-методичних інновацій і поширення передового досвіду кафедр. Критерії оцінки охоплюють кваліфікаційні показники науково-педагогічних і наукових працівників, на-

Таблиця 3.26

Кафедри, які посіли перші місця при визначенні рейтингів

Рік	Кафедри факультетів природничо-математичного профілю	Кафедри факультетів економічного та соціально-гуманітарного профілів
2006	Географічного моніторингу і охорони природи (зав. каф. проф. Черваньов І.Г.)	Історіографії, джерелознавства та археології (зав. каф. проф. Посохов С.І.)
2007	Астрономії (зав. каф. доц. Грецький А.М.)	Історіографії, джерелознавства та археології (зав. каф. проф. Посохов С.І.)
2008	Матеріалів реакторобудування (зав. каф. чл.-кор. НАН України Азаренков М.О.)	Політичної соціології (зав. каф. проф. Навроцький О.І.)
2009	Теоретичної фізики (зав. каф. проф. Єрмолаєв О.М.)	Історіографії, джерелознавства та археології (зав. каф. проф. Посохов С.І.)
2010	Теоретичної фізики (зав. каф. проф. Єрмолаєв О.М.)	Економічної теорії та економічних методів управління (зав. каф. чл.-кор. НАН України Гриценко А.А.)

уково-методичну діяльність, видання підручників, навчальних посібників, монографій, статей у міжнародно визнаних журналах, підготовку кадрів вищої кваліфікації тощо. Перелік кафедр, які посіли перші місця при визначенні рейтингів у 2006 – 2010 роках, наведено в табл. 3.26.

Згідно з рішенням Ученої ради університету, у 2009/2010 навчальному році запроваджено визначення рейтингів науково-педагогічних працівників за підсумками роботи протягом навчального року.

Упродовж звітнього періоду значні позитивні зміни відбулися у забезпеченні навчального процесу. На сьогодні навчально-методичними комплексами забезпечено практично всі загальні та вибіркові дисципліни. Робочі навчальні програми дисциплін перероблено відповідно до модульного принципу викладання, в програмах чітко визначено кінцеві результати вивчення дисципліни, крите-

рії оцінювання різних видів навчальної діяльності, умови допуску до підсумкового семестрового контролю тощо.

В університеті повністю забезпечено підручниками і навчальними посібниками 86% дисциплін, частково – 12%.

Велика увага приділялася виданню навчальної та навчально-методич-

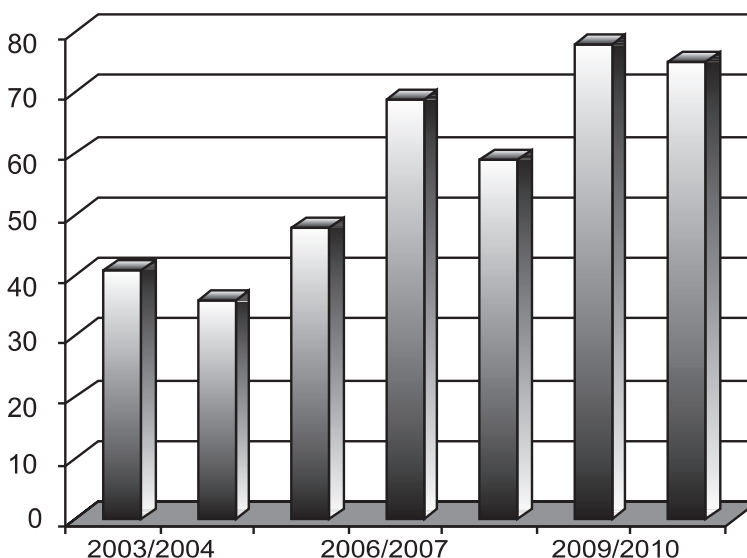

Рис. 3.12. Видання підручників і навчальних посібників з грифом МОН України

ної літератури. У 2003 р. було започатковано серію «Підручник (навчальний посібник) Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна», «Методична література Харківського

національного університету імені В.Н. Каразіна», а у 2008 році створено (навчальний посібник) Харківсько-Видавництво університету, яке забезпечує видання підручників і навчальних посібників без грифу МОН України.

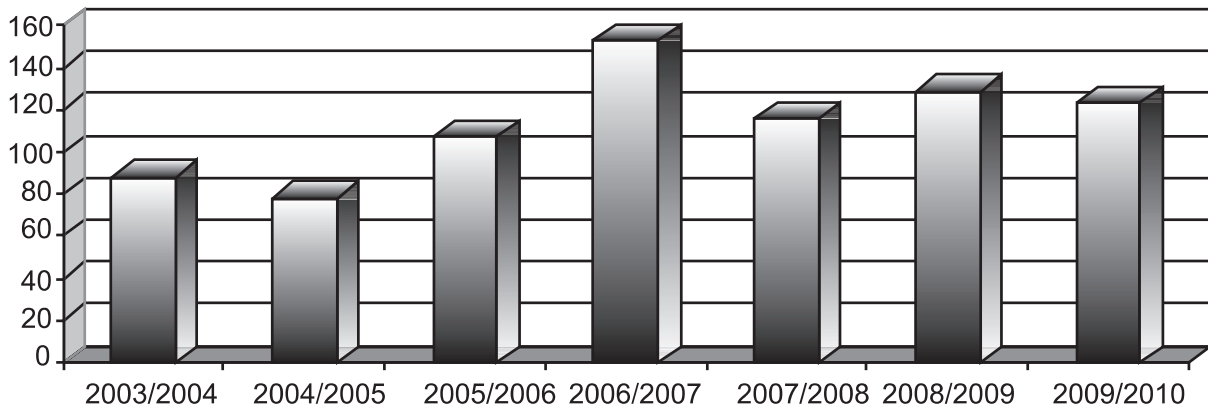

Рис. 3.13. Видання підручників і навчальних посібників без грифу МОН України

печує якісну редакторсько-коректорську підготовку та високий поліграфічний рівень видань, допомагає авторам одержувати грифи МОН України.

В.Н. Каразіна» видано 265 підручників і навчальних посібників, з них з грифом МОН України – 117, у серії «Методична література» – 566 ви-

Таблиця 3.27

Видання підручників, навчальних посібників, методичних матеріалів
(Г – підручники і посібники з грифом МОН України, П – Підручники і посібники без грифу МОН України, М – методичні матеріали)

Факультет / Інститут	2003/2004 навчальний рік			2004/2005 навчальний рік			2005/2006 навчальний рік		
	Г	П	М	Г	П	М	Г	П	М
Біологічний	2	8	5	2	4	12	2	2	5
Інститут високих технологій	3	3	25	3	8	22	2	11	4
Геолого-географічний	2	12	25	3	10	10	3	9	28
Екологічний	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Економічний	5	14	38	2	2	15	0	2	4
Іноземних мов	4	9	15	8	22	17	12	26	25
Історичний	1	4	6	3	3	7	1	3	12
Механіко-математичний	2	7	9	2	2	15	0	1	7
Міжнародних економ. відносин та туристичного бізнесу	-	-	-	-	-	-	5	8	5
Психології	0	1	3	1	1	10	3	2	18
Радіофізичний	3	4	7	3	5	5	2	3	10
Соціологічний	2	5	3	1	3	8	1	2	7
Фізичний	1	2	8	2	1	11	2	10	3
Філологічний	2	8	35	2	5	30	4	6	17
Філософський	7	3	8	3	5	10	2	6	20
Медичний	1	1	15	1	1	15	1	3	10
Хімічний	2	4	3	1	2	0	4	7	3
Юридичний	-	-	-	1	1	14	0	1	23
Центр міжнародної освіти	4	3	6	-	3	6	4	5	3
По університету	41	88	211	36	78	207	48	107	204

Таблиця 3.27 (продовження)

Факультет / Підрозділ	2006/2007 навчальний рік			2007/2008 навчальний рік			2008/2009 навчальний рік		
	Г	П	М	Г	П	М	Г	П	М
Біологічний	3	4	5	8	5	12	13	6	9
Фізико-технічний	2	10	9	2	2	3	1	4	1
Комп'ютерних наук	1	0	5	2	3	6	2	3	6
Фізико-енергетичний	0	3	4	0	2	4	0	0	4
Геолого-географічний	10	11	20	1	4	18	0	2	14
Екологічний	-	-	-	6	2	2	7	2	4
Економічний	0	20	54	0	4	15	2	14	27
Іноземних мов	11	19	10	3	21	30	13	14	29
Історичний	2	4	8	1	2	7	2	3	2
Механіко-математичний	4	4	5	1	6	6	1	2	6
Міжнародних економ. відносин та туристичного бізнесу	5	9	12	5	9	27	7	14	17
Психології	1	3	8	2	3	15	0	6	7
Радіофізичний	6	9	9	8	1	8	1	1	8
Соціологічний	2	8	4	2	3	17	2	1	7
Фізичний	4	12	9	2	4	9	5	4	6
Філологічний	2	5	30	0	8	36	3	11	15
Філософський	6	13	13	7	8	18	9	12	8
Медичний	0	4	15	3	9	34	1	1	22
Хімічний	1	2	4	2	4	7	2	1	5
Юридичний	4	7	86	2	2	11	3	8	24
Центр міжнародної освіти	4	5	4	2	13	14	3	20	3
Каф. фіз. виховання та спорту	1	1	1	0	1	0	1	0	0
По університету	69	153	315	59	116	299	78	129	224

Таблиця 3.27 (продовження)

Факультет / Підрозділ	2009/2010 навчальний рік			Усього за 7 років		
	Г	П	М	Г	П	М
Біологічний	24	4	4	54	33	52
Інститут високих технологій	-	-	-	8	22	51
Фізико-технічний	0	1	0	5	17	13
Комп'ютерних наук	0	4	2	5	10	19
Фізико-енергетичний	1	0	2	1	5	14
Геолого-географічний	2	4	24	21	52	139
Екологічний	4	4	0	17	8	6
Економічний	3	24	19	12	80	172
Іноземних мов	13	20	15	64	131	141
Історичний	0	3	6	10	22	48
Механіко-математичний	1	2	6	11	24	54
Міжнародних економ. відносин та туристичного бізнесу	7	8	24	29	48	85
Психології	0	6	14	7	22	75
Радіофізичний	2	3	8	25	26	55
Соціологічний	1	1	13	11	23	59
Фізичний	2	4	6	18	37	52
Філологічний	1	2	12	14	45	175
Філософський	7	5	10	37	52	87
Медичний	1	6	16	8	25	127
Хімічний	0	3	3	12	23	25
Юридичний	3	3	11	13	22	169
Центр міжнародної освіти	2	16	8	19	65	32
Каф. фіз. виховання та спорту	1	-	-	2	2	1
По університету	75	123	197	408	794	1 657

дань. Усього співробітниками університету видано 1 202 підручники і навчальні посібники (з грифом МОН України – 408), 1 657 найменувань методичних матеріалів (табл. 3.27, рис. 3.12, 3.13).

За видання підручників і навчальних посібників університет відзначений дипломами Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра – 2008» (Київ, 2008 р.); XI Міжнародного фестивалю «Світ книги» (Харків, 2009 р.); «Освіта 2010: навчальна книга» (м. Сімферополь, березень 2010 р.); «Освіта. Абітурієнт – 2010» (Київ, квітень 2010 р.). У номінації «Видання підручників та навчальних посібників нового покоління для профільних вищих навчальних закладів» ХНУ імені В. Н. Каразіна було нагороджено Золотою медаллю на виставці «Освіта та кар'єра – 2010» (Київ, квітень 2010 р.).

Одним з пріоритетів діяльності була комп'ютеризація навчального процесу. У 2004 році Вченою радою університету були ухвалені «Основні напрями розвитку інформаційних та телекомунікаційних технологій (ІКТ) у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна на період до 2010 р.». Були визначені основні завдання розвитку ІКТ в університеті:

– забезпечення вільного володіння випускниками всіх спеціальностей сучасними ІКТ-рішеннями у своїй професійній сфері;

– підготовка висококваліфікованих спеціалістів у галузі сучасних інформаційних і комунікаційних технологій;

– широке використання освітніх інформаційних ресурсів у навчальному процесі, в першу чергу – для забезпечення умов самостійної роботи студентів;

– проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт з метою розвитку існуючих та створення нових ІКТ, а також з метою розширення сфери застосування цих технологій;

– створення можливостей широкого використання комп'ютерного експерименту та високоефективних засобів обробки результатів досліджень для різних галузей наукової діяльності;

– забезпечення інтеграції університету в європейський і світовий освітній, науковий та інформаційний простір за рахунок уніфікації власних ІКТ-рішень з відповідними рішеннями провідних університетів;

– використання ІКТ для підвищення ефективності управління університетом.

Систематично проводилася модернізація існуючого парку обчислювальної техніки (рис. 3.14, табл. 3.28).

Таблиця 3.28

Поповнення університетського парку персональних комп'ютерів у 2003–2009 роках

	Рік						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Кількість комп'ютерів, закуплених у поточному році	70	173	109	143	209	224	205
Балансова вартість закупленого обладнання, тис. грн.	-	-	331,6	518,6	586,4	834,1	676,2
Комп'ютерний парк університету станом на 1 січня наступного року	963	1 098	1 204	1 278	1 466	1 654	1 820
Відсоток морально застарілих	51	46	69	32	20	34	33

Вже у 2004 році в університеті було забезпечено виконання акредитаційних вимог Міністерства освіти і науки України щодо доступу студентів до комп'ютерів (11,5 студентів/комп'ютер при нормі 12).

Враховуючи результати опитувань студентів і випускників університету

розробку програмного забезпечення для створення електронних підручників.

Кількість спеціалізованих комп'ютерних класів для навчального процесу досягла 37. Досить гострою проблемою був обмежений доступ студентів до навчальних інформацій-

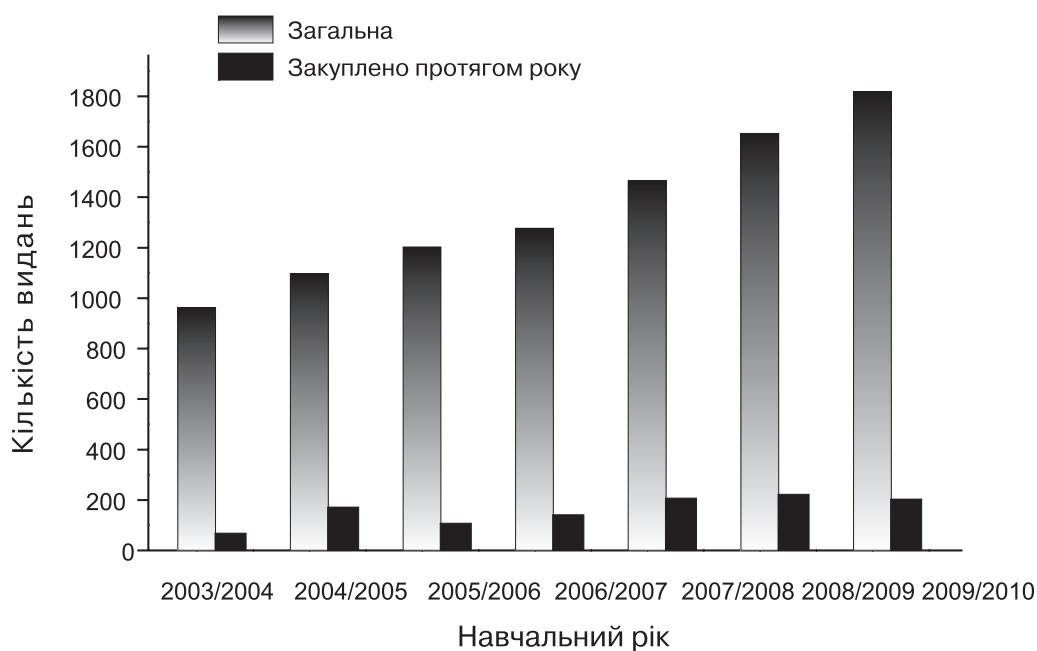

Рис. 3.14. Парк персональних комп'ютерів, що безпосередньо використовуються у навчальному процесі

щодо рівня володіння ними інформаційними технологіями, було розроблено програму курсу «Вступ до інформаційних технологій», яка відповідає базовій європейській програмі з основ інформаційних технологій European Computer Driven License, створено й видано докладний навчальний посібник.

У грудні 2004 р. було розроблено і затверджено порядок створення електронних навчальних матеріалів. Цим порядком визначено характеристики, що дозволяють прирівняти електронні навчальні матеріали до друкованих навчально-методичних матеріалів. У 2005 р. завершено

них ресурсів університету. З метою її вирішення у 2010 році в головному корпусі університету обладнано сім зон вільного доступу до мережі Інтернет за технологією Wi-Fi.

Для забезпечення організаційно-методичної підтримки студентів в умовах запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу в університеті у 2005/2006 навчальному році було відновлено інститут кураторів студентських академічних груп. Основними напрямками роботи кураторів є інформування студентів про історію, структуру, діяльність університету, нормативні документи,

що регламентують організацію навчального процесу, контроль за ходом і результатами навчання, сприяння студентському самоврядуванню на рівні студентських груп, надання допомоги в організації культурно-просвітницьких заходів, взаємодія з батьками студентів. Робота кураторів обговорювалася на засіданні Вченої ради в жовтні 2008 р. Для допомоги кураторам систематично видавалися матеріали «На допомогу куратору» та проводилися семінари з проблем комунікацій «викладач-студент» і використання сучасних навчально-виховних технологій.

Значного розвитку протягом звітного періоду набула система заохочення учасників навчально-виховного процесу. Вона включає, зокрема, відзначення преміями В.Н. Каразіна

та преміями I-III ступенів кращих викладачів за підсумками роботи протягом року, щорічні конкурси кафедр на краще науково-методичне забезпечення навчального процесу; щорічні виставки-конкурси навчальної літератури; преміювання студентів за успіхи у навчанні, науковій та творчій діяльності. З метою заохочення студентів до активної участі у громадському житті університету та навчально-виховному процесі на університетському сайті створено сторінку «Кращі студенти», де наведено фотографії та відомості про студентів – іменних стипендіатів, переможців олімпіад та конкурсів наукових робіт. У 2010 році, відповідно до рішення Вченої ради, започатковано конкурс на кращу студентську групу університету.

IV. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Університет є одним із найбільших наукових центрів України, в якому представлені практично всі напрямки сучасної фундаментальної науки, розвиваються прикладні дослідження. В університеті працюють 24 міжнародно визнані наукові школи, які забезпечують передові позиції української науки у галузях математики, теоретичної та експериментальної фізики, радіофізики, хімії, біології, ядерної енергетики, космічних досліджень, нанофізики, нанотехнологій і наноматеріалів, біологічної і медичної фізики, соціології, політології,

філології, економіки тощо. Університет має найбільшу серед вищих навчальних закладів України кількість міжнародних грантів з природничих наук, є одним з найпотужніших центрів підготовки кадрів вищої кваліфікації. Тут працюють 24 спеціалізовані ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій.

4.1. Результати наукових досліджень

Кількісні дані про результати науково-дослідної роботи у 2004–2010 рр.

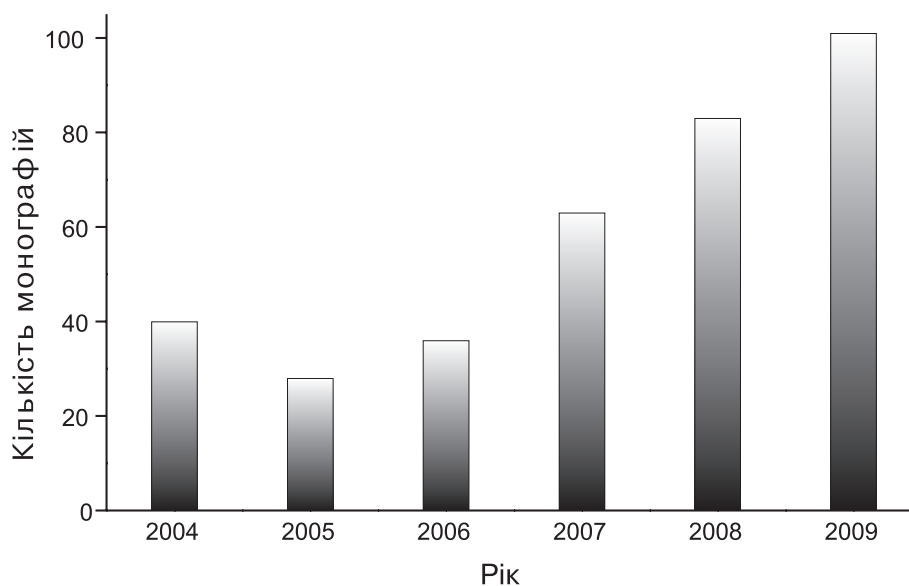

Рис. 4.1. Публікація монографій вченими університету

Таблиця 4.1

Випуск монографій у 2004 – I півріччі 2010 року

Факультет, підрозділ	Рік							За 7 років
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (I півріччя)	
Біологічний	1	4	2	5	5	4	1	22
Геолого-географічний	5	1	3	1	-	5	-	15
Екологічний	-	-	-	-	2	1	1	3
Економічний	5	6	-	11	7	11	2	42
Іноземних мов	2	1	2	2	3	4	-	14
Історичний	3	10	8	8	11	21	4	65
Комп'ютерних наук	-	-	-	-	1	-	-	1
МЕВ та туристичного бізнесу	-	-	2	4	10	12	2	30
Медичний	2	-	-	-	2	3	-	7
Механіко-математичний	-	2	3	1	4	-	1	11
Психології	2	-	1	1	2	2	2	10
Радіофізичний	1	-	-	3	5	5	2	16
Соціологічний	5	-	2	3	6	5	1	22
Фізико-енергетичний	-	-	-	-	2	1	-	3
Фізико-технічний	1	3	1	3	1	2	-	11
Фізичний	-	-	1	-	1	3	-	5
Філологічний	5	-	3	6	2	3	2	21
Філософський	3	-	6	6	10	12	2	39
Хімічний	1	-	-	1	3	-	1	5
Юридичний	-	-	1	4	2	3	3	13
НДІ астрономії	-	-	1	1	1	-	-	3
НДІ біології	2	-	-	2	-	2	-	6
НДІ хімії	-	-	-	-	3	1	-	4
Загальноуніверситетські відділи	-	1	-	-	-	-	-	1
Центр міжнародної освіти	-	-	-	-	-	1	-	1
ЦНБ	1	-	-	1	-	-	-	2
Ботанічний сад	1	-	-	-	-	-	-	1
Усього	40	28	36	63	83	101	24	376

наведені у табл. 4.1– 4.6 і додатках 3, 4, 5, а всього протягом 2004 р. – I півріччя 2010 р. видано 376 монографій (у 2009 році – 101 монографія, з них 13 – за кордоном) (табл. 4.1, рис. 4.1). Найбільше монографій видано на факультетах історичному, філософському, економічному, соціологічному. На природничих факультетах найбільшу кількість монографій видали факультети біологічний, радіофізичний, геолого-географічний, механіко-математичний і фізико-технічний.

За цей період учені університету опублікували 16 262 статті у наукових журналах (з них 2 916 – у зарубіжних

виданнях), 11 568 тез доповідей (з них 2 707 – за кордоном), отримали 261 патент. Протягом 2004 – 2010 років університет видавав 45 періодичних видань, випустив 252 випуски «Вісників», 266 збірників наукових праць, провів 925 конференцій, з яких 443 – міжнародні.

Протягом звітнього періоду в університеті щороку виконувалося 170 – 190 науково-дослідних робіт, включених до тематичного плану НДР університету (табл. 4.7). Проводилися фундаментальні, прикладні та пошукові науково-дослідні роботи, виконання яких мало на меті

отримання нових теорій, концепцій, методів, методик, математичних моделей, нових технологій, нових видів техніки, нових матеріалів тощо. Прикладні дослідження спрямовувалися на вирішення завдань вітчизняної промисловості, створення дослідних зразків, випробування та впровадження у виробництво.

Серед найбільш ефективних фундаментальних науково-дослідних робіт можна відзначити такі:

Збудження, розсіяння та випромінювання електромагнітних полів хвилевідно-щілинними та вібраторними структурами у матеріальному середовищі (керівник – Катрич В.О., доктор фіз.-мат. наук, професор). Вперше одержано в електродинамічно строгій постановці і математично обґрунтовано розв'язання комплексу задач електродинаміки, які пов'язані з вирішенням проблеми розвитку теорії, створення математичних моделей і розробки ефективних для застосування в системах автоматизованого проектування методів розрахунку характеристик імпедансних вібраторних та хвилевідно-щілинних випромінювачів та їх багатоелементних систем, що випромінюють у матеріальне середовище, а також виявлено нові фізичні закономірності й особливості у формуванні електромагнітного поля такими структурами. Показано можливість формування поля випромінювання із заданими просторово-поляризаційними характеристиками системою двох схрещених вібраторів шляхом чисельної оптимізації значень їх поверхневих імпедансів. Результати НДР є важливими для розв'язання проблем забезпечення електромагнітної сумісності, завадо-

захищеності, селекції сигналів, створення антен зі спеціальними вимогами до характеристик спрямованості та випромінювання.

Фізичні механізми дії низькоінтенсивного лазерного опромінення на біологічні об'єкти (керівники – Товстяк В.В., доктор фіз.-мат. наук, професор; Свіч В.А., доктор фіз.-мат. наук, професор). Отримано нові дані щодо дії низькоінтенсивного лазерного випромінювання (НІЛВ) на генерацію продуктів вільнорадикального перекисного окислення ліпідів в модельних мембранних системах, а також – в еритроцитах людини та тварин з діабетом після лазерного опромінення різних діапазонів. Вивчено вплив НІЛВ діапазону 632,8 нм в оригінальному розробленому режимі опромінення на біоенергетичні властивості мітохондрій печінки щурів з експериментальним цукровим діабетом. Експериментально досліджено вплив нових перспективних біологічно активних сполук на структурно-функціональні властивості природних мембран при дії НІЛВ. Вперше визначено можливість керування процесами апоптозу за допомогою дії НІЛВ червоного діапазону на суспензію мітохондрій печінки щурів з експериментальним діабетом. Перевага отриманих результатів над зарубіжними аналогами полягає у тому, що робіт щодо використання НІЛВ на рівні біооб'єктів у світі обмаль, оскільки використання НІЛВ у медичній галузі є пріоритетом суто вітчизняної медицини. Результати роботи можуть бути використані при розробці режимів стерилізації, консервації та збереження генетичного матеріалу, крові й тканинних препаратів у мікро-

біології, гематології й біотехнології, зокрема в Інституті проблем кріобіології і кріомедицини НАН України, Харківському біотехнологічному центрі Національної академії аграрних наук України, Інституті проблем ендокринної патології Національної академії медичних наук України, на станціях переливання крові. Нові методи, біологічно активні речовини та розроблені рекомендації щодо їх застосування можуть використовуватися для діагностики та профілактики впливу лазерного випромінювання на живі організми, а також для розробки сучасних способів лікування у радіобіології, радіаційній медицині, фармакології в науково-дослідних та клінічних установах МОЗ України та інших країн.

Фізичні властивості астероїдів, тіл поясу Койпера та комет за даними фотометрії і поляриметрії (керівник – Лупішко Д. Ф., доктор фіз.-мат. наук, професор). Колектив виконавців НДР вивчає астероїди, комети й об'єкти поясу Койпера. Опановано методики спостережень цих об'єктів, створено необхідну приймальну апаратуру та програмне забезпечення, набуто значного досвіду у проведенні спостережень, їх обробці та інтерпретації, створено відповідні бази даних, що є складовими міжнародних баз даних. Кількість об'єктів, що спостерігалися (комет та астероїдів), обчислюється сотнями. Виконано піонерські роботи й одержано нові результати світового рівня в таких напрямках, як склад речовини астероїдів М-типу (металевих); закон відбиття світла поверхнями астероїдів; ступінь їх фотометричної неоднорідності; опозиційний ефект астероїдів; відкриття

подвійних систем серед астероїдів фотометричним методом; властивості астероїдів, що наближаються до Землі; таксономія комет, розсіяння світла кометними частинками; відкриття ряду невідомих раніше поляриметричних ефектів у астероїдів та комет тощо. Розпочато піонерські роботи з поляриметрії найбільш далеких в Сонячній системі тіл поясу Койпера з використанням потужного телескопу 8.2 м у Чілі. Всі ці дослідження проводяться в тісному співробітництві з вченими багатьох країн Європи та США і з використанням сучасних приймачів світла (наприклад, ПЗС-камер), одержаних з-за кордону. Дослідження проводяться на світовому рівні, а в деяких напрямках (опозиційні ефекти, поляриметрія малих тіл, пошуки подвійності серед астероїдів, дослідження об'єктів поясу Койпера, визначення впливу YORP-ефекту на обертання малих астероїдів та інше) вони визначають світовий рівень.

Серед найбільш ефективних прикладних НДР, які виконувалися в останні роки, можна навести такі:

Астрофізичні дослідження за допомогою міжнародних орбітальних обсерваторій (керівник – Залюбовський І.І., чл.-кор. НАН України, професор). Ракета-носій українського виробництва «Циклон-3» із супутниковим телескопом електронів, встановленим на борту космічного апарата «Коронас-Фотон», успішно стартувала з космодрому Плесецьк (Архангельська обл., Росія) 30 січня 2008 р. На борту космічного апарата встановлено супутниковий телескоп електронів і протонів СТЕП-Ф, розроблений науковими співробітниками сектору космічних досліджень кафедри експериментальної ядерної

фізики фізико-технічного факультету університету. СТЕП-Ф призначений для дослідження динаміки радіаційних поясів Землі під час сонячної та магнітосферної активності. Супутниковий телескоп виготовлений у межах Національної космічної програми України.

Магнітна біокераміка на основі фосфатів кальцію (керівник—Ткаченко М.В., канд. фіз.-мат. наук, доцент). У результаті принципово нового підходу до синтезу композитної біокераміки, який базується на поєднанні біоактивних властивостей кальцій-фосфатної кераміки з магнітними властивостями оксидних феромагнетиків, здатної здійснювати теплогенеруючий ефект у змінному магнітному полі, створено новий клас кераміки для гіпертермічного лікування злоякісних утворень кісткових тканин. За магнітними властивостями така кераміка знаходиться на рівні світових аналогів, а за біоактивними значно перевищує їх. Створено перші вітчизняні експериментальні керамічні імплантанти, які за функціональними параметрами відповідають потребам проведення лікування онкологічних захворювань, що виникають у твердих тканинах людини. Розробка є економічно привабливою, оскільки навіть за умов лабораторного виробництва ціни на створені продукти очікуються у 5–10 разів меншими, ніж для зарубіжних аналогів. Результати роботи є реальним кроком у напрямку вирішення життєво важливої національної проблеми забезпечення пацієнтів медичним обслуговуванням світової якості. Розроблені лабораторні методи та техніка можуть стати основою для промислового виробництва. За ре-

зультатами лабораторних досліджень на тваринах створені матеріали були рекомендовані (атестовані) до клінічного застосування.

Психолого-педагогічна система «Розвивальне навчання в загальноосвітніх навчальних закладах (керівник—Дусавицький О.К., доктор психологічних наук, професор). У результаті виконання НДР вперше визначено й уточнено основні якості особистості вчителя, які є детермінантами ефективної реалізації системи розвивального навчання; вперше отримано дані про становлення особливості особистісного самовизначення в старшому шкільному віці у зв'язку з формуванням суб'єкта навчальної діяльності. Результати роботи впроваджені в Українській асоціації «Розвивальне навчання» в формі діагностичних критеріїв особистості вчителя та психологічних закономірностей самовизначення у старшому шкільному віці. Ефективність роботи визначається удосконаленням реалізації системи розвивального навчання в загальноосвітніх школах.

Розробка методів комп'ютерного моделювання рельєфозалежного фактора ландшафтно-геохімічної міграції в границях водозбірних басейнів (керівник—Костріков С.В., доктор географічних наук, професор). Обґрунтовано метод і концептуальну модель розрахунку рельєфозалежного фактора латеральної ландшафтно-геохімічної міграції – найважливішого процесу самоочищення водозборів від антропогенних забруднень. Складні комп'ютерні моделі для врахування й прогнозування процесів за цифровими моделями місцевості калібровано на тестових водозборах. Роботу впро-

Таблиця 4.2

Публікація статей у 2004 – I півріччі 2010 р.

Факультет, підрозділ	Рік														За 7 років	
	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010 (I півріччя)		Усього	У зарubinжних виданнях
	Усього	У зарubinжних виданнях	Усього	У зарubinжних виданнях	Усього	У зарubinжних виданнях	Усього	У зарubinжних виданнях	Усього	У зарubinжних виданнях	Усього	У зарubinжних виданнях				
Біологічний	36	29	92	25	66	12	76	9	98	24	126	20	46	9	540	128
Геолого-географічний	231	9	81	17	168	9	101	10	108	7	204	11	170	12	1 063	75
Екологічний	-	-	-	-	-	-	47	3	126	5	52	1	35	7	260	16
Економічний	121	-	140	-	45	-	131	4	114	3	112	1	64	-	727	8
Іноземних мов	164	7	118	1	181	1	194	7	219	4	239	12	126	4	1 241	36
Історичний	211	18	219	21	153	14	211	17	194	31	173	33	58	19	1 219	153
Комп'ютерних наук	-	-	-	-	-	-	-	-	29	4	29	-	4	-	62	4
Медичний	117	4	101	1	71	1	107	4	129	4	122	-	68	4	715	18
Механіко-математичний	124	47	90	32	73	37	53	35	103	52	92	56	59	36	594	295
МЕВ та туристичного бізнесу	-	-	-	-	51	-	85	3	86	8	55	8	35	5	312	24
Психології	37	-	64	-	48	-	82	-	78	6	98	3	23	-	430	9
Радіофізичний	145	31	145	55	170	72	204	79	151	51	138	59	56	21	1 009	368
Соціологічний	87	4	119	-	123	8	141	14	117	11	179	17	75	6	841	60
Фізико-енергетичний	-	-	-	-	-	-	-	-	29	11	28	5	10	2	67	18
Фізико-технічний	185	66	156	65	173	59	122	54	136	60	146	46	70	20	988	370
Фізичний	81	34	92	52	96	39	114	58	154	69	106	64	60	34	703	350
Філологічний	162	9	464	-	126	7	217	15	207	9	227	-	84	-	1 487	40
Філософський	287	25	303	32	225	29	251	21	341	28	217	34	153	8	1 777	177
Хімічний	69	34	48	-	86	46	62	37	126	60	81	46	57	22	529	245
Юридичний	3	-	-	-	35	-	37	-	34	-	61	-	21	-	191	-
НДІ астрономії	70	43	64	44	56	51	62	58	64	47	44	33	30	15	390	291
НДІ біології	40	8	34	5	31	5	42	6	39	10	73	8	14	4	273	46
НДІ хімії	46	14	56	18	57	29	45	26	75	31	49	15	26	7	354	140
Кафедра економ. теорії	22	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	-
ЦМО	42	-	65	5	30	3	48	7	66	17	37	7	16	-	304	39
ЦНБ	23	-	37	1	14	-	8	1	13	-	15	-	6	-	116	2
Ботанічний сад	5	-	1	-	9	-	7	2	7	2	-	-	-	-	29	4
Усього	2 308	382	2 508	374	2 087	422	2 447	470	2 843	554	2 703	479	1 366	235	16 262	2 916

Таблиця 4.3

Публікація тез доповідей у 2004 – I півріччі 2010 р.

Факультет, підрозділ	Рік														За 7 років		
	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010 (I півріччя)		Усього	У зарубіжних виданнях	
	Усього	У зарубіжних виданнях	Усього	У зарубіжних виданнях	Усього	У зарубіжних виданнях	Усього	У зарубіжних виданнях	Усього	У зарубіжних виданнях	Усього	У зарубіжних виданнях					
Біологічний	38	15	92	12	136	22	29	118	29	156	22	28	155	70	8	765	136
Геолого-географічний	59	4	89	41	121	10	3	46	3	92	4	8	150	104	10	661	80
Екологічний	-	-	-	-	-	-	-	17	-	35	6	-	6	31	1	89	7
Економічний	49	-	23	-	12	-	71	-	2	52	2	3	53	31	-	338	5
Іноземних мов	77	-	122	7	79	13	5	119	5	133	3	12	252	124	3	906	43
Історичний	98	11	95	13	21	9	83	13	54	2	2	7	56	8	5	415	60
Комп'ютерних наук	-	-	-	-	-	-	-	-	16	7	7	-	19	17	-	52	7
Медицинський	70	10	92	5	55	3	77	1	148	15	15	20	87	58	5	587	59
Механіко-математичний	86	30	56	22	67	35	53	13	97	40	40	30	85	47	16	491	186
МЕВ та туристичного бізнесу	-	-	-	-	25	1	63	3	52	1	1	1	51	48	-	239	6
Психології	10	-	22	-	15	-	23	2	37	7	7	-	35	33	2	175	11
Радіофізичний	235	74	131	47	170	54	175	65	223	102	146	72	146	61	4	1141	418
Соціологічний	69	21	101	9	99	17	98	20	62	16	16	19	95	43	7	567	109
Фізико-енергетичний	-	-	-	-	-	-	-	-	40	16	16	3	36	15	10	91	29
Фізико-технічний	205	62	104	71	170	64	124	49	197	133	176	89	176	94	50	1070	518
Фізичний	95	31	146	52	95	36	159	44	122	49	179	38	179	64	28	860	278
Філологічний	8	-	30	-	12	-	2	-	-	-	-	-	96	3	2	151	2
Філософський	86	6	105	15	72	10	63	12	87	11	49	3	49	15	6	477	63
Хімічний	87	38	36	-	109	34	148	31	136	23	166	44	166	78	14	760	184
Юридичний	-	-	-	-	12	-	48	-	22	-	-	-	74	64	1	220	1
НДІ астрономії	109	66	99	81	62	56	48	34	65	32	47	40	47	24	11	454	320
НДІ біології	59	8	60	16	63	10	37	20	59	6	42	7	42	47	6	367	73
НДІ хімії	64	22	47	10	41	9	65	14	41	12	110	29	110	8	1	376	97
Кафедра економічної теорії	11	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	0
Центр міжнародної освіти	17	2	15	-	54	3	44	3	53	3	36	2	36	27	-	246	13
ЦНБ	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Ботанічний сад	7	-	12	-	14	1	16	-	4	-	-	-	-	-	-	53	1
Усього	1 539	400	1 482	401	1 504	387	1 698	362	1 983	512	2 201	455	2 201	1 161	190	11 568	2 707

Таблиця 4.4

Конференції, проведені в університеті у 2004–2010 роках

Факультет, підрозділ	Рік														За 7 років	
	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010 (1 півріччя)		Усього	з них міжнародні
	Усього	з них міжнародні	Усього	з них міжнародні	Усього	з них міжнародні	Усього	з них міжнародні	Усього	з них міжнародні	Усього	з них міжнародні				
Біологічний	4	-	5	1	6	1	4	1	9	6	5	4	3	1	36	14
Геолого-географічний	8	6	7	4	7	5	4	3	6	4	7	4	4	3	43	29
Екологічний	-	-	-	-	-	-	3	2	5	2	5	3	3	1	16	8
Економічний	13	4	7	1	4	1	7	3	5	1	5	-	4	-	45	10
Іноземних мов	7	5	10	2	10	5	12	3	8	3	9	2	6	2	62	22
Історичний	9	3	9	5	7	5	7	5	8	5	10	7	5	4	55	34
Комп'ютерних наук	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	2	2
Медичний	5	2	3	1	6	5	7	3	7	3	24	12	4	3	56	29
Механіко-математичний	6	2	6	3	5	1	6	5	3	3	12	7	1	1	39	22
МЕВ та туристичного бізнесу	-	-	-	-	3	-	4	1	3	3	4	4	4	3	18	11
Психологі	4	-	4	3	2	1	2	2	6	1	4	-	3	2	25	9
Радіофізичний	6	5	6	4	7	6	6	5	6	4	5	3	2	2	38	29
Соціологічний	8	5	4	4	7	7	6	5	3	3	3	3	2	2	33	29
Фізико-енергетичний	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	0
Фізико-технічний	1	1	4	2	8	1	5	2	9	4	3	3	4	2	34	13
Фізичний	1	-	2	2	3	1	2	2	2	-	1	1	-	-	9	6
Філологічний	3	1	4	2	5	2	10	5	6	2	8	3	3	-	39	13
Філософський	12	9	25	15	16	7	14	8	15	8	19	8	6	5	107	60
Хімічний	2	-	6	-	5	2	3	2	3	1	3	2	1	-	23	7
Юридичний	2	-	2	1	3	2	4	3	3	3	2	1	4	2	20	12
НДІ астрономії	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	2	-	3	-	7	2
НДІ біології	1	1	2	1	3	2	1	-	1	1	-	-	1	1	9	6
НДІ хімії	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1	1	1	-	-	4	2
Загальноуніверситетські відділи	17	4	40	10	28	8	31	8	17	7	20	7	13	8	166	52
Центр міжнародної освіти	2	1	1	1	1	1	4	1	1	1	1	1	1	1	11	7
ЦНБ	5	2	8	2	2	1	4	2	2	2	2	2	2	2	23	11
Ботанічний сад	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	4	4
Усього	117	52	156	60	139	65	148	73	129	69	156	78	80	46	925	443

Таблиця 4.5

Виставки науково-технічної продукції, в яких брав участь університет у 2004–2010 роках

Факультет, підрозділ	Рік							За 7 років
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (I півріччя)	
Біологічний	3	4	8	3	2	3	-	23
Геолого-географічний	9	5	-		1	4	1	20
Екологічний	-	-	-	1	-	-	-	1
Економічний	-	1	-	-	-		-	1
Історичний	5	9	19	14	8	14	6	75
МЕВ та туристичного бізнесу	-	-	3	1	-	3	1	8
Медичний	-	-	-	-	39	2	-	41
Механіко-математичний	-	-	-	-	1	-	-	1
Психології	-	1	-	-	1	1	-	3
Радіофізичний	16	14	7	6	3	1	5	52
Соціологічний	2	1	-	1	-	-	-	4
Фізико-енергетичний	-	-	-	-	-	-	-	0
Фізико-технічний	5	3	5	-	-	-	-	13
Фізичний	-	1	-	-	-	-	-	1
Філологічний	-	2	-	-	-	-	-	2
Філософський	1	1	1	5	4	7	1	20
Юридичний	1	-	-	-	1	-	-	2
НДІ хімії	-	1	1	-	-	-	-	2
Загальноуніверситетські відділи	23	22	22	13	13	15	9	117
Центр міжнародної освіти	-	1	-	-	2	1	1	5
ЦНБ	35	101	113	128	140	156	52	725
Усього	100	167	179	172	215	207	76	1 116

Таблиця 4.6

Патенти, отримані у 2004–2010 роках

Факультет, підрозділ	Рік							За 7 років
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (I півріччя)	
Біологічний	1	5	6	8	9	5 (2)	3	37
Геолого-географічний	-	-	5	8	13	4	-	30
Екологічний	-	-	-	3	3	3	2	11
Іноземних мов	-	1	-	-	-	-	-	1
Комп'ютерних наук	-	-	-	-	2	8	1	11
Медичний	13	9	6	6	10	1	3	48
Механіко-математичний	-	-	-	-	-	-	1	1
Психології	-	-	-	-	-	2	-	2
Радіофізичний	3	1	5	8	10	5	2	34
Фізико-енергетичний	-	-	-	-	2	6	-	8
Фізико-технічний	2	1	7	-	2	7	3	22
Фізичний	-	-	-	-	1	2	2	5
Філософський	2	1	-	6	5	3	-	17
Хімічний	-	-	1	3	3	9	-	16
НДІ біології	1	1	2	-	3	-	1	8
НДІ хімії	-	-	1	4	2	1	2	10
Усього	22	19	33	46	65	56	20	261

Таблиця 4.7

Кількість науково-дослідних робіт, що виконувалися у 2004–2010 рр.

Рік	НДР, включені до тематичного плану НДР (загальний фонд держбюджету)		Кількість НДР, що виконувалися за рахунок коштів замовників, у тому числі за міжнародними зобов'язаннями	Кількість НДР, що виконувалися за рахунок ДФФД	Кількість НДР, що виконувалися за рахунок спецкоштів університету	Усього
	Всього	З них завершених				
2004	129	9	27	13	9	178
2005	129	99	28	12	12	181
2006	129	22	24	10	14	177
2007	130	12	29	17	15	191
2008	129	95	28	11	18	186
2009	130	32	16	13	23	182
2010	132	36	9	9	19	169

ваджено у ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського Національної академії аграрних наук України в якості інноваційної розробки для прогнозу ландшафтно-геохімічної міграції хімічних елементів у залежності від загальної схеми і просторової структури розподілу ерозійних процесів на водозбірних басейнах.

Методи дозиметрії електронного випромінювання зі застосуванням комп'ютерного моделювання (керівник – Лазурик В.Т., доктор фіз.-мат. наук). Розроблено комп'ютерну програму моделювання просторового розподілу дози в дозиметричному кліні. Проведено теоретичний аналіз результатів моделювання та створено методи обробки просторового розподілу дози, що забезпечують максимальну стійкість до статистичних невизначеностей оброблюваних даних. У рамках теми розроблено інформаційну технологію та пакет прикладних програм комп'ютерного моделювання промислових радіаційно-технологічних процесів. Однією із особливостей пакету прикладних програм є доступність його використання широким колом користувачів для оптимізації радіаційно-технологічних процесів.

Протягом звітнього періоду велика увага приділялася розширенню переліку періодичних видань університету та збірників наукових праць, включенню видань університету до переліку фахових видань ВАК України (додатки 3, 4).

Кількість публікацій у виданнях, що реферуються міжнародними наукометричними центрами, належить до важливих показників наукової діяльності. Згідно з даними наукометричної і бібліографічно-реферативної системи SCOPUS, університет за кількістю публікацій у міжнародно визнаних виданнях посідає третє місце серед усіх наукових і навчальних закладів України, поступаючись лише Київському національному університету імені Тараса Шевченка та Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України (табл. 4.8).

У 2009 році розпочато роботу з просування університетських періодичних видань до реферативно-бібліографічної інформаційно-пошукової системи Scopus. Університет взяв участь у пілотному проекті «Наукові журнали України у системі SCOPUS» і подав заявки на включення до системи SCOPUS Вісника університету

«Ядра, частинки, поля» та журналу «Фізична інженерія поверхні».

Щороку зростає кількість науково-практичних конференцій та семінарів, які проводяться факультетами (зі 117 у 2004 р. до 156 у 2009 р.), причому близько половини конференцій мають міжнародний статус. Усього з 2004 по 2010 рр. проведено 925 конференцій та семінарів, з них 443 – міжнародні. За сім років співробітники

астрономії, комплекс для дистанційного зондування навколоземного космічного простору та Гербарій.

Створено три заказники місцевого значення у районах Харківської області. Указом Президента України затверджено документацію щодо створення Національного природного парку «Слобожанський».

Рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України у 2009 р. в уні-

Таблиця 4.8

Кількість публікацій учених університету, відображених у системі SCOPUS

Рік виходу публікації	Кількість публікацій	Рік	Кількість публікацій
2003	255	2007	332
2004	296	2008	310
2005	310	2009	282
На 1 липня 2010 р. – всього 4 865 публікацій			

університету брали участь у 1 116 виставках науково-технічної продукції.

Значне місце у науковій діяльності університету посідає винахідницька діяльність. Університет приділяє значну увагу вдосконаленню системи охорони інтелектуальної власності. Забезпечено проведення консультацій з питань інтелектуальної власності та патентування винаходів, корисних моделей та промислових зразків; надання правової охорони об'єктам промислової власності; проводяться науково-дослідні роботи у сфері інтелектуальної власності. Крім того, надається консультативно-методична допомога в оформленні документів з патентно-інформаційного пошуку магистрантам, аспірантам, докторантам та науковцям.

У 2004–2010 роках Постановами Кабінету Міністрів України до державного переліку об'єктів, що становлять національне надбання, включені три об'єкти університету: когерентно-оптичний процесор зображень НДІ

університеті створено науково-навчальний центр «Функціональні матеріали». На фінансування центру щорічно міністерством планується виділяти 1 млн. грн. з коштів бюджету. Основними завданнями центру є створення нових функціональних матеріалів; отримання нових знань щодо фізичних властивостей наночастинок, нанокристалів і наноструктур.

Національне космічне агентство України видало університету безстрокову ліцензію на право ведення космічної діяльності в частині «Розроблення та випробування складових частин космічних апаратів і наземної космічної інфраструктури та її складових частин».

У березні 2010 р. на засіданні Генеральної асамблеї Асоціації європейської мережі ядерної освіти університет був прийнятий до складу Асоціації.

В університеті є чимало сучасних наукових розробок світового рівня, але рівень їх впровадження у вироб-

ництво слід підвищувати. З метою сприяння інноваційному розвитку наукових досліджень та забезпечення впровадження їх результатів в Україні та за кордоном наказом ректора в університеті у 2010 р. створено Інноваційний центр. НДЧ університету збрала дані про розробки університету, які можуть бути запропоновані підприємствам і організаціям, і видала «Каталог наукових розробок та послуг, що пропонуються для впровадження та використання».

4.2. Фінансування наукових досліджень

Протягом 2004–2010 рр. в університеті виконано за рахунок держбюджету, коштів замовників, власних коштів, коштів Фонду фундаментальних досліджень, науково-технічних програм та зобов'язань державного бюджету Міністерства освіти і науки України науково-дослідні роботи на суму 99 834,02 тис. грн. (табл. 4.9 – 4.12). Умови, за яких університет

Таблиця 4.9

Обсяги фінансування науково-дослідних робіт за рахунок коштів Міністерства освіти і науки України, тис. грн.

Факультет, НДІ	Рік							Усього
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Біологічний	111,2	187,4	296,0	420,2	514,3	559,6	619,5	2 708,2
Геолого-географічний	170,9	252,5	356,6	413,8	534,7	591,8	654,1	2 974,4
Екологічний				78,4	98,3	105,6	127,7	410,0
Економічний	103,7	137,8	211,7	291,1	359,0	331,4	385,2	1 819,9
Іноземних мов	11,0	14,6	20,4	30,0	34,0			110,0
Інститут високих технологій	1 116,5	1 496,0	2 120,0	2 894,0	3 671,8	3 806,2	4 238,1	19 342,6
Історичний	14,4	20,7	28,8	40,7	49,3	54,1	58,0	266,0
Медичний	37,1	49,4	69,0	96,9	113,9	116,0	141,6	623,9
Механіко-математичний	222,2	295,7	413,1	540,5	664,2	674,3	749,0	3 559,0
МЕВ та туристичного бізнесу						64,3	80,8	145,1
Психології	23,4	33,5	35,7	50,6	63,0	69,1	74,1	349,4
Радіофізичний	1 076,3	1 454,6	2 058,8	2 862,0	3 564,5	3 661,2	4 305,1	18 982,5
Соціологічний	89,8	108,6	151,4	222,4	274,8	261,9	289,2	1 398,1
Фізичний	355,4	477,1	642,6	865,4	1 070,8	1 093,5	1 201,5	5 706,3
Філологічний	25,8							25,8
Філософський	61,2	85,6	132,4	210,9	262,6	309,4	382,1	1 444,2
Хімічний	129,0	171,7	255,0	335,0	413,2	430,0	475,7	2 209,6
Юридичний				41,0	51,1	255,9	281,7	629,7
НДІ астрономії	257,6	342,9	508,9	718,2	895,8	1 015,9	1 121,0	4 860,3
НДІ біології	337,0	455,4	627,6	799,3	980,2	1 015,3	1 119,8	5 334,6
НДІ хімії	249,0	340,1	482,1	642,4	790,9	790,9	955,1	4 250,5
Придбання обладнання				1 405,4	3 004,1		3 400,0	7 809,5
Усього	3 547,9	4 785,2	6 791,5	12 958,2	17 410,5	15 206,4	20 659,3	84 959,6

Таблиця 4.10

**Обсяги фінансування науково-дослідних робіт за рахунок коштів
Фонду фундаментальних досліджень, науково-технічних програм та зобов'язань
державного бюджету Міністерства освіти і науки України, тис. грн.**

Факультет, НДІ	Рік							Усього
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Біологічний		16,0	20,0	25,0		60,0	59,0	180,0
Геолого-географічний			60,0	78,0	40,0			178,0
Екологічний								
Економічний								
Іноземних мов								
Інститут високих технологій	76,1	61,1		99,0	40,0	90,0		366,2
Історичний								
Медичний								
Механіко-математичний	7,0	22,0	25,0	38,0	40,0			132,0
МЄВ та туристичного бізнесу								
НДІ астрономії	111,5	352,0	250,0	205,0	180,0	190,0	189,0	1 477,5
НДІ біології				18,0	40,0	40,0		98,0
НДІ хімії				18,0	40,0			58,0
Психології								
Радіофізичний	183,8		110,0	160,0	110,0	122,0	131,0	816,8
Соціологічний								
Фізичний	123,5	53,5	45,0	93,0	90,0	1 090,0	1 049,0	2 544,0
Філологічний								
Філософський	72,0	110,0	60,0			50,0	49,0	341,0
Хімічний	22,0	20,0		19,0	40,0			101,0
Юридичний								
Усього	595,9	634,6	570,0	753,0	620,0	1 642,0	1 477,0	6 292,5

проводив наукові дослідження, були складними. Проблемами, що гальмують розвиток наукової діяльності в університеті, є фізичне й моральне старіння матеріально-технічної бази; брак бюджетних коштів на придбання матеріалів, обладнання та відрядження; низька інвестиційна та інноваційна активність в освоєнні нових наукоємних технологій; невдосконалена законодавча база щодо комерціалізації науково-технічних розробок. Щорічно, починаючи з 1992 р., в університеті списується 1 200 – 1 500 одиниць застарілого наукового та навчального обладнання на десят-

ки мільйонів гривень. Так, у 2009 р. було списано й демонтовано 600 одиниць приладів і обладнання, тоді як з 2003 р. по перше півріччя 2010 року університетом за рахунок коштів Міністерства освіти і науки України було придбано лише 19 одиниць приладів на суму 5 589 415 грн. На 2010 р. для придбання університетом наукового обладнання МОН України запланувало витратити 3,4 млн. грн.

З 2003 р. в університеті діє Фонд фундаментальних досліджень. У 2009 р. розпочав роботу Фонд розвитку і модернізації наукового та навчально-наукового обладнання, діяльність

якого спрямована на розвиток матеріально-технічної бази університету, модернізацію існуючого наукового та навчально-наукового обладнання і доведення його до сучасного рівня, а також на розробку нового обладнання та приладів. Фінансування роботи фондів здійснюється за рахунок спеціальних коштів університету (табл. 4.12).

Проводиться робота щодо залучення позабюджетних коштів для фінансування науково-дослідних робіт (табл. 4.11). Переважна частина позабюджетних коштів припадає на фінансування робіт, які проводяться за міжнародними грантами і програмами. Обсяги робіт, що виконувалися за позабюджетні кошти, були найбільшим в Інституті високих технологій та НДІ хімії.

Вчені університету брали участь у багатьох міжнародних науково-технічних програмах. Так, у 2009 р. в університеті виконувалися 16 міжнародних наукових грантів на загальну суму 1,45 млн. дол. США, у 2010 р. виконується 7 міжнародних робіт на загальну суму 0,6 млн. дол. США.

4.3. Співробітництво з науковими закладами, організаціями та підприємствами

Університет здійснює різнобічне, тісне і плідне співробітництво з Національною Академією наук України. У 2009 році президент НАН України Б.Є. Патон та ректор університету В.С. Бакіров підписали Угоду про співпрацю Національної Академії наук України і Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Ще у 2005 році було підписано «Меморандум про співробітництво інститутів

Національної академії наук України, галузевих науково-дослідних інститутів м. Харкова та Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна в навчально-дослідницькій та науково-технічній сферах».

Географія співробітництва університету з академічними інститутами виходить далеко за межі міста Харкова, але найбільш тісні й органічні зв'язки університет має з інститутами, розташованими в Харкові, насамперед – з Національним науковим центром «Харківський фізико-технічний інститут», Фізико-технічним інститутом низьких температур ім. Б.І. Веркіна, Інститутом радіофізики та електроніки ім. О.Я. Усикова, Радіоастрономічним інститутом, НТК «Інститут монокристалів», Інститутом проблем машинобудування, Інститутом проблем кріобіології і кріомедицини. Разом з інститутами Національної академії наук України (ННЦ «ХФТІ», Науковий технічний центр електрофізичної обробки, Науковий фізико-технологічний центр, Інститут проблем машинобудування) в університеті створено «Навчально-науковий комплекс новітніх технологій».

З метою посилення взаємодії наукових і навчальних закладів, спільного використання науково-технічних можливостей ВНЗ та наукових установ між університетом та ННЦ «ХФТІ» у 2005 році укладено Договір про науково-технічне співробітництво. Договором передбачено проведення спільних науково-дослідних робіт з використанням наявного обладнання та кадрових ресурсів; взаємне використання інформаційно-бібліографічних служб; координація публікацій спільно отриманих результатів, а також їх представлення на національ-

Таблиця 4.11

Обсяги фінансування науково-дослідних робіт за рахунок коштів замовників, тис. грн.

Факультет, НДІ	Рік							Усього
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Біологічний	1,0	12,2	-	-	35,0	74,0	120,0	242,2
Геолого-географічний	46,0	37,6	60,4	-	-	-	-	144,0
Екологічний	-	-	-	3,7	-	-	-	3,7
Інститут високих технологій	82,2	370,0	649,1	1 106,6	1 217,2	599,26	311,5	4 335,86
НДІ астрономії	11,8	22,0	15,8	16,7	50,5	-	-	116,8
НДІ біології	12,6	11,1	6,0	4,2	78,0	30,0	30,0	171,9
НДІ хімії	43,5	90,1	141,7	208,2	12,0	-	-	495,5
Психології	-	-	-	-	-	-	-	-
Радіофізичний	44,8	19,0	22,4	66,9	25,0	62,0	3,0	243,1
Соціологічний	80,0	-	-	17,5	71,0	64,8	-	233,3
Фізичний	6,4	6,0	33,7	33,3	-	-	-	79,4
Філологічний	1,0	-	-	4,2	-	-	-	5,2
Хімічний	31,1	7,5	1,0	12,9	69,6	77,0	35,5	234,6
Юридичний	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього	360,4	575,5	930,1	1 474,2	1 558,3	907,06	500,0	6 305,56

Таблиця 4.12

Обсяги фінансування науково-дослідних робіт за рахунок коштів спеціального фонду університету, тис. грн.

Факультет, НДІ	Рік							Усього
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Біологічний	-	35,0	-	20,0	22,8	35,36	57,0	170,16
Геолого-географічний	-	-	-	-	-	12,48	21,0	33,48
Економічний	-	-	20,0	-	-	14,56	-	34,56
Інститут високих технологій	16,0	20,0	65,0	30,0	13,7	124,8	265,0	534,5
Історичний	-	-	10,0	35,0	9,1	16,64	5,0	75,74
Медичний	4,0	-	20,0	-	-	-	-	24,0
Механіко-математичний	-	10,0	10,0	-	-	12,48	-	32,48
Психології	-	-	-	-	13,7	16,64	20,0	50,34
Радіофізичний	20,0	30,0	80,0	105,0	77,6	91,52	145,0	549,12
Соціологічний	4,0	31,0	8,2	-	32,0	-	-	75,2
Фізичний	15,0	-	-	25,0	22,8	45,76	35,0	143,56
Філологічний	-	15,0	10,0	10,0	9,1	-	7,0	51,1
Філософський	10,0	15,0	-	10,0	-	-	-	35,0
Хімічний	13,0	5,0	12,0	10,0	18,3	62,4	80,0	200,7
Юридичний	-	-	-	25,0	18,3	4,16	-	47,46
НДІ астрономії	-	25,0	-	-	9,1	16,64	35,0	85,74
НДІ біології	20,0	-	15,0	-	18,3	16,64	-	69,94
НДІ хімії	-	-	-	-	-	24,96	30,0	54,96
ЦМО	-	-	-	-	-	8,32	-	8,32
Усього	102,0	186,0	250,2	270,0	264,8	503,36	700,0	2 276,36

них і міжнародних конференціях; залучення студентів старших курсів і аспірантів до науково-дослідних робіт; забезпечення міжнародного рівня професійної підготовки випускників.

Розвивається діяльність фізико-енергетичного факультету, створеного у 2001 році спільним наказом Міністерства освіти і науки України та Національної академії наук України. Факультет є структурною одиницею Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна й Інституту проблем машинобудування імені А.М. Подгорного НАН України. Факультет веде підготовку фахівців у галузі нетрадиційних і новітніх технологій одержання, перетворення і використання енергії. В університеті функціонує також ще один навчально-науковий підрозділ подвійного підпорядкування (Міністерства освіти і науки України та НАН України) – Науковий фізико-технологічний центр.

В інститутах НАН України працюють 18 філій кафедр, 2 центри колективного користування унікальним обладнанням, 27 міжвідомчих галузевих науково-дослідних лабораторій.

Є багато прикладів плідного співробітництва університету з академічними інститутами, розташованими поза Харковом. Так, соціологи університету та вчені Інституту соціології НАН України щорічно проводять спільні школи молодих учених, наукові конференції та семінари. Вчені хімічного факультету разом з Інститутом фізико-органічної хімії ім. Л. М. Литвиненка НАН України провели Міжнародну конференцію «Modern Physical Chemistry for Advanced Materials», разом з Науковою Радою НАН України з проблеми «Аналітична хімія» організували Сесію ради. Вчені

філософського факультету спільно з Харківським національним університетом радіоелектроніки та Інститутом теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України виконували науково-дослідний проект «Наука епохи постмодерну: Rhizome against Method». В рамках Цільової комплексної програми наукових досліджень НАН України фізики університету виконували НДР «Фундаментальні основи взаємодії водню з матеріалами екстремальної структури – аморфні, нанокристали, квазікристали – для розробки ефективних акумуляторів водню». Згідно з договором з Центром нанотехнологій НАН України, виконувалася робота «Переохолодження при кристалізації наночастинок Sn, Bi, Pb на поверхні та у матрицях Al і Ge». Учені-біологи згідно з договорами про творче співробітництво проводять спільні дослідження з Інститутом фізіології рослин та генетики НАН України, Інститутом проблем кріобіології та кріомедицини НАН України, закладами Національної академії аграрних наук України – Інститутом рослинництва, Інститутом овочівництва і баштанництва, Селекційно-генетичним інститутом. Університет також підтримує тісні зв'язки з інститутами Національної академії педагогічних наук України, беручи участь в оновленні змісту шкільної освіти і розробці державних стандартів. В університеті на основі фундаментальних психологічних досліджень розвитку дитини розроблене нове покоління програм і навчальних посібників для початкової школи України на основі принципів розвивального навчання. За даним напрямком разом з Інститутами психології та педагогіки Національної академії педагогічних наук України проводяться наукові конференції.

Університет продовжує розвивати відносини з галузевими інститутами – Науково-дослідним інститутом травматології та ортопедії ім. М.І. Сітенка, Харківським науково-дослідним інститутом мікробіології та імунології ім. І.І. Мечникова, Харківською медичною академією післядипломної освіти, з промисловими підприємствами: Харківським машинобудівним заводом «ФЕД», Державним підприємством «Завод ім. В. О. Малишева», Державним науково-виробничим об'єднанням «Харківський завод Комунар» та іншими.

У рамках діяльності навчально-наукових комплексів, створених університетом та інститутами НАН України, проводяться наукові дослідження зі спільним використанням унікальних об'єктів і наукового обладнання; здійснюється підготовка кадрів вищої кваліфікації через докторантуру й аспірантуру; вчені університету беруть участь у роботі спеціалізованих рад академічних інститутів, а вчені з академічних інститутів – у спеціалізованих радах університету; провідні учені академічних інститутів беруть безпосередню участь у навчальному процесі в університеті; докторанти, аспіранти і студенти старших курсів університету ведуть наукову роботу, виконують курсові та дипломні роботи в академічних інститутах; проводиться стажування науково-

педагогічних працівників університету в науково-дослідних установах; здійснюється спільна видавнича діяльність; проводяться спільні наукові семінари і конференції.

4.4. Атестація наукових кадрів

На сьогодні в університеті працюють 24 спеціалізовані ради (15 із захисту докторських і 9 із захисту кандидатських дисертацій) за 47 спеціальностями, з них 33 спеціальності в докторських спеціалізованих радах, які проводять велику роботу з атестації кадрів вищої кваліфікації (додаток 6). Для порівняння: у 2003 році працювали 14 докторських та 4 кандидатських ради.

З 2004 по перше півріччя 2010 року в спеціалізованих вчених радах університету захищено 108 докторських та 887 кандидатських дисертацій (табл. 4.13).

4.5. Розвиток студентської наукової роботи

Наукова робота студентів університету ґрунтується на багаторічній практиці та науковому досвіді, накопиченому за часи існування університету. Вона є незамінною складовою підготовки висококваліфікованих фахівців.

Таблиця 4.13

Захист дисертацій у спеціалізованих вчених радах університету

Рік	Усього	Докторських	Кандидатських
2004	144	13	131
2005	151	18	133
2006	156	15	141
2007	128	19	109
2008	158	18	140
2009	143	13	130
2010 (перше півріччя)	115	12	103
Усього за 7 років	995	108	887

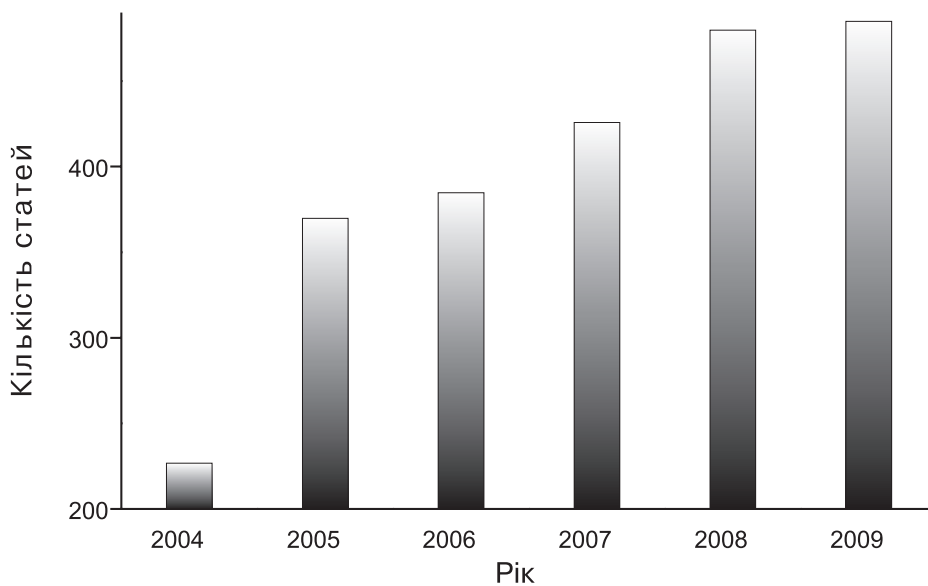

Рис. 4.2. Кількість статей за участю студентів

Найбільш поширеними формами наукової роботи студентів є індивідуальна робота на кафедрах і в лабораторіях факультетів, участь у виконанні конкретних завдань з НДР кафедр, участь у наукових гуртках, дискусійних клубах, круглих столах, семінарах, наукові публікації, участь в олімпіадах, конкурсах наукових робіт, конференціях тощо.

Розширюється робота наукових гуртків, сформованих за напрямками, що відображають наукові інтереси студентів і викладачів. Якщо у 2003 році в університеті діяли 18 наукових гуртків, то у 2010 році їх кількість зросла до 85. Гуртки об'єднують близько 900 студентів.

Особлива увага приділяється публікаціям студентів за результатами їх науково-дослідної роботи, що стимулює наукові інтереси студентів і підвищує зацікавленість молоді в науково-дослідній роботі. За 7 років кількість статей за участю студентів зросла з 286 у 2004 р. до 485 у 2009 р. (табл. 4.14, рис. 4.2).

Упродовж 2001–2006 рр. університет був базовим закладом з проведення II туру Всеукраїнської студентської олімпіади з фізики. Починаючи з 2006 р., університет є базовим для проведення олімпіади із соціології.

У 2004–2010 роках у II турі Всеукраїнської студентської олімпіади взяли участь 839 студентів університету, з яких переможцями стали 125 осіб (табл. 4.15, 4.16).

Студенти університету успішно беруть участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт. Якщо у 2006 р. переможцями конкурсу стали 3 студенти, то у 2010 р. – вже 31 студент (табл. 4.17). Команди студентів фізичного, фізико-технічного та радіофізичного факультетів, починаючи з 2007 р., посідають призові місця на Всеукраїнському студентському турнірі фізиків. У 2010 р. команді студентів фізико-технічного факультету було присуджено диплом I ступеня, дипломом III ступеня відзначена команда студентів радіофізичного та фізичного факультетів.

Таблиця 4.14

Кількість статей за участю студентів університету

Факультети	Рік							Усього за 7 років
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (I півріччя)	
Біологічний	10	20	21	24	27	28	12	142
Геолого-географічний	20	29	32	12	15	15	10	133
Екологічний	-	-	-	17	19	22	9	67
Економічний	20	32	34	32	41	40	20	219
Іноземних мов	10	18	19	23	25	24	12	178
Історичний	24	35	34	37	42	42	21	407
Комп'ютерних наук	-	-	-	10	12	12	6	40
Медичний	15	17	16	19	19	20	8	114
МЕВ та туристичного бізнесу	-	-	10	10	18	19	8	65
Механіко-математичний	10	20	22	24	26	25	13	140
Психологічний	10	18	19	21	22	21	12	123
Радіофізичний	10	15	14	18	19	19	10	105
Соціологічний	20	34	32	35	34	37	17	209
Фізико-енергетичний	10	18	18	17	17	19	7	106
Фізико-технічний	15	19	17	18	21	24	11	125
Фізичний	15	22	24	26	30	27	16	160
Філологічний	12	25	27	31	35	32	15	177
Філософський	10	15	14	18	20	22	10	109
Хімічний	16	18	15	18	19	19	7	112
Юридичний	-	15	17	16	18	18	11	95
Усього	227	370	385	426	480	485	233	2 826

Таблиця 4.15

Кількість студентів – учасників Всеукраїнських студентських олімпіад

Факультети	Рік							Усього за 7 років
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Біологічний	4	4	4	6	6	6	6	36
Геолого-географічний	12	12	10	7	7	7	5	60
Екологічний	-	-	-	9	9	9	6	34
Економічний	21	21	19	24	26	27	25	163
Іноземних мов	5	5	5	7	7	9	8	46
Історичний	6	6	6	6	6	6	5	41
Комп'ютерних наук	-	-	-	-	-	4	4	8
Медичний	4	4	4	5	5	5	5	32
МЕВ та туристичного бізнесу	-	-	-	4	4	4	5	17
Механіко-математичний	7	7	6	8	8	9	8	53
Психологічний	5	5	4	5	6	6	5	36
Радіофізичний	-	-	-	4	5	5	4	18
Соціологічний	5	5	5	6	6	7	6	40
Фізико-енергетичний	-	-	-	-	-	6	4	10
Фізико-технічний	11	11	10	12	12	8	6	70
Фізичний	3	3	3	6	7	6	5	33
Філологічний	5	5	5	6	6	7	7	41
Філософський	5	5	5	6	6	5	6	38
Хімічний	11	4	4	6	6	5	5	41
Юридичний	2	2	2	3	4	4	4	22
Усього	106	99	92	130	135	145	130	839

Таблиця 4.16

Переможці Всеукраїнських студентських олімпіад у 2004 – 2010 рр.

Факультети	Рік							Усього за 7 років
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Біологічний	1	1	1	3	2	1	-	9
Геолого-географічний	-	3	4	2	-	-	-	9
Екологічний	-	-	-	-	5	3	2	10
Економічний	-	2	3	-	1	2	2	10
Іноземних мов	2	3	1	4	4	1	2	17
Історичний	-	-	1	-	-	1	-	2
Медичний	-	-	-	-	-	-	1	1
МЕВ та туристичного бізнесу	-	-	-	1	1	-	-	2
Механіко-математичний	3	2	5	6	1	-	2	19
Психологічний	-	-	3	-	2	1	-	6
Соціологічний	-	2	-	2	2	2	1	9
Фізико-технічний	2	-	3	2	-	-	-	7
Фізичний	-	1	-	1	2	4	1	9
Філологічний	-	-	2	1	1	-	1	4
Філософський	1	1	1	1	-	1	1	6
Хімічний	2	-	-	-	-	-	1	3
Юридичний	-	-	-	1	-	-	1	2
Усього	11	15	24	24	20	16	15	125

Таблиця 4.17

Переможці Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт у 2006–2010 рр.

Факультети	Рік					Усього за 5 років
	2006	2007	2008	2009	2010	
Біологічний	-	1	4	2	1	8
Геолого-географічний	1	1	3	1	1	7
Екологічний	-	3	4	2	1	10
Економічний	1	-	2	6	6	15
Іноземних мов	-	-	-	-	2	2
Історичний	-	-	1	4	1	6
Медичний	-	-	-	1	-	1
МЕВ та туристичного бізнесу	-	-	-	-	1	1
Механіко-математичний	-	-	2	2	2	6
Психологічний	-	-	-	3	1	4
Радіофізичний	-	-	-	-	3	3
Соціологічний	-	2	2	2	3	9
Фізико-технічний	-	-	-	4	3	7
Фізичний	-	-	-	1	1	2
Філологічний	-	-	5	1	3	9
Філософський	-	-	4	1	-	5
Хімічний	1	2	1	1	2	7
Юридичний	-	-	-	1	-	1
Усього	3	9	28	32	31	103

V. ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА. МУЗЕЙНИЙ КОМПЛЕКС

Головними напрямками роботи Центральної наукової бібліотеки протягом 2004 – 2010 років були: вдосконалення процесів інформаційно-бібліографічного обслуговування читачів шляхом подальшого впровадження автоматизованої інформаційно-бібліотечної системи, розширення доступу до світових інфор-

ЦНБ з традиційної бібліотеки перетворилася на сучасний інформаційний центр, де надається оперативний доступ не лише до друкованих видань, а й до електронних світових інформаційних ресурсів. Створено потужну інформаційно-бібліотечну мережу, яка має вихід в Інтернет.

Таблиця 5.1

Фонд ЦНБ на 1.06. 2010 р.

Назв усього	431 435
Примірників	3 361 796
Книг	2 098 796
Журналів	118 042
Газет	9 118
Дисертацій	6 849
Авторефератів	49 923
Рукописів	956
Карт	2 559
Звітів	2 665
На електронних носіях	2 888
Наукової літератури	1 783 058
Навчальної літератури	1 253 302
Художньої літератури	374 421
Українською мовою	429 071
Іноземними мовами	721 370

маційних ресурсів через мережу Інтернет, створення університетського електронного архіву з відкритим доступом (репозитарію), формування й збереження фондів та їх оптимізація, створення бібліографічних покажчиків, культурно-просвітницька діяльність.

Фонд ЦНБ на 1 червня 2010 р. налічував 3 361 800 примірників, у тому числі наукової літератури – 1 783 000 примірників, навчальної – 1 253 300 примірників; іноземними мовами – 721 370 примірників (табл. 5.1). Загальна площа ЦНБ становить 10 484 м². У 2009 році бібліотека вперше за останні 50 років отримала додаткові приміщення – у північному корпусі (пл. Свободи, 6), освоєння яких дозволить вирішити гострі проблеми розміщення фондів бібліотеки. Для читачів працюють 5 абонементів, 12 читальних залів, у тому числі зал інформаційного сервісу (з 2005 року), зал літератури з історії університету (з 2009 року), 2 спеціалізовані зали каталогів, служба міжбібліотечного абонементу, Центр Інтернет-технологій (оновлений у 2004 році). До послуг користувачів – електронний каталог з електронним замовленням, який

щорічно поповнюється на 100 000 записів (600 тис. назв, 800 тис. примірників). Читачі можуть замовляти літературу цілодобово з будь-якого місця, підключеного до мережі Інтернет. На сайті ЦНБ висвітлюються усі аспекти роботи бібліотеки. Там працюють «Бібліотечний форум», служба «Віртуальний бібліограф», з 2009 року – електронний архів (репозитарій) університету – eKhNUIR <http://dspace.univer.kharkov.ua/>), у якому представлено публікації вчених університету.

і електронних баз даних, створених як в Україні, так і за кордоном.

Працювала Рада з комплектування, яка на своїх засіданнях разом з представниками факультетів розглядала питання передплати періодичних видань, баз даних, замовлення нових видань. Комплектування фонду здійснювалося за заявками кафедр та факультетів. Усього за 7 років отримано 70 676 назв, 224 207 примірників, у тому числі книг – 154 985, журналів – 39 411, дисертацій – 971, авторефератів – 26 300, газет – 145;

Таблиця 5.2

Зведена таблиця одержаної літератури

Надходження	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Кількість							
назв	6 444	7 117	10 931	11 704	10 283	10 234	11 184
примірників	25 185	29 944	33 434	30 810	36 536	40 333	33 561
Книг	19 266	24 258	33 434	20 714	25 710	29 835	17 760
Журналів							
назв	722	883	740	574	387	524	762
примірників	4 896	5 166	4 647	5 356	6 288	6 686	8 599
Газет	47	50	35	15	15	15	15
Дисертацій	238	102	158	160	119	111	180
Авторефератів	233	161	3 860	4 318	4 226	3 393	6 371
Карт	2	5	11	11	1	4	32
На електронних носіях	119	139	543	236	167	289	599
Навчальних видань							
назв	1 473	2 535	2 95	2 221	1 340	1 995	1 137
примірників	13 689	18 054	17 266	13 888	17 394	23 253	12 601
Наукової літератури	10 764	10 834	15 512	15 566	18 156	15 829	19 856
Художньої літератури	732	1 056	658	1 356	986	1 251	1 104
Українською мовою							
назв	2 172	2 806	5 213	6 895	6 389	6 312	8 706
примірників	10 663	13 782	16 875	16 218	18 935	25 373	22 076
Іноземними мовами							
назв	1 102	1 482	1 697	1 965	1 409	679	941
примірників					2 558	1 905	3 100

Бібліотечний фонд формувался згідно з навчальними планами, програмами та тематикою наукових досліджень університету шляхом придбання наукової, навчальної, довідкової, художньої літератури, періодичних видань як на традиційних носіях, так і аудіо-, відеовидань, CD-, DVD-дисків

видань на електронних носіях – 2 300; українською мовою – 123 674, іноземними мовами – 13 416; отримано назв наукової літератури 106 553, навчальної – 110 458, художньої – 7 196 (табл. 5.2). Суттєво і якісно поповнила фонд література, яка надходила від Видавництва університету.

Упродовж 2003–2010 років на літератури працюють у режимі від-комплектування фондів зі спеціального критого доступу. фонду університету було витрачено 3 747 922 грн. (табл. 5.3).

Таблиця 5.3

Витрати на комплектування фондів ЦНБ, грн.

Рік	Комплектування	Передплата
2003	170 000	95 000
2004	293 205	181 822
2005	295 979	157 687
2006	346 714	215 113
2007	209 427	335 230
2008	350 000	355 922
2009	314 698	427 132
Усього	1 980 023	1 767 907

ЦНБ перейшла від надання послуг користувачам безпосередньо у бібліотеці до обслуговування за її межами за допомогою Інтернет. Щорічно всіма структурними підрозділами ЦНБ обслуговується близько 50 000 користувачів, яким видається понад 1 100 000 примірників документів на різних носіях інформації. Повністю автоматизовано обслуговування на абонементі наукової та художньої літератури, у читальних залах. У 2010 році розпочато роботу з упровадження автоматизованого обслуговування на абонементі навчальної літератури. Всі читальні зали, а також абонементи навчальної

ЦНБ значно розширила доступ до наукових баз даних (табл. 5.4). Доступ до баз даних здійснюється з усіх комп'ютерів, підключених до Інтернету через мережу університету.

ЦНБ здійснює значну культурно-просвітницьку діяльність, проводить книжково-ілюстративні і художні виставки. Протягом 2003/2004 –

Таблиця 5.4

Бази даних, доступ до яких надається ЦНБ у режимі он-лайн

EBSCOhost	12 тематичних баз, що включають повні тексти з понад 10 000 назв англійських журналів гуманітарного, природничого і математичного профілю, медицини, економіки, питань вищої освіти та інформаційних наук.
Бази даних компанії EastView	Російська національна бібліографія (Книжковий літопис, Літопис журнальних статей, Літопис газетних статей, Літопис авторефератів дисертацій, Літопис рецензій тощо).
Журнали Королівського хімічного товариства (Великобританія) – Royal Society of Chemistry	Понад 40 назв журналів одного з найвідоміших видавців літератури з хімії.
Онлайн бібліотека Центру навчальної літератури CUL Online	Понад 500 україномовних навчальних посібників і підручників, рекомендованих МОН України, з економічних, гуманітарних і природничих наук.
Наука он-лайн від компанії EastView	36 найавторитетніших російських видань із суспільно-політичних і гуманітарних наук академічного видавничого центру «Наука» Російської Академії наук.
Emerald	Електронні ресурси одного з найвідоміших видавництв, що публікує дослідження з бізнесу, менеджменту, маркетингу та інформаційних технологій.
Euromonitor International	Інтегрований ресурс, у якому міститься статистика, огляди ринку, профілі компаній і джерела інформації для аналізу країн, ринків, споживачів.
Бази даних за проектом HINARI (Health InterNetWork Access to Research Initiative)	Журнали біомедичного профілю світових наукових видавництв за проектом Всесвітньої організації охорони здоров'я.
IOPscience Journals	Близько 60 журналів природничого профілю на базі он-лайнової системи Institute of Physics Publishing.

Oxford Journals	211 академічних журналів у галузі гуманітарних, природничих, соціальних наук, права та медицини видавництва Oxford University Press.
Інформаційні продукти компанії Oxford Reference Online	Довідкова і навчальна література видавництва Оксфордського університету.
Проект «Университетская библиотека»	Російські навчальні та довідкові видання для вищої школи.
McGraw Hill's AccessEngineering	База даних з природничих і технічних наук.
Проект Muse	Понад 420 журналів більше ніж 100 видавництв у галузі гуманітарних і соціальних наук.
Datamonitor: MarketLine та Business Insights	30 000 досьє приватних і публічних компаній, більше 2 600 промислових досьє і 215 досьє країн, звітів за стратегічним менеджментом у галузях: товари масового використання, охорона здоров'я, фінансування, виробництво і споживання енергії, промислові і трудові ресурси тощо.
LexisNexis Academic Collection	Більш ніж 6000 повнотекстових новин, інформації бізнесу і правових джерел.
Електронна бібліотека Видавничого дому «Гребенников»	Російськомовні статті, опубліковані в спеціалізованих журналах Видавничого дому «Гребенников». На сьогодні видавництво представляє 25 журналів з маркетингу, менеджменту, фінансів і управління персоналом.
Бази даних компанії OVID	1200 журналів 80 видавництв біологічного, медичного профілю та з питань охорони здоров'я.
Онлайнова колекція видань XVIII століття	Відскановані класичні видання гуманітарного профілю з Великобританії та США.
ProQuest: Science Journals та Dissertations	Бази даних компанії – бізнес, фінанси, економіка, комп'ютерні науки та технології, інженерія, фізика, телекомунікації.
AIP	Журнали американських наукових товариств та інститутів на платформі American Institute of Physics.
Ebrary: Academic Complete Collection	44 000 назв цифрових книг: бізнес і економіка, інформаційні технології, освіта, інженерія та технології, історія і політика, гуманітарні науки, мовознавство, літературознавство і лінгвістика, право, науки про життя, медицина, фізика, психологія і соціальні науки, релігія, філософія, соціологія та антропологія.
JSTOR	Міждисциплінарні і профільовані колекції, що включають повні тексти журналів, а також вибрані монографії та матеріали конференцій.
Palgrave Macmillan	Бізнес і менеджмент, економіка, фінанси, маркетинг, статистика, освіта, політологія, інформатика, суспільні науки тощо.
Wiley InterScience	Провідні журнали з економіки, освіти, гуманітарних, суспільних та природничих наук, математики, психології, хімії, фізики тощо.
World Scientific Journals	Журнали з хімії, комп'ютерних наук, економіки, математики, медицини, фізики тощо.

2009/2010 навчальних років у ЦНБ було організовано понад 1 000 книжково-ілюстративних виставок.

Протягом 2004–2010 років значного розвитку набула робота музейного комплексу університету.

28 січня 2005 р. під час святкування 200-річчя Харківського університету у новому приміщенні було урочисто відкрито нову експозицію Музею історії університету, створену за фінансової підтримки Асоціації випускників, ви-

кладачів і друзів Харківського університету. Експозиція музею складається з чотирьох розділів: дореволюційна історія університету (1804–1917); період реорганізації (1918–1933); відновлення університету, участь у Великій Вітчизняній війні та повоєнній відбудові, розвиток навчально-наукового потенціалу в 1950–1980-ті рр. (1933–1991); університет у незалежній Україні (з 1991 р.). У 2010 році проведено часткову реекспозицію розділу

«Харківський національний університет – один із провідних вузів незалежної України».

Музей готує та проводить тимчасові виставки, присвячені ювілеям видатних учених університету, досягненням наукових шкіл, результатам польових археологічних сезонів, видатним подіям в історії міста та країни. Зокрема, відбулися виставки на відзнаку ювілеїв нобелівського лауреата І. І. Мечникова, істориків Д. І. Багалія, О. Я. Єфименко, С. І. Сидельникова, хіміків М. А. Ізмайлова, М. П. Комаря, І. П. Осипова, філолога О. О. Потебні, математиків Н. І. Ахієзера, С. Н. Бернштейна, І. Є. Тарапова, фізіолога О. В. Нагорного та багатьох інших (понад 20 виставок). Практикуються спільні виставки із Державним архівом Харківської області, Харківським історичним музеєм, музеями інших ВНЗ. Усього за звітний період організовано та проведено 70 виставок, презентацій тощо. У 2005 – 2010 роках у музеї побували понад 20 тис. відвідувачів, проведено понад 1 тис. екскурсій для студентів перших курсів університету, слухачів Центру міжнародної освіти, Центру довузівської освіти, школярів, гостей університету і м. Харкова.

Сьогодні у фондах музею – понад 17 тисяч одиниць зберігання основних фондів і близько 800 одиниць допоміжних, а також 7 тис. фотонегативів та 42 тис. фотофайлів. Щороку музей готує до друку «Календар пам'ятних дат», поповнює електронні «Книгу почесних докторів» та «Книгу заслужених професорів, викладачів та співробітників».

Музей природи Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна – великий навчальний та на-

уково-просвітницький центр України. З урахуванням активної навчальної, виховної, експозиційної та науково-дослідної діяльності, спрямованої на підготовку висококваліфікованих фахівців, екологічне виховання громадян і пропаганду наукових та екологічних знань, музей віднесений до числа державних музеїв першої категорії.

Основна мета роботи музею – проведення навчальної та виховної роботи зі студентами та школярами, екскурсійної роботи, збереження музейних фондів та створення нових експозицій. Музей включає відділи «Геологія», «Хребетні тварини», «Безхребетні тварини», «Еволюція органічного світу та охорона природи», а також художньо-реставраційну майстерню. Наукові співробітники музею ведуть дослідницьку роботу за такими напрямками: конструктивна географія, регіональна екологія, палеонтологія, систематика та еволюція тварин, екологія хребетних тварин та гідробіонтів, фауністика, музеєзнавство, педагогіка та методика викладання. З метою поширення природничо-наукових знань серед населення Музей природи веде екскурсійно-лекційну роботу за такими темами: різноманіття тваринного світу, палеонтологія, вісники всесвіту – метеорити, геологічні процеси, мінерали, камінь в історії людини, корисні копалини України, геологічна історія формування території Харківської області, еволюція органічного світу, селекція тварин та рослин, походження людини, безхребетні тварини, ентомологія, паразитологія, хребетні тварини, охорона природи. У 2004–2010 роках у музеї проведено 11 150 екскурсій та занять, музей відвідали 200 тис. екскурсантів.

Одним з основних напрямків музейної діяльності є науково-експозиційна робота. Науковими співробітниками музею за звітний період було розроблено 115 наукових експозицій. Фонди музею постійно поповнюються новими експонатами. За звітний період до музею надійшло 43 519 музейних предметів. На 1 липня 2010 року колекції музею налічують понад 300 тис. одиниць зберігання.

Суттєво розвинувся протягом 2004–2010 років Музей археології та етнографії Слобідської України. Фонди музею використовуються для виконання курсових робіт, кваліфікаційних робіт бакалаврів та магістрів, підготовки кандидатських та докторських дисертацій. За останні роки фондами музею користувалися фахівці з Росії, Болгарії, Угорщини, Німеччини, США, інших країн. Завдяки роботі археологів університету щорічно фонди музею збільшуються на декілька тисяч екземплярів.

Важливим напрямком діяльності музею є виставкова робота. Щорічно

за участю співробітників музею проводяться виставки досягнень польових сезонів. Для популяризації університетської освіти систематично організуються виставки в школах міста та області. З появою у Харкові Слобідської археологічної служби (2004 р.), працівники якої здають матеріали до музею, значно розширилося надходження артефактів до музею. Так, у 2006 р. до музею надійшло 4 797 артефактів, у 2008 р. – 6 186, а за перше півріччя 2010 р. – вже понад 10 000. У зв'язку з цим значна частина приміщень музею використовується для зберігання фондів, що заважає відображенню матеріалів в експозиції. З метою розвитку музею, значного розширення експозиції у січні 2010 року було видано наказ ректора про виділення для експозиційного залу музею приміщення в головному корпусі університету. Зараз готується документація для початку ремонту цього приміщення. З відкриттям нової експозиції університет матиме один з найкращих археологічних музеїв України.

VI. ВИХОВНА, КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ТА ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Значну роль у формуванні світоглядної позиції та ціннісних орієнтацій молоді відіграє позааудиторна робота. Протягом звітного періоду культурно-просвітницька, виховна робота були одним із пріоритетів діяльності ректорату, професорсько-викладацького колективу, громадських організацій університету. Стали традиційними такі заходи, як урочисті церемонії посвячення першокурсників у студенти; Асамблеї вчених рад університету до річниць від дня відкриття університету; урочисте святкування і святкові концерти до Дня Перемоги у Великій Вітчизняній війні; церемонії випуску студентів в Харківському національному театрі опери і балету ім. М.В. Лисенка; конкурс творчості першокурсників «Альма матер»; конкурс «Красуня університету»; міжнародний фестиваль наукової фантастики та популяризації науки «Зоряний міст» (у 2010 р. проводиться вже дванадцятий фестиваль). Відбулися численні зустрічі студентів і співробітників університету з письменниками, поетами, діячами культури і мистецтва, концерти відомих творчих колективів.

Створений у 2004 р. університетський студентський хор за короткий

термін існування здобув визнання у місті та області і є постійним учасником університетських і міських заходів. Ансамбль народного танцю «Сонцеворот», створений у 2001 р., продовжував примножувати здобутки на мистецькій ниві. Він є бажаним учасником обласних свят, що проходять на престижних концертних майданчиках міста. В університеті працюють ансамбль бального танцю «Фаворит», факультетські команди КВК, клуб шанувальників поезії, шоу-балет «Контраст».

Адміністрація, студентські організації організували численні культурно-масові заходи для студентів. Зокрема, проводилися конкурси новорічних листівок, фотоконкурси «Харків – місто закоханих», «ZOOM»; інтелектуальні конкурси «Що? Де? Коли?», концерти та вечірки до Міжнародного жіночого дня, Дня студента, Кубок КВК «Фестиваль молодих команд», екскурсії і туристичні поїздки територією України.

Значна увага приділялася благодійним акціям. Були проведені акції зі збору коштів на допомогу студентам Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, які

постраждали унаслідок повені у 2008 році, для лікування хворим студентам університету, на розповсюдження марок Товариства Червоного Хреста. Велася тісна співпраця із підшефною школою-інтернатом для дітей із серцево-судинними захворюваннями. Делегації університету регулярно відвідували школярів, студенти проводили концерти та конкурсні програми для дітей до різних свят, готували учням і випускникам школи-інтернату подарунки.

Комісія з питань розвитку волонтерського руху в університеті постійно проводила збір іграшок та книжок для дитячих будинків. Волонтери університету є активними учасниками Харківського центру волонтерів «Доброта».

У 2004 році була офіційно зареєстрована Асоціація випускників, викладачів і друзів університету. Діяльність Асоціації спрямована на гуртування навколо університету людей, зацікавлених у розвитку альма матер, збереження кращих традицій університетської освіти, впровадження науково-освітніх інновацій, підтримку талановитої молоді. Асоціація надає допомогу у здійсненні науково-освітніх проєктів університету. Протягом 2004–2010 років Асоціація допомагала здійснити реконструкцію та переобладнання Музею історії університету та аудиторій, спорудити пам'ятник ректору Харківського державного університету у 1975–1993 роках проф. І. Є. Тарапову, встановила стипендії для студентів і молодих науковців, проводила конкурс на кращий підручник, підготовлений викладачами університету, надавала благодійну допомогу студентам-сиротам університету

та допомогу на лікування співробітників університету, виділяла кошти на підтримку наукових конференцій, провела «Ярмарок вакансій» для студентів та випускників університету, активно вела видавничу діяльність. За підтримки Асоціації було видано книги загальним обсягом понад 212 обл.-вид. арк., зокрема «Почесні члени Харківського університету», Тарапов І. Є. «Интеллектуальный труд, наука и образование. Кризис в Украине», Березюк Н. М. «Неизвестный В. Я. Джунковский: ректор Харьковского университета 1821–1826 гг.», Толок В. Т., Юган В. С., Власов В. В. «Физика и Харьков», «Феномен Лактионова».

Починаючи з 2008 року, Асоціація та університет проводять масштабне свято «День випускника Харківського університету». Щорічно до Дня випускника Асоціація випускає сувенірну продукцію, проводить концерти, конкурси, фотовиставки, інші заходи.

Продовжує виходити всеукраїнський щоквартальний науково-популярний журнал «UNIVERSITATES. Наука та просвіта», засновником якого є Асоціація. Найяскравішими рубриками є такі: «Наука та суспільство», «Портрет», «Пошуки, знахідки, рішення», «Вершини», «Архів» тощо. На сторінках журналу виступали відомі українські та зарубіжні вчені, науковці, журналісти, популяризатори науки. Розглядалися питання розвитку освіти в Україні та за кордоном, обговорювалися результати нових досліджень у різних галузях науки, публікувалися розповіді про видатних учених, митців, суспільних діячів, друкувалися ексклюзивні архівні матеріали тощо. Систематично проходили тематичні

виставки журналу «UNIVERSITATES» на конференціях, семінарах, урочистих заходах, презентації у наукових і навчальних закладах Харкова та інших міст. Журнал є інформаційним партнером всеукраїнського конкурсу «Наука та інновації – суспільству».

Щорічно виходить 17–18 номерів газети «Харківський університет», яка у 2007 році відзначила своє 190-річчя. Газета веде літопис найважливіших університетських подій, публікує матеріали з актуальної для університету тематики, репортажі, результати журналістських розслідувань. Популярними є рубрики «Люди. Події. Століття», «Я хочу вам сказати», «Університетська зупинена мить», «Кого пам'ятаємо і любимо», «Ті, на кому тримається університет!», «Група моя студентська», «Відмінник – наша гордість». «Реалії Болонського процесу», «Наш лекційний зал», «Університетська наука», «Інтерв'ю в номер», «Студентське самоврядування» та інші. Багато цікавих матеріалів було опубліковано до ювілейних дат – 60- та 65-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні, 200-річчя та 205-річчя університету.

У 2003 році в університеті було створено Центр зв'язків з громадськістю. Метою його роботи є оперативне інформування внутрішньої та зовнішньої громадськості про діяльність Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, гідне представлення університету в інформаційному просторі країни та міста. У 2007 році була розроблена програма пропагування університету, висвітлення у ЗМІ його ролі в науковому, соціально-політичному та культурному житті, міжнародних освітніх та наукових процесах. Медіа-активність університету здобула йому позицію одного із основних неполітичних ньюз-мейкерів регіону.

Суттєвого розвитку набув веб-сайт університету, який став популярним джерелом інформації для абітурієнтів та інших груп цільової аудиторії університету і представників засобів масової інформації.

У 2008 році університет був нагороджений дипломом I ступеня з врученням золотої медалі Всеукраїнського конкурсу «Вища школа-2008» в номінації «Пропаганда вузами своєї діяльності в засобах масової інформації».

VII. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Діяльність університету в галузі міжнародних зв'язків у 2004–2010 роках розвивалася на таких напрямках: співробітництво з ВНЗ й організаціями зарубіжних країн; відрядження викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів і студентів за кордон для участі в наукових конференціях, проведення наукових досліджень та стажування, мовні курси тощо; прийом іноземних фахівців в університеті; участь викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів і студентів у конкурсах для одержання стипендій та грантів міжнародних організацій та фондів.

Університет з 1974 року є дійсним членом Міжнародної Асоціації Університетів. У 1988 році університет підписав Велику Хартію Університетів, документ, який відображає фундаментальні цінності та права європейських університетів, вузівську автономію та академічну свободу. У 1989 році університет став співзасновником та дійсним членом Євразійської Асоціації Університетів, неурядової організації, що об'єднує на добровільних засадах університети євразійського регіону. У 2003 році університет було внесено до Світового

довідника вищих медичних навчальних закладів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) та Міжнародного довідника медичної освіти Фундації розвитку міжнародної медичної освіти (США). У 2004 році університет став повним індивідуальним членом Європейської Асоціації Університетів. У березні 2010 року університет прийнято до Асоціації Європейської мережі ядерної освіти в якості асоційованого члена. На сьогодні університет має угоди про співробітництво зі 120 ВНЗ / організаціями-партнерами 41 країни (на 1 січня 2004 року був 61 партнер з 25 країн).

Факультети та структурні підрозділи університету активно співпрацюють із закордонними партнерами. Зокрема,

- фізико-технічний факультет веде спільні дослідження з Інститутом фізики плазми імені Макса Планка, з Технічними університетами Клаусталя та Дармштадта (ФРН), забезпечує наукові стажування та навчання в аспірантурі у ФРН, виконання дипломних робіт під спільним керівництвом українських і німецьких фахівців;
- фізичний факультет співпрацює з Фізико-технічним інститутом

імені А.Ф. Йоффе РАН (Росія) в галузях досліджень біосумісних вискодисперсних феритових матеріалів медико-біологічного призначення;

- історичний факультет, Центр болгаристики та балканських досліджень імені М. Дринова спільно з науковцями Університету імені Святих Кирила та Мефодія (Болгарія) досліджують античну культуру та історичну спадщину Північного Причорномор'я;

- історичний факультет спільно з Євразійським відділом Німецького археологічного інституту (ФРН) проводить дослідження з археології Центральної та Східної Європи пізньоримського часу та веде археологічні розкопки поселення черняхівської культури «Войтенки»;

- соціологічний факультет спільно з фахівцями Білоруського державного університету, Московського державного університету імені М.В. Ломоносова (Росія) та Університету імені Марії Кюрі-Склодовської (Польща) бере участь у проектах ENRI-East FP7 SSH-2007-5.2-1 «Взаємозв'язок європейських, національних та регіональних ідентичностей: нації між державами уздовж нових східних кордонів Європейського Союзу» та в проекті НІТТ-CIS 2008 «Здоров'я під час змін: тенденції у здоров'ї населення та політиці щодо охорони здоров'я у країнах СНД».

Протягом 2004–2010 років викладачі, співробітники, докторанти, аспіранти і студенти всіх факультетів університету взяли участь у 433 конкурсах 30 країн світу та Європейського Союзу для отримання різноманітних стипендій і грантів міжнародних фондів та організацій (для порівнян-

ня: у 1999–2003 рр. – у 199 конкурсах 21 країни та Європейського Союзу). Найактивнішими були факультети економічний, іноземних мов, історичний, механіко-математичний, соціологічний, філологічний і філософський. За грантами і стипендіями цих організацій та фондів протягом вищезазначеного періоду за кордон виїхали 358 осіб (для порівняння: у 1999–2003 рр. – 130 осіб).

Усього за 2004–2010 рр. кількість відряджених за кордон викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів і студентів університету за всіма напрямками склала 3 355 осіб (з них викладачів, співробітників та докторантів 2 016 осіб, аспірантів та студентів – 1 339 осіб), які виїздили до 64 країн (для порівняння: у 1999–2003 рр. 1 377 осіб виїхали до 57 зарубіжних країн). Це були фахівці і студенти всіх факультетів, але найбільше закордонних відряджень було на факультетах геолого-географічному, економічному, іноземних мов, історичному, механіко-математичному, міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, соціологічному, фізико-технічному, філологічному; в НДІ астрономії.

Протягом 2004–2010 рр. університет прийняв із-за кордону, в тому числі в рамках міжвузівського співробітництва, 4 586 осіб з 74 країн світу (для порівняння: у 1999–2003 рр. – 904 особи з 56 зарубіжних країн). Всі факультети приймали іноземців, але найбільше їх було на факультетах біологічному, геолого-географічному, історичному, механіко-математичному, радіофізичному, соціологічному, філософському, хімічному, фізико-технічному, а також в НДІ хімії, Центрі

міжнародної освіти, Центрі болгаристики та балканських досліджень імені М. Дринова, Центральній науковій бібліотеці, Студентській раді.

Результати міжвузівського співробітництва та закордонних відряджень у 2004–2010 роках викладачів, співробітників, докторантів та аспірантів були відображені в 1 114 статтях, 25 монографіях, 9 підручниках, 12 навчальних посібниках, 2 збірках наукових праць, 1 енциклопедії, 8 спецкурсах. Освоєно 2 нові методики досліджень. Зроблено 3 804 доповіді на міжнародних наукових конференціях за кордоном і в Україні. Матеріали досліджень увійшли до 5 докторських та 22 кандидатських дисертацій. Подано 1 заявку на видачу патенту.

Зростає авторитет Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна на міжнародному рівні. У 2004–2010 роках університет відвідали послы та представники більше ніж 30 посольств зарубіжних країн в Україні, які виступали з лекціями перед студентами та викладачами університету та брали участь у роботі конференцій і круглих столах та обговоренні питань співробітництва тощо. У 2005 році університет нагороджено вищою відзнакою Болгарської академії наук – Золотою медаллю імені Марина Дринова.

У 2008 р. між Харківським національним університетом імені В. Н. Каразіна і Аньхойським університетом (КНР) було підписано договір про створення Інституту Конфуція Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Основними видами діяльності Інституту Конфуція є організація курсів китайської мови; підвищення кваліфікації викладачів китайської мови як іноземної; організація тестів і іспитів для отримання сертифікатів, що дозволяють викладати китайську мову як іноземну та працювати перекладачами; організація семінарів, конференцій, спрямованих на пропаганду китайської мови, культури, історії; надання допомоги в просуванні українсько-китайського економічного, культурного, науково-технічного співробітництва; організація виставок, пов'язаних із пропагандою китайської економіки, культури, науки й техніки, освіти, спортивних змагань.

У 2010 році при університеті було створено Науково-культурний Українсько-Польський Академічний центр та Науково-культурний Українсько-Ізраїльський центр. Ведеться робота зі створення культурних центрів (арабського, африканського, турецького).

VIII. ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

З 2003 р. по 2010 р. бюджет університету зріс у п'ятеро (табл. 8.1, рис. 8.1), причому зростали надходження як за загальним, так і за спеціальним фондами.

У звітному періоді зростала середньомісячна заробітна плата науково-педагогічних та інших працівників (рис. 8.2), що було обумовлено підвищенням заробітної плати при одер-

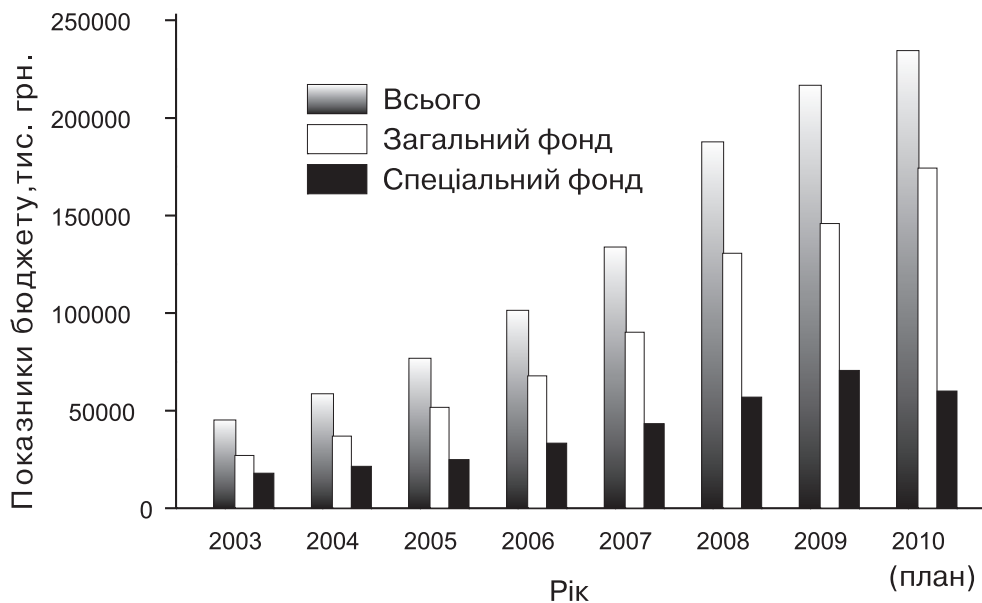

Рис. 8.1. Показники бюджету університету

Зростання надходжень до спеціального фонду відбувалося, в першу чергу, за рахунок надходження коштів за навчання, причому в загальному обсязі коштів за навчання частка надходжень за навчання іноземних студентів досягла 37%.

жанні наукових ступенів та вчених звань, підвищенням мінімальної заробітної плати, посадових окладів та сум щомісячної індексації заробітної плати відповідно до рішень Кабінету Міністрів України. У 2003 р. середньомісячна зарплата науково-педагогіч-

Таблиця 8.1

Показники бюджету університету, тис. грн.

№ з/п	Показник	Рік						
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (план)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Надходження							
I	Загальний обсяг держбюджетного фінансування (тис. грн.)	37 098,0	51 876,0	67 990,0	90 389,0	131 791,0	146 098,0	174 410,0
II	Загальний обсяг надходження коштів спеціального фонду (тис. грн.)	21 698,0	25 141,0	33 558,0	43 544,0	57 095,0	70 776,0	60 189,0
2.1	кошти, отримані за навчання	17 931,0	21 286,3	27 898,1	33 572,1	44 641,3	60 312,4	50 631,4
2.2	гуртожитки	3 209,0	3 234,7	4 371,8	8 836,7	8 514,0	7 405,0	6 405,8
2.3	оренда	558,0	620,0	1 288,1	1 135,2	3 939,7	3 058,6	3 151,8
III	Загальний обсяг фінансування (загального і спеціального фондів)	58 796,0	77 017,0	101 548,0	133 933,0	188 886,0	216 874,0	234 599,0
3.1	Співвідношення фінансування загального фонду до загальної суми всіх надходжень у %	63,1%	67,4%	67,0%	67,5%	69,8%	67,4%	74,3%
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	I півріччя 2010 р.
	Видатки							
IV	Загальний державний фонд (тис. грн.)	37 098,0	51 876,0	67 990,0	90 389,0	131 791,0	146 098,0	88 231,7
4.1	Оплата праці працівників бюджетних установ	24 027	35 740,30	44 739,30	59 429,00	79 954,6	84 793	54 541,7
4.2	Стипендії	5 399,00	9 643,70	12 145,60	14 697,10	33 115,50	43 250,00	26 293,00
4.3	Комунальні послуги	4 006,00	5 541,20	6 333,20	8 824,10	11 306,10	15 870,00	6 482,60
4.4	Утримання ВНЗ (обладнання, матеріали, відрядження, видавнича діяльність та ін.)	726,00	590,80	1 771,90	1 698,60	2 669,70	2 185,00	914,40
4.5	Капітальний ремонт	2 940,00	360,00	3 000,00	5 740,20	4 745,10	-	-
V	Спеціальний фонд університету (тис. грн.)	21 689,0	22 785,0	28 178,4	38 973,9	51 333,9	68 072,5	32 411,2
5.1	Оплата праці працівників бюджетних установ	7 543	12 416,30	14 246,10	24 879,40	33 009,5	37 510,20	19 419,40
5.2	Стипендії	49,00	103,80	-	41,10	35,00	-	-
5.3	Комунальні послуги	481,00	139,10	225,10	337,00	862,60	3 909,10	3 809,80

1	2	3	4	5	6	7	8	9
5.4	Утримання ВНЗ (обладнання, матеріали, відрядження, видавнича діяльність та ін.)	8 344,00	6 534,80	7 294,60	5 452,80	8 453,90	15 083,40	5 742,10
5.5	Капітальний ремонт	5 281,00	3 591,00	2 848,90	4 691,40	5 927,70	8 936,10	1 897,10
5.6	В тому числі виконання зобов'язань за колективною угодою	2 602,0	2 734,0	3 563,70	3 572,20	3 045,20	2 633,70	1 542,80
VI	Одержано безоплатно основних засобів, ТМЦ та послуг зокрема на:	102,1	122,8	794,9	411,2	809,6	659,8	270,2
6.1	ком'ютерна техніка	20,5	18,0	439,1	55,5	109,4	74,2	82,1
6.2	оргтехніка	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6.3	меблі	10,2	2,4	10,8	1,7	104,1	36,0	10,1
6.4	обладнання та інвентар	18,3	22,0	148,5	87,4	109,7	13,0	26,3
6.5	література	53,1	60,1	193,3	266,3	460,2	536,6	143,0
6.6	легковий автотранспорт	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6.7	білизна	0,0	20,3	3,2	0,3	26,2	0,0	8,7
VII	Одержано кредитів для здобуття вищої освіти	22,0	7,0	65,9	27,4	38,8	0,0	0,0

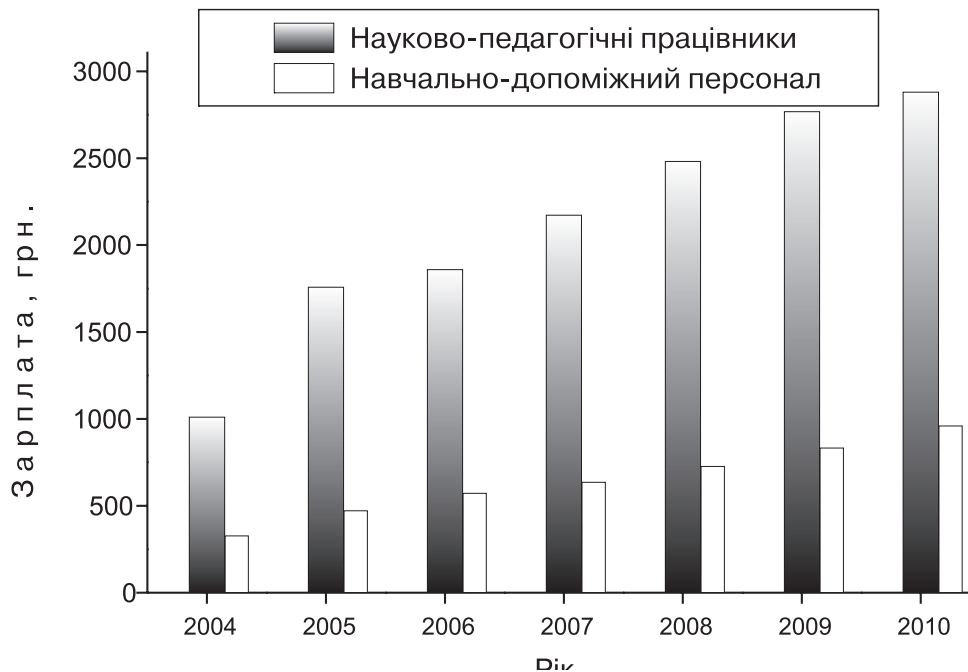

Рис. 8.2. Динаміка середньомісячної заробітної плати

них працівників складала 1 012 грн., а у 2010 р. – 2 882 грн.; середньомісячна зарплата навчально-допоміж-

ного персоналу у 2003 р. дорівнювала 329 грн., а у 2010 р. – 961 грн.

ІХ. РОЗВИТОК МАТЕРІАЛЬНОЇ БАЗИ. ГОСПОДАРЧА РОБОТА

Постійна увага приділялася вдосконаленню господарчої діяльності, капітальному та поточному ремонту, підтриманню в належному технічному стані 43 об'єктів університету, зокрема 5 навчальних корпусів, 8 гуртожитків, спортивного комплексу «Каразінський», тенісного клубу «Унікорт», Музею природи, Ботанічного саду, віварію, НДІ астрономії, науково-дослідних лабораторій, баз навчальної практики, майстерень, гаража.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 липня 2004 року № 451-р, наказами Міністерства освіти і науки України № 607 від 21.07.2004 р., № 781 від 8.10.2004 р. та на підставі Акту приймання-передачі будівель № 1, 2, 3 військового містечка № 107 приміщення Харківського університету повітряних сил, розташоване на пл. Свободи, 6 площею 54 248 м² було передано на баланс університету. Передача університету цього навчального корпусу суттєво посилила матеріально-технічну базу університету і відкрила нові можливості його розвитку. Загальна площа університетських приміщень збільшилася з 185 945,6 м² до 240 193,6 м².

Освоєння переданого корпусу вимагало від університету великих зусиль і стало одним з пріоритетів діяльності адміністрації у 2004–2010 роках. При передачі будівель військового містечка було встановлено, що стан 4 000 м² покрівлі будівель є незадовільним, системи водопостачання та водовідведення потребують часткового переукладання. В аварійному стані знаходилися фасади будівель площею понад 1 500 м², потребували заміни 1 200 м водостоків з покрівель. Необхідно було замінити до 40% вікон та скла у фрамугах вікон. Загальна система опалення відпрацювала два експлуатаційні терміни і також потребувала негайної заміни. Система гарячого водозабезпечення знаходилася в стадії повного зупинення і потребувала капітального ремонту.

Для покращення умов навчального процесу у північному корпусі протягом 2004–2010 років здійснювалися роботи з ліквідації аварійності будівель, споруд та інженерних мереж. На ці та інші заходи за 6 років витрачено коштів на загальну суму 12 419,3 тис. грн., з яких 4 079,3 тис. грн. – бюджетне фінансування, 8 340 тис. грн. – кошти спеціального фонду університету (табл. 9.1).

Таблиця 9.1

**Фінансування робіт з капітального ремонту і реконструкції
головного та північного навчальних корпусів та гуртожитків університету
за 2003–2010 роки**

Назва об'єкту	Обсяг фінансування, тис. грн.								
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (план)	Усього за 7 років
Головний корпус, пл. Свободи, 4	2 035,0	8 268,8	1 234,6	1 014,7	1 286,3	342,9	325,6	951,3	15 459,2
Бюджетні кошти	83,3	7 290,8	265,5	549,0	1 171,9	1,1			9 361,6
Спеціальні кошти	1951,7	978,0	969,1	465,7	114,4	341,8	325,6	951,3	6 097,6
Північний корпус, пл. Свободи, 6			582,8	1 251,6	2 507,6	2 193,1	2 747,2	3 137,0	12 419,3
Бюджетні кошти			181,9	947,1	1 694,5	1 255,8			4 079,3
Спеціальні кошти			400,9	304,5	813,1	937,3	2 747,2	3 137,0	8 340,0
Гуртожитки	1 334,3	2 246,9	893,4	1 167,0	2 235,1	1 135,9	1 599,1	420,0	11 031,7
Бюджетні кошти		983,0	110,6	952,5	1 185,3	383,1	993,0		4 607,5
Спеціальні кошти	1 334,3	1 263,9	782,8	214,5	1 049,8	752,8	606,1	420,0	6 424,2
Інші об'єкти	736,0	2 981,3	163,2	620,7	1 140,5	1 248,5	1 394,1	725,0	9 009,3
Бюджетні кошти		1 440,0	35,1	453,6	248,4	60,1			2 237,2
Спеціальні кошти	736,0	1 541,3	128,1	167,1	892,1	1 188,4	1 394,1	725,0	6 772,1
Реконструкція комплексу будівель НДІ астрономії							120,54	300,0	420,54
Бюджетні кошти									
Спеціальні кошти							120,54	300,0	420,54
Усього	4 105,3	1 3497,0	2 874,0	4 054,0	7 169,5	4 920,4	6 186,54	5 533,3	48 340,04
Бюджетні кошти	83,3	9 713,8	593,1	2 902,2	4 300,1	1 700,1	993,0		20 285,6
Спеціальні кошти	4 022,0	3 783,2	2 280,9	1 151,8	2 869,4	3 220,3	5 193,54	5533,3	28 054,44

Внаслідок виконаних робіт університет набув можливості вже з 1 вересня 2005 року розпочати заняття у північному корпусі. Першими почали тут навчатися студенти факультетів психологічного, соціологічного, юридичного і комп'ютерних наук. На сьогодні до північного корпусу повністю

переведено факультети екологічний, комп'ютерних наук, медичний, міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, психології, соціологічний, філософський, юридичний. Тут працюють наукові лабораторії, Видавництво університету, відділи Центральної наукової бібліотеки, Культур-

ний центр, Інститут Конфуція, Центр краєзнавства, Центр болгаристики і балканських досліджень імені Марина Дринова, Центр українських студій ім. Д.І. Багалія, значна частина загально-університетських підрозділів.

Будівля північного навчального корпусу все ще потребує виконання великих обсягів робіт з капітального ремонту значних ділянок покрівлі, інженерних мереж, систем електро-, тепло- та водопостачання, ліквідації аварійного стану внутрішніх і зовнішніх фасадів, ліфтового господарства та значної кількості приміщень. Загальний обсяг необхідних робіт потребує фінансування у розмірі декількох десятків мільйонів гривень.

Головний навчальний корпус університету – унікальний комплекс будівель і споруд загальною площею понад 65 тис. м². Починаючи з 1995 року, на окремих ділянках комплексу склався аварійний стан несучих конструкцій. Цим була викликана необхідність розпочати відновлювальні та реконструкційні роботи з ліквідації аварійного стану, що продовжуються донині. Відповідно до проекту реконструкції головного навчального корпусу, розробленого інститутом «УкрДІПРОВУЗ» у 2000 році та затвердженого рішенням Укрдержінвестекспертизи, здійснювалася низка заходів з ліквідації аварійного стану несучих конструкцій головного корпусу, відновлення систем енергопостачання, заміни покрівлі, ремонту навчальних аудиторій, місць загального користування, фасаду будівлі, благоустрою території тощо. За 2003–2010 рр. на ці роботи витрачено 15 459,2 тис. грн., з яких 9 361,6 тис. грн. склало бюджетне фінансування, а 6 097,6 тис. грн. – спеціальні кошти

університету (табл. 9.1). Із залученням підрядних організацій були виконані великі обсяги робіт із, зокрема, ліквідації підтоплення фундаментів і приміщень цокольних поверхів у результаті атмосферних опадів і витоків води з пошкоджених інженерних мереж; капітального ремонту центрального теплового пункту та найбільш небезпечних ділянок інженерних мереж; посилення несучих конструкцій, розташованих у цокольному поверсі (зі 650 колон відремонтовано 115); реконструкції залу засідань Ученої ради та конференц-залу університету; капітального ремонту санвузлів у головному навчальному корпусі; капітального ремонту приміщень лабораторій у цокольних поверхах корпусів № 4 та 14; ремонту системи опалення в корпусах 4, 5, 11; ремонту й оновлення гардеробів та облаштування зони відпочинку у вестибулях на першому поверсі; ремонту коридорів, приміщень і читальних залів ЦНБ на 7–8 поверхах корпусу № 7; ремонту покрівлі корпусів головного навчального корпусу; капітального ремонту спортивної зали та системи повітряного опалення актового та спортивного залів. Завершено роботи з будівництва центрального portalу та головного входу до університету. Всі роботи були проведені без зупинки та суттєвих порушень навчального процесу. Виконано значні роботи з благоустрою прилеглої до головного корпусу університету території.

До складу студмістечка входить 8 гуртожитків і будинок молодих спеціалістів. У гуртожитках мешкає близько 4 200 студентів, аспірантів та працівників університету (у 2003/2004 навчальному році – менше 3 000). За останні 7 років адміністрація та

персонал студмістечка забезпечували утримання у безаварійному та задовільному санітарному стані приміщень і систем життєзабезпечення будівель студмістечка (електромереж, водопроводу, каналізації, санітарно-технічного та електрогазового обладнання). У 2003–2010 рр. на будівельно-ремонтні роботи у гуртожитках було витрачено 11 031,7 тис. грн. як спеціальних коштів університету, так і коштів дер-

– ремонт спортзалу гуртожитків № 10 і № 11 та входів до гуртожитків № 5, № 7, № 10;

– ремонт систем теплопостачання гуртожитків № 2, № 4, № 6, № 7 та водопостачання гуртожитків № 4, № 10, № 11;

– ремонт покрівлі гуртожитків № 4, № 9.

У грудні 2007 року було закінчено реконструкцію гуртожитку № 3 по

Таблиця 9.2

Витрати на ремонтні роботи у гуртожитках, виконані підрядними організаціями за 2003–2010 роки, тис. грн.

Витрати	Навчальний рік								Усього за 7 років
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (план)	
Капітальний ремонт	1 334,3	2 246,9	893,4	1 167,0	2 235,1	1 135,9	1 599,1	420,0	11 031,7
Бюджетні кошти		983,0	110,6	952,5	1 185,3	383,1	993,0		4 607,5
Спеціальні кошти	1 334,3	1 263,9	782,8	214,5	1 049,8	752,8	606,1	420,0	6 424,2
Поточний ремонт							159,4	177,0	336,4
Бюджетні кошти									
Спеціальні кошти							159,4	177,0	336,4
Усього	1 334,3	2 246,9	893,4	1 167,0	2 235,1	1 135,9	1 758,5	597	11 368,1
Бюджетні кошти		983,0	110,6	952,5	1 185,3	383,1	993,0		4 607,5
Спеціальні кошти	1 334,3	1 263,9	782,8	214,5	1 049,8	752,8	765,5	597,0	6 760,6

жавного бюджету (табл. 9.2). Зазначені кошти було витрачено на такі роботи:

– ремонт з облаштуванням 98 додаткових кімнат у гуртожитках № 7, № 10, № 11, № 2, № 9, № 5;

– ремонт 20 душових у гуртожитках № 5, № 9, № 11 та облаштування 10 додаткових душових у гуртожитках № 5, № 7, № 9;

– ремонт 21 санвузла у гуртожитках № 5, № 11, № 6, № 9 та облаштування 10 додаткових санвузлів у гуртожитках № 5, № 7;

– ремонт 21 місця загального користування (умивальників, кухонь, ізоляторів тощо) в гуртожитках № 6, № 11 та 17 кухонь у гуртожитку № 11;

– часткова заміна вікон у гуртожитках № 6, № 5, № 11;

вул. О. Яроша, 11–А під житловий будинок на 70 квартир для співробітників університету. Загальна площа житлового будинку складає 4 162,6 м², житлова – 2 317,2 м². Вартість робіт з реконструкції склала 3 504 тис. грн. Зазначені кошти є власними коштами забудовників або теперішніх мешканців житлового будинку.

Виконано значний обсяг ремонтних робіт на об'єктах, що розташовані поза головним і північним навчальними корпусами. Зокрема, проведено ремонт приміщень та покрівель корпусів економічного (вул. Мироносицька, 1) і фізико-технічного (вул. Курчатова, 31) факультетів, санаторію-профілакторію «Буревісник», Музею природи, споруд НДІ астрономії, навчальних

баз радіофізичного і біологічного факультетів у с. Гайдари, геолого-географічного факультету у с. Кам'янка, лабораторії радіофізичного факультету (вул. Клочківська, 50) та покрівлі віварію. Виконано значні роботи із забезпечення протипожежного стану філіалу ЦНБ (вул. Університетська, 23), ремонту інженерних мереж та систем водо- і тепlopостачання Ботанічного саду, віварію, спорткомплексу, лабораторії радіофізичного факультету, з газифікації навчальної бази геолого-географічного факультету у с. Кам'янка.

Велику роботу проводила ремонтно-будівельна дільниця університету. Вона здійснила ремонт 387 аудиторій, 484 інших приміщень майже на всіх факультетах та у підрозділах

цездатному стані трансформаторних підстанцій, силових кабельних ліній, внутрішніх мереж будівель, систем обліку електроенергії на об'єктах університету, введення в експлуатацію комп'ютерних і мультимедійних класів, впровадження енергозберігаючих технологій. Особливо великі обсяги робіт були виконані з відновлення і реконструкції, а також освоєння енергосистем північного корпусу.

Сантехнічна служба університету виконала значний обсяг робіт із капітального та поточного ремонту інженерних мереж на об'єктах університету на загальну суму 1 млн. 897 тис. грн.

Значна увага приділялася своєчасній підготовці до роботи підрозділів університету в умовах осінньо-зимо-

Таблиця 9.3

Обсяги фінансування та кількість аудиторій і приміщень, відремонтованих ремонтно-будівельною дільницею університету

	Навчальний рік							Усього
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	
Загальний обсяг виконаних робіт, тис. грн.	450	843	650	1 100	1 300	1 835	2 300	8 478
Відремонтовано аудиторій	25	61	49	39	93	59	66	387
Відремонтовано інших приміщень	44	39	60	55	70	106	110	484

Таблиця 9.4

Обсяги фінансування та кількість аудиторій і приміщень, відремонтованих ремонтно-будівельною дільницею університету у північному навчальному корпусі (пл. Свободи, 6)

	Навчальний рік					Усього
	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	
Загальний обсяг виконаних робіт, тис. грн.	330	460	550	915	1 250	3 505
Відремонтовано аудиторій	33	16	25	34	37	145
Відремонтовано інших приміщень	20	20	21	32	31	124

університету (табл. 9.3). Найбільші за обсягом роботи були виконані у північному навчальному корпусі (табл. 9.4).

Електрослужбою університету виконувалися роботи з підтримки в пра-

вого періоду та забезпеченню безперебійної роботи мереж опалення в осінньо-зимовий період. З цією метою було відремонтовано та замінено 10 700 погонних метрів трубопроводів тепло-, водопостачання та каналізації, замі-

нено 3 345 секцій радіаторів опалення, 4 650 одиниць сантехнічної арматури та 708 одиниць сантехнічного приладдя. Лише в північному корпусі сантехнічною службою виконано роботи з ремонту інженерних мереж на суму 1 млн. 53 тис. грн. Демонтовано старі та встановлено 10 286 нових секцій муляторних батарей, автомобільних покришок, відпрацьованих мастил.

Таблиця 9.5

Фінансування робіт із забезпечення протипожежної безпеки

	Навчальний рік							Усього
	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	
Обсяг виконаних робіт, тис. грн.	108,8	127,2	145,3	153,5	270,6	352	324,0	1 481,4

Таблиця 9.6

Планові та фактичні обсяги фінансування комплексних заходів з охорони праці, тис. грн.

	Рік							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
План		175,0	194,1	206,5	220,0	245,0	300,0	320
Факт	182,4	226,0	352,1	292,8	306,0	335,4	352,1	

муляторних батарей, автомобільних покришок, відпрацьованих мастил. Працівники господарчого відділу проводили щоденну роботу з підтримання належного санітарного

стану приміщень університету та прилеглої території. Протягом 2003/2004 – 2009/2010 навчальних років було зібрано та вивезено 67,5 тис. м³ побутових відходів та будівельного сміття.

Силами працівників господарчого відділу та студентів відремонтовано більше 5 тис. одиниць меблів, пофарбовано 5,5 тис. парт та 1,5 тис. стільців.

Таблиця 9.7

Економія енергоресурсів на об'єктах університету

Показник	2006	2007	2008	2009	2010	Всього
Економія теплової енергії та гарячої води, Гкал / %		1357 / 6				1351 / 6
Економія холодної води, м ³ / %			12 065 / 3	7 699 / 2	5 006 / 2,5	24 770 / 2,5
Економія водовідведення, м ³ / %			12 065 / 3	7 699 / 2	5 006 / 2,5	24 770 / 2,5
Економія природного газу, м ³ / %	2 2564 / 7	39 761 / 18	15 249 / 6	8 070 / 3	5559 / 3,7	91 198 / 6,5

Служба головного механіка забезпечувала надійну роботу посудин, що працюють під тиском, верстатів, ліфтів у навчальних корпусах і гуртожитках, ремонт холодильних камер та побутових холодильників, безперервну роботу годинника на головній будівлі університету, навчання та перекваліфікацію працівників, які обслуго-

вані приміщень університету та прилеглої території. Протягом 2003/2004 – 2009/2010 навчальних років було зібрано та вивезено 67,5 тис. м³ побутових відходів та будівельного сміття. Силами працівників господарчого відділу та студентів відремонтовано більше 5 тис. одиниць меблів, пофарбовано 5,5 тис. парт та 1,5 тис. стільців.

Щороку проводилися роботи з озеленення прилеглої території навчальних корпусів та інших об'єктів

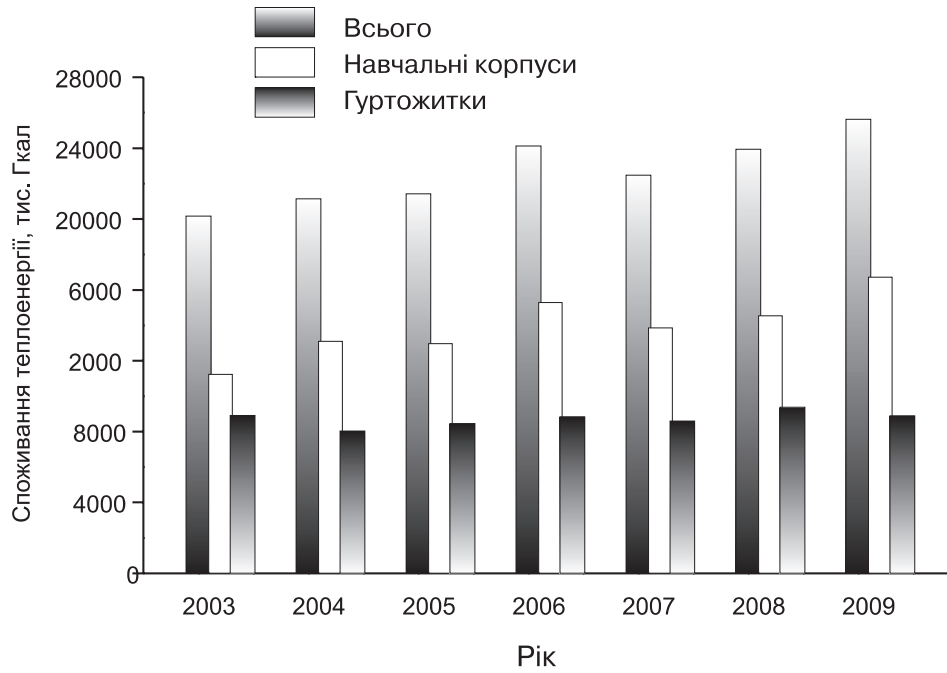

Рис. 9.1. Споживання теплової енергії

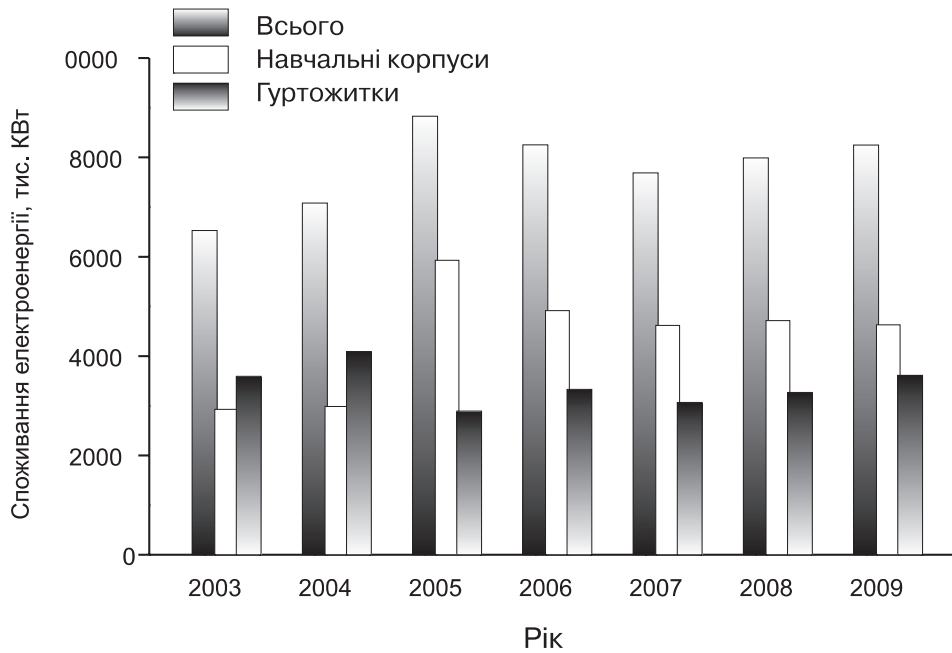

Рис. 9.2. Споживання електроенергії

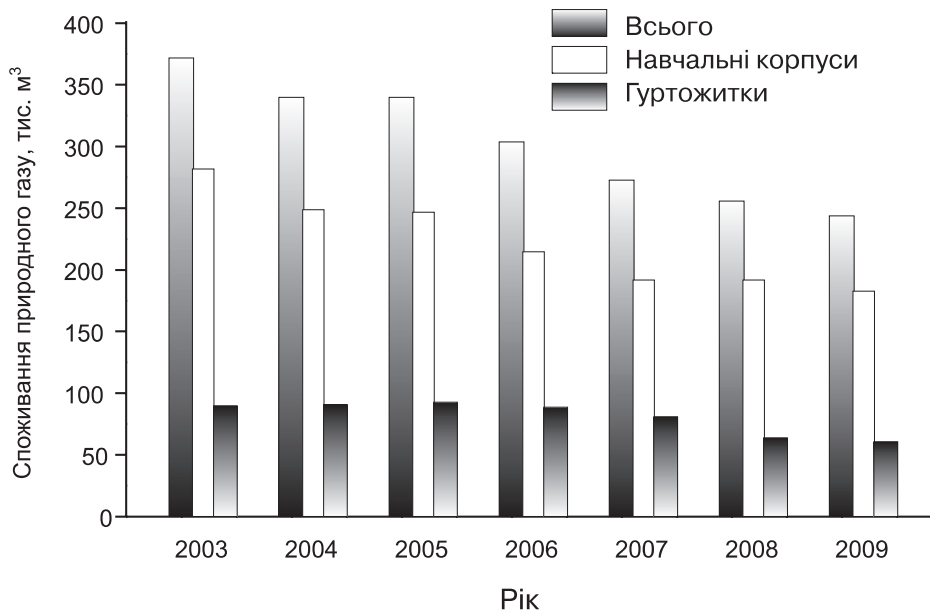

Рис. 9.3. Споживання природного газу

університету, висаджувалися квіти, різноманітні дерева та кущі.

Особливу увагу адміністрація університету приділяла забезпеченню протипожежної безпеки на об'єктах університету (табл. 9.5), виконанню комплексних заходів з охорони праці та техніки безпеки (табл. 9.6).

Значну роботу проведено щодо ощадливого використання енергоно-

сіїв (рис. 9.1–9.3, табл. 9.7). Створена наказом ректора постійно діюча комісія здійснювала щомісячний моніторинг споживання енергоносіїв, розробляла заходи з їх економії. Встановлення лічильників тепла, електричної енергії, газу та води дозволило впорядкувати облік реально спожитих енергоносіїв.

Х. СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА СПІВРОБІТНИКІВ І ОСІБ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ

У 2004–2010 роках адміністрація університету разом з профспілковою організацією традиційно дбала про соціальний захист працівників університету – поліпшення умов праці та житлово-побутових умов, охорону праці, організацію оздоровлення та відпочинку працівників та їх дітей. Соціальний захист працівників здійснюється на основі Колективного договору.

За 2004–2010 рр. конференціями трудового колективу було ухвалено чотири Колективних договори, останній з яких у грудні 2009 року прийнято на 2010–2014 роки. Колективний договір передбачає спільні дії ректорату та профкому із забезпечення прав і гарантій працівників і членів їх сімей. Зокрема, встановлено надбавки за високі досягнення у праці, за виконання особливо важливої роботи та за складність, напруженість у роботі; доплати за суміщення професій (посад), розширення зон обслуговування чи збільшення обсягів робіт, виконання поряд з основною роботою обов'язків тимчасово відсутніх працівників, особливі та несприятливі умови праці; а також за почесні звання «Заслужений професор Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна»,

«Заслужений викладач Харківського національного університету імені Каразіна», «Заслужений науковий співробітник Харківського національного університету імені Каразіна». Надається додаткова оплачувана відпустка за рахунок спеціальних коштів навчальному персоналу, адміністративно-управлінському персоналу, працівникам музеїв, Ботанічного саду та бібліотечним працівникам до 7 календарних днів. Одиноким матерям, які мають дітей віком до 14 років, робочий день скорочується на 1 годину зі збереженням середнього заробітку. Працюючим ветеранам праці надається щорічна оплачувана відпустка у зручний для них час, а також двотижнева додаткова відпустка без збереження заробітної плати. Передбачено пільги та компенсації (доплати, додаткові відпустки, спецхарчування) співробітникам, що працюють у несприятливих і особливих умовах; додаткові оплачувані відпустки працівникам з ненормованим робочим днем; надається спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші засоби індивідуального захисту.

Динаміка основних показників соціального захисту працівників за звітний період наведена в табл. 10.1.

У 2006–2009 роках проведено огляди-конкурси з охорони праці в номінаціях «Найкращий комп'ютерний клас», «Найкраща лабораторія навчального процесу», «Найкраща механічна майстерня» та «Найкраще місце проведення спортивних заходів».

Матеріальним забезпеченням заходів адміністрації та профкому, спрямованих на поліпшення умов життя та праці співробітників університету, є фонд соціального захисту працівників. Фонд складається з 3% загальноуніверситетських спеціальних коштів та 20% суми членських профспілкових внесків. Кошти фонду соціального захисту витрачалися, зокрема, на термінову матеріальну допомогу працівникам університету, матеріальну допомогу пенсіонерам – колишнім працівникам університету, заохочення працівників у зв'язку з ювілейними датами, а також ветера-

другої вищої освіти, відшкодування витрат на отримання дітьми працівника університету паралельної другої вищої освіти або одержання додаткової спеціальності; навчання на підготовчих курсах, у Малому університеті та університетському лицейі, часткове відшкодування витрат на отримання дітьми працівника університету вищої освіти в університеті за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» на конкурсній основі, часткове відшкодування витрат на отримання працівником університету вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» в університеті, відшкодування оплати спортивних секцій для дітей віком до 14 років працівників університету.

За звітний період працівники університету одержали 517 санаторних путівок з Фонду соціального страхування, 58 путівок до санаторіїв матері

Таблиця 10.1

Фінансування зобов'язань за Колективними договорами, тис. грн.

	Рік							За 7 років
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (I півріччя)	
Надбавки та доплати	1 841	2 025	2 228	2 451	3 034	1 473	4 351	17 403
Премії	723	795	874	962	2 083	766	1 789	7 992
Матеріальна допомога	117	115	119	103	110	105	76	760
Виплати до ювілеїв	38	28	40	53	60	63	47	329
Витрати на охорону праці (план/факт)	175/ 226	194/ 352	207/ 293	220/ 306	245/ 334	300/ 352	320	1 661/ 1 863
Усього	2945	3 315	3 554	2 451	5 621	2 759	6 263	28 347

нів війни, праці та військової служби, дотації на путівки до баз відпочинку й санаторіїв, дотації на діагностику та придбання ліків у зв'язку з хворобою, допомогу працівникам, що звільняються у зв'язку з досягненням пенсійного віку, відшкодування витрат на отримання працівником університету вищої освіти або здобуття

та дитини, а також підліткових, 578 дітей працівників університету відпочивали влітку в Криму та дитячих оздоровчих таборах Харківської області. 249 працівників і членів їх сімей відпочивали у спортивно-оздоровчому таборі «Фігурівка», 252 – у пансіонатах Чорноморського узбережжя. Працівники університету відпочивали та-

кож за путівкою вихідного дня на базі біологічної станції «Гайдари».

Діти співробітників університету одержували подарунки до Нового року, на їх придбання профком виділив 173 тис. грн. Для дітей було закуплено також 2 810 квитків на новорічні свята.

Соціально-економічний захист та підтримка осіб, які навчаються в університеті, здійснюються відповідно до Угод між адміністрацією університету та первинною профспілковою організацією студентів, аспірантів і докторантів. Угоди затверджуються конференціями трудового колективу університету. Головними напрямками роботи із соціальної підтримки осіб, які навчаються в університеті, були соціальний захист, поліпшення побутових умов у гуртожитках, організація дозвілля та відпочинку студентів, аспірантів і докторантів, а також оздоровлення і спортивна робота.

За рахунок коштів 10% стипендіального фонду університету протягом звітного періоду було виплачено:

– матеріальну допомогу малозабезпеченим студентам і аспірантам, студентам із числа дітей-сиріт, інвалідів і чорнобильців, а також матеріальну допомогу на оздоровлення на суму 1 млн. 100 тис. грн.;

– премії студентам і аспірантам за успіхи у навчанні, активну участь у науковій, громадській та спортивній діяльності на суму 2 млн. 220 тис. грн.

Особлива увага приділялася студентам-сиротам. Їм надавалися безкоштовні путівки до санаторію-профілакторію «Буревісник», спортивно-оздоровчого табору «Фігурівка», а також на узбережжя Чорного та Азовського морів і в Карпати. Щороку студенти-сироти та студенти, які мають дітей, отримували новорічні подарунки.

Протягом звітного періоду було оздоровлено 10 637 осіб, які навчаються, в тому числі 8 407 осіб у санаторії-профілакторії університету «Буревісник».

Адміністрація спільно зі студентською профспілкою дбала про покращення інфраструктури оздоровчих баз університету. Так, протягом 2003/2004–2009/2010 навчальних років було витрачено близько 620 тис. грн. на ремонт, реконструкцію та закупівлю обладнання для спортивно-оздоровчого табору «Фігурівка».

Багато зусиль адміністрації університету та профкому було спрямовано на покращення побуту студентів, аспірантів і докторантів. Особлива увага приділялася роботі у гуртожитках. Житлово-побутовою комісією профкому постійно проводилися перевірки щодо виявлення правопорушників «Правил внутрішнього розпорядку студмістечка ХНУ імені В.Н. Каразіна». Для посилення виховної роботи в гуртожитках та активізації діяльності студентських рад гуртожитків адміністрація і профком започаткували щорічні конкурси на кращі студентські кімнати в гуртожитках. Переможці конкурсу звільнялися від сплати за проживання та нагороджувалися цінними подарунками. Також з 2004 року активно проводилася робота щодо оформлення житлових субсидій студентам університету, які проживають у гуртожитках. За 7 років житлові субсидії оформили 4 876 студентів. Студенти пільгових категорій, які мешкають у гуртожитках, звільнялися від сплати за проживання або мали значні знижки.

ХІ. РОЗВИТОК ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

Починаючи з 2005/2006 навчального року, навчальний процес з фізичного виховання проводиться у групах з видів спорту з урахуванням інтересів студентів та можливостей спортивних споруд університету. Особливою популярністю серед студентів користуються аеробіка, атлетична підготовка в тренажерних залах, волейбол, баскетбол, міні-футбол, теніс, настільний теніс, бадмінтон та бокс. Для студентів університету, які мають відповідну спортивну підготовку, працювали секції з 16 видів спорту.

Підвищився рівень організації спортивно-масової роботи в університеті. Щороку участь у різноманітних спортивно-масових заходах брали понад 1 500 студентів. До програми студентської Спартакіади університету, яка проводиться уже 60 років, органічно ввійшли змагання з тенісу та бадмінтону. Переможцями Спартакіади за останні сім років ставали команди механіко-математичного, геолого-географічного, економічного, історичного, біологічного, хімічного та соціологічного факультетів. У 2004–2010 роках проведено сім турнірів Кубку ректора університету з міні-футболу.

З 2006 року регулярно проводяться турніри з волейболу, баскетболу, настільного тенісу і бадмінтону на кубки студентського профкому. Вже вдруге проведено Спартакіаду студентів серед мешканців гуртожитків. У 2010 році розпочалася співпраця з футбольним клубом «Металіст», в головному корпусі відкрито офіс спільного проекту ФК «Металіст» та університету «Назустріч один одному», близько 2 000 студентів університету відвідали матчі клубу за пільговими квитками.

Студенти університету успішно виступали на міжнародних змаганнях. Учасниками літніх Олімпійських ігор у Афінах (2004 рік) та Пекіні (2008 рік) були срібний призер чемпіонату світу з боксу Олексій Мазікін (економічний факультет), чемпіонка Європи, багаторазовий переможець етапів Кубка світу і призер чемпіонатів світу та Європи з плавання Катерина Зубкова (факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу), чемпіонка світу та Європи зі стрільби з лука Вікторія Коваль (хімічний факультет), багаторазова чемпіонка України з настільного тенісу Тетяна Сорочинська (економічний

факультет) та вихованка університетського тенісного клубу «Унікорт» Тетяна Перебийніс. Вікторія Коваль виборола 4 срібні медалі у змаганнях зі стрільби з лука на Всесвітніх Універсіадах у 2005 та 2009 роках. Також срібним призером Всесвітньої Універсіади 2007 року у змаганнях з плавання стала Катерина Зубкова. Вікторією Коваль і Катериною Зубковою були встановлені рекорди Європи та багато рекордів України. Олексій Тишко (факультет іноземних мов) став переможцем Кубка європейських чемпіонів з фехтування. Неодноразовим призером чемпіонатів України з шахів був один з провідних українських гросмейстерів Антон Коробов (факультет іноземних мов), який у 2008 році став переможцем та дворазовим срібним призером на Олімпійському фестивалі з інтелектуальних видів

спорту у Пекіні. Студент радіофізичного факультету Максим Масюк став чемпіоном Європи з пауерліфтингу та встановив кілька рекордів України. Призерами студентських чемпіонатів світу з міні-футболу були Денис Овсянников (історичний факультет) та Дмитро Литвиненко (економічний факультет).

За 7 років в університеті підготовлено 3 майстри спорту міжнародного класу та 8 майстрів спорту України.

У червні 2010 року Вчена рада університету розглянула питання про організацію роботи з фізичного виховання та спорту. Було ухвалено рішення створити в університеті Раду з фізичної культури та спорту і навчально-спортивний центр, який об'єднує всі фізкультурно-спортивні підрозділи університету та координує їх діяльність.

ХІІ. РОЗВИТОК СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Адміністрація університету, особисто ректор приділяли велику увагу розвитку студентського самоврядування, постійно співпрацювали з його органами.

Протягом звітної періоду в університеті сформована розгалужена й ефективна система студентського самоврядування, до якої входять робота первинної профспілкової організації студентів, аспірантів і докторантів; діяльність студентської ради університету, студентського наукового товариства, студентських рад гуртожитків. Для організації взаємодії між різними студентськими організаціями та між студентськими організаціями й адміністрацією університету був створений колегіальний орган – сенат, до якого входять представники від кожної гілки самоврядування.

Представники органів студентського самоврядування увійшли до складу Вченої ради університету, є членами вчених рад частини факультетів. Лідери студентських організацій входять до складу ректорату та приймальної комісії. Адміністрація університету забезпечила органи студентського самоврядування відремонттованими приміщеннями, орг-

технікою, засобами зв'язку, надає фінансову підтримку для ведення інформаційної діяльності, проведення заходів, виконання інших завдань органів самоврядування.

Регулярно відбуваються зустрічі ректора зі студентським активом, за результатами яких розробляються заходи з реалізації висловлених студентами пропозицій та усунення недоліків. Результати виконання планів розглядаються на засіданнях ректорату, студентська громада сповіщається про зустрічі ректора зі студентами та їх підсумки через газету «Харківський університет».

Кожна зі студентських організацій має напрямки роботи, які не збігаються з напрямками діяльності інших організацій.

Первинна профспілкова організація студентів, аспірантів і докторантів об'єднує понад дев'ять тисяч членів профспілки і є організацією соціального спрямування, робота якої пов'язана з підтримкою студентської молоді, допомогою малозабезпеченим студентам, заохоченням кращих студентів, організацією оздоровлення та відпочинку членів профспілки, їх працевлаштуванням тощо.

Студентське наукове товариство має довгу історію й добрі традиції. Воно популяризує наукову роботу серед студентів, організовує наукові конференції та семінари, здійснює пошук і підтримку талановитих студентів, бере участь в організації конкурсів наукових робіт. Наукове товариство університету має власний сайт та веб-сторінки й інформаційні стенди на факультетах. У квітні 2006 р. почав виходити інформаційний бюлетень студентського наукового товариства «Науковий Еверест». За ініціативою активістів студентського наукового товариства видаються студентські газети на хімічному факультеті і на факультеті міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу.

Діяльність студентських рад гуртожитків спрямована на поліпшення соціально-побутових умов проживання та організацію дозвілля студентів у гуртожитках студмістечка. Студентські ради діють в усіх гуртожитках.

Новим для університету органом стала студентська рада, діяльність якої почалася у листопаді 2006 р., коли відбулася її установча конференція. Конференція ухвалила Положення про студентську раду університету та сформувала її склад. Головні завдання студентської ради – представлення та захист інтересів студентів при прийнятті управлінських рішень, сприяння навчальній та творчій діяльності студентів, організація культурно-масової та інформаційно-просвітницької роботи, здійснення міжвузівського та міжнародного співробітництва. Студентська рада та студентське наукове товариство провели комплексне дослідження «Студентська Рада ХНУ імені В. Н. Каразіна: перехід

від становлення до ефективної роботи», що дозволило розробити реальну програму та активізувати діяльність ради. Студентська рада має власний сайт та стенди на більшості факультетів, видає інформаційний бюлетень «ВООМ». За підсумками міського конкурсу студентських рад у номінації «Кращий орган студентського самоврядування ВНЗ III-IV рівнів акредитації» студентська рада університету була у 2009/2010 навчальному році нагороджена дипломом I ступеня.

Органами студентського самоврядування проведено численні культурно-просвітницькі заходи, конференції, семінари, круглі столи. Серед важливих заходів можна вказати круглі столи «Студентське самоврядування як невід’ємна складова університетської автономії», «Розвиток студентського самоврядування – важливий чинник забезпечення якості вищої освіти», «Проблеми нормативно-правового регулювання органів студентського самоврядування», лекції «Про права та обов’язки студентів», I та II міжнародні форуми студентських та молодіжних організацій «Молодь, освіта, наука: виклики та перспективи», національний круглий стіл з обговорення земельної реформи в Україні, конференцію «Енергоефективні університети», низку заходів за міжнародним проектом TEMPUS «Розвиток студентського самоврядування: від пострадянської до європейської моделі» (2006–2008 рр.), щорічні чемпіонати університету «Що? Де? Коли?»; конкурси «Кращий студент року» і «Містер університет»; дебатні турніри «FIRE», фестиваль «Тиждень першокурсника».

Важливою подією стало проведення першого в історії університету Дня сту-

дентського самоврядування 17 листопада 2008 р. Цього дня працювали студентський ректор і декани, а підсумки Дня студентського самоврядування було підбито на спільному засіданні академічного та студентського ректоратів. На засіданні обговорювали різні аспекти студентського життя, у тому числі, роль студентства в організації навчального процесу в університеті.

У зв'язку з набуттям чинності Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо питань студентського самоврядування» було підготовлене нове «Положення

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна про студентське самоврядування та його органи». Це Положення було ухвалене конференцією осіб, які навчаються в університеті, 21 травня 2010 р. та 30 серпня 2010 р. затверджене конференцією трудового колективу університету. Нове Положення чітко формулює завдання студентського самоврядування та його органів, значно розширює їхні права та коло учасників студентського самоврядування, збільшує можливості органів студентського самоврядування виражати і захищати права осіб, які навчаються.

ХІІІ. ПІДСУМКИ

Протягом звітного періоду університет впевнено і стабільно розвивався, вийшов на новий якісний рівень навчально-виховної, науково-дослідницької, культурно-просвітительської роботи.

Значно посилений кадровий потенціал університету. З 2003 р. по 2010 р. кількість докторів наук, професорів зросла з 180 до 222 осіб, 84 співробітники університету захистили докторські дисертації. На початок 2010/2011 навчального року з урахуванням сумісників в університеті працювали 323 доктори наук, професори, 919 кандидатів наук, доцентів, 27 академіків і членів-кореспондентів НАН України та галузевих державних академій наук, 65 лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки.

Університет помітно зміцнив свої позиції як одного з найпотужніших центрів підготовки кадрів вищої кваліфікації. У ньому успішно діють 24 спеціалізовані ради (15 – докторських, 9 – кандидатських) за 47 спеціальностями. Протягом звітного періоду в спецрадах всього було захищено 108 докторських та 887 кандидатських дисертацій.

Було забезпечено функціонування університету як дослідницького на основі постійного і органічного поєднання активних наукових досліджень та передових методів навчання. Незважаючи на складні умови, вдалося зберегти високий рівень і подальший розвиток фундаментальних та прикладних досліджень, зосереджених на перспективних напрямках сучасної науки, підтримати визнані наукові школи, які забезпечують передові позиції української науки у галузях математики, теоретичної та експериментальної фізики, радіофізики, хімії, біології, ядерної енергетики, космічних досліджень, нанофізики, нанотехнологій і наноматеріалів, біологічної і медичної фізики, історії, філософії, правознавства, соціології, політології, філології, економіки тощо.

Протягом звітного періоду помітно підвищилася продуктивність наукової роботи: за 2004–2009 рр. співробітники університету видали 376 монографій (у 2004 р. – 40, у 2009 р. – 101) і 16 261 статтю (у 2004 р. – 2 308, у 2009 р. – 2 703), з них майже 3 тисячі у провідних зарубіжних виданнях.

Щороку виходило понад 100 випусків «Вісника університету» та інших збірників наукових праць, проводилося понад 150 міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-методичних конференцій.

13 співробітників університету стали лауреатами Державних премій України в галузі науки і техніки.

Велася постійна і наполеглива робота із вдосконалення навчального процесу, підвищення якості підготовки фахівців. Значно розширений спектр напрямів підготовки фахівців відповідно до нових соціально-економічних реалій та потреб сучасних ринків праці.

На момент звіту університет готує фахівців за 35 напрямами бакалаврської підготовки, 49 спеціальностями, 53 магістерськими програмами.

За звітний період усього випустив понад 30 000 фахівців з вищою освітою: бакалаврів – 15 946, спеціалістів – 6 816, магістрів – 9 424.

За освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» ліцензовано 7 нових напрямів, 7 напрямів акредитовано. За освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» ліцензовано 5 спеціальностей і 14 спеціальностей акредитовано. За освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» ліцензовано 15 спеціальностей, акредитовано 23 спеціальності.

Зросла кількість осіб, які навчаються в університеті, зокрема студентів, – з 12,6 тис. до 13,8 тис. Значно збільшився ліцензійний обсяг – з 8 205 осіб у 2003 році до 15 350 осіб у 2010 році.

Велику роботу було здійснено щодо забезпечення державних стандартів підготовки фахівців, адаптації університетської освіти до системи навчання,

реформованої за кредитно-модульним принципом. Ця діяльність проводилася відповідно до «Програми підвищення якості навчального процесу в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна», затвердженої Вченою радою університету у 2004 році. У центрі уваги ректора постійно перебувало підвищення майстерності науково-педагогічних кадрів, удосконалення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу, впровадження інноваційних навчальних технологій, покращення системи контролю за якістю освіти, стимулювання успішності студентів. Здійснювався постійний моніторинг якості навчання, в тому числі регулярні соціологічні опитування «Викладання очима студентів». Запроваджено визначення рейтингів кафедр та індивідуальних рейтингів викладачів.

Було суттєво вдосконалено нормативні засади навчально-виховного процесу, розроблено і введено у дію «Положення про організацію навчального процесу», «Положення про інститут кураторів», розроблено інформаційні пакети з напрямів і спеціальностей, оновлено робочі навчальні програми дисциплін, введено нові засоби контролю знань та системи оцінювання навчальних досягнень студентів, суттєво розширено використання інформаційно-комп'ютерних технологій та мультимедійних засобів.

У 2008 році було створено Видавництво університету, що дозволило значно покращити підготовку та видання наукової літератури, підручників і навчально-методичних матеріалів. Протягом звітної періоду видано 1 202 підручники і навчальні посібники (з грифом МОН України

– 408), 1 657 найменувань методичних матеріалів. Безпосередньо Видавництвом університету випущено 265 підручників і навчальних посібників, 566 методичних матеріалів.

Центральна наукова бібліотека університету перетворилася на сучасний інформаційний центр з електронним замовленням літератури, автоматизованим обслуговуванням на абонементних наукової та художньої літератури, у читальних залах, з оперативним доступом до електронних світових інформаційних ресурсів. За 2004–2009 роки зі спеціального фонду університету на комплектування фондів ЦНБ було витрачено понад 1,8 млн. грн., на передплату періодичних видань (у тому числі електронних баз даних) – майже 1,7 млн. грн.

Важливим напрямком діяльності була організація довузівського навчання та роботи з майбутніми абітурієнтами, у Центрі довузівської освіти пройшли навчання 7 372 особи. У Малому каразінському університеті щорічно навчалася близько 500 дітей різного віку. Значно розширено мережу загальноосвітніх шкіл, з якими університет працює на довгострокових договірних засадах (з 200 до майже 600).

Активно розвивалося міжнародне співробітництво університету. Університет став повноправним членом Європейської асоціації університетів. У березні 2010 року університет прийнято до Асоціації Європейської мережі ядерної освіти.

На сьогодні університет має угоди про співробітництво зі 120 організаціями-партнерами із 41 країни (на 1 січня 2004 року був 61 партнер з 25 країн).

Удвічі збільшилася кількість іноземних студентів і аспірантів, яка складає зараз 1 500 осіб з 53 країн світу.

Протягом звітної періоду вдосконалювалася і розвивалася структура університету: створено юридичний факультет, факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, екологічний факультет, відкрито 18 нових кафедр, Центр болгаристики та балканських досліджень імені Марина Дринова, Центр українських студій імені Дмитра Багалія, відкрито Українсько-польський академічний центр, Центр краєзнавства. Разом з Анхойським університетом (КНР) створено Інститут Конфуція.

Вдосконалювалася система управління університету на засадах її подальшої демократизації та оптимізації розподілу повноважень між керівництвом університету і керівництвом факультетів та науково-дослідницьких інститутів. Створені постійно діючі комісії з основних питань життєдіяльності університету у складі Вченої ради університету, на постійних засадах працюють делегати конференції трудового колективу. Створено систему студентського самоврядування, яка постійно вдосконалюється. Нове дихання надано студентському науковому товариству, що значно активізувало наукову роботу студентів: кількість наукових статей, опублікована студентами, зросла з 98 (2003 р.) до 485 (2009 р.). Значно збільшилася кількість студентів – переможців студентських наукових конкурсів та студентських олімпіад.

Суттєво пожвавилася культурно-просвітницька та виховна діяльність університету. Започатковані урочиста традиція загальноуніверситетського вшанування випускників, конкурс

художньої творчості «Тобі – alma mater», загальноуніверситетський «День випускника». Щорічно проводився фестиваль наукової фантастики «Зоряний міст». Створено студентський хор, цілу низку творчих колективів, серед яких визнаний переможець багатьох конкурсів, хореографічний ансамбль «Сонцеворот».

Значна увага приділялася підтримці університетських традицій увічнення пам'яті видатних викладачів та вихованців університету. Перенесено до головного входу пам'ятник засновнику університету В.Н. Каразіну, виготовлено пам'ятники видатним науковцям – Д.І. Багалію та О.М. Ляпунову. Встановлено меморіальні дошки засновнику університету В.Н. Каразіну, першому попечителю Харківського навчального округу С. Потоцькому, геніальним математикам О.М. Ляпунову і О.В. Погорєлову, видатному історику Д.І. Яворницькому, видатному лінгвісту Я. Ендзеліну, видатному слов'янознавцю М. Дринову.

Неабияких зусиль було докладено для поліпшення фінансового стану університету, розширення фінансової бази його діяльності. Загальний бюджет університету зріс майже вп'ятеро – з 45 млн. грн. у 2003 р. до 217 млн. грн. у 2009 р. При цьому спеціальний фонд університету зріс у 2,6 рази – з 27 млн. грн. у 2003 р. до 71 млн. грн. у 2009 р. Зростання надходжень до спеціального фонду відбулося, в першу чергу, за рахунок надходження коштів за навчання (15,3 млн. грн. у 2003–2004 навчальному році, 60,3 млн. грн. у 2009–2010 навчальному році), а частка коштів за навчання іноземних студентів зросла з 25% до 37%. Збільшення надходжень

до бюджету дозволило розв'язувати невідкладні завдання із забезпечення належних умов навчального процесу та мешкання студентів у гуртожитках, розвитку матеріальної бази, соціальної підтримки працівників та осіб, які навчаються, проведення ремонтно-поновлювальних робіт на об'єктах університету.

Постійна увага приділялася вдосконаленню господарчої діяльності, підтриманню у належному стані всіх об'єктів університету, ремонтним роботам у навчальних корпусах і гуртожитках, на базах практики. Матеріально-технічна база університету була значно посилена завдяки передачі університету будівлі Харківського університету повітряних сил. Загальна площа університетських приміщень збільшилася з 186 тис. кв. м. до 240 тис. кв. м.

Освоєння переданого корпусу вимагало великих зусиль та ресурсів і стало одним з пріоритетів діяльності адміністрації. Протягом 2005–2010 років на капітальний ремонт цих приміщень було витрачено майже 12,5 млн. грн., з яких 8,3 млн. грн. – кошти спеціального фонду університету. У 2010/2011 навчальному році в цьому корпусі працюють факультет комп'ютерних наук, психологічний, юридичний, соціологічний, філософський, екологічний факультети, факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, фізико-технічний та медичний факультети, низка наукових лабораторій, значна частина загальноуніверситетських відділів, наукові та культурні центри.

Велику роботу проведено із соціального захисту, поліпшення умов праці, охорони праці, побутових умов працівників і студентів, організації їх

оздоровлення. Ця робота велася у конструктивній взаємодії з профспілками на основі колективних договорів. Усі умови колективних договорів повністю виконувалися.

Визначною подією у житті Харкова і всієї Слобожанщини стало святкування 200-річного ювілею університету. 28 січня 2005 року відкрилися нове реконструйоване приміщення й нова експозиція Музею історії університету. Вийшли з друку монографії «Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна за 200 років», «Харківський університет – рідному місту», «Василь Назарович Каразін. 1773–1842», збірники «Вихованці Харківського університету. Бібліографічний довідник», «Спогади про Харківський університет ХІХ – початок ХХ століття», «Почесні члени Харківського університету». Були випущені ювілейні монети, медалі, конверт і марка. До ювілею було реставровано фасад університету, повністю реконструйовано актову залу, Велику хімічну, Велику фізичну, Нову фізичну аудиторії; виконано реставраційні роботи у Музеї природи, Музеї археології та етнографії Слобідської України; у приміщеннях ЦНБ по вул. Університетській та у головному корпусі.

Низкою урочистих заходів і ювілейних видань відзначено і 205-ту річницю університету.

Досягнення і здобутки університету активно висвітлювалися у засобах масової інформації; ректор багато разів виступав зі статтями та інтерв'ю в газетах «Освіта України», «Педагогічна газета», «День», «Дзеркало тижня», журналах «Вища

освіта України» та інших, брав активну участь в обговоренні актуальних проблем вдосконалення університетської освіти на засіданнях Колегії МОН України, Президії НАН України, загальних зборах НАН України, парламентських Слуханнях, Колегії Харківської обласної державної адміністрації, а також працював у складі Робочої групи МОН з розробки нової редакції Закону України «Про вищу освіту».

Значний обсяг роботи з організації і вдосконалення вищої освіти виконано ректором на посаді Голови Ради ректорів Харківської області, зокрема в організації і проведенні дванадцяти обласних конкурсів «Вища школа Харківщини – кращі імена», п'яти конкурсів «Кращий молодий науковець Харківщини», ініційованих спільно з Обласною державною адміністрацією щорічних регіональних конкурсів студентських наукових робіт. У 2010 році започатковано проведення на обласному рівні спільного святкування посвячення першокурсників у студенти всіма ВНЗ Харківщини.

За усіма напрямками своєї діяльності університет виходив на нові якісні рубежі, зберігав і посилював свою роль одного з провідних класичних університетів країни.

За результатами двох останніх рейтингів «Топ-200. Україна» університет входить до трійки найкращих вищих навчальних закладів України. Згідно з даними наукометричної системи «Scopus», яка реєструє наукові публікації у міжнародно визнаних виданнях, університет посідає друге місце серед усіх вищих навчальних закладів держави.

XIV. ДОДАТКИ

Додаток 1. Відповідність показників діяльності Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна вимогам до дослідницьких університетів

№ з/п	Назва показника	Вимоги до дослідницьких університетів	Показник університету
1.	Отримання не менш як двох премій міжнародного та національного рівня за останні десять років	не менш як 2	12
2.	Кількість кандидатських дисертацій, захищених за останні 5 років	не менш як 300	314
3.	Кількість докторських дисертацій, захищених за останні 5 років	не менш як 50	61
4.	Кількість наукових монографій та підручників з грифом МОН, виданих за останні 5 років	не менш як 200	317
5.	Середня чисельність штатних докторів наук за останні 5 років	не менш як 150	212
6.	Середня чисельність штатних кандидатів наук за останні 5 років	не менш як 500	780
7.	Отримання патентів і ліцензій за останні п'ять років	не менш як 50	127
8.	Кількість наукових об'єктів, що становлять національне надбання	не менш як 1	3
9.	Кількість міжвідомчих (галузевих) наукових структурних підрозділів	не менш як 20	24
10.	Кількість в університеті науково-навчальних центрів	не менш як 1	2
11.	Кількість центрів колективного користування наукоємним обладнанням	не менш як 1	2
12.	Кількість штатних наукових працівників структурних підрозділів університету	не менш як 300	395
13.	Середня кількість статей у фахових виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз даних (Web of Science, SCOPUS), за останні п'ять років	не менш як 150 протягом року	300 протягом року
14.	Кількість наукових спеціальностей, за якими здійснюється підготовка кандидатів і докторів наук	не менш як 70	104
15.	Здійснення підготовки аспірантів та докторантів	не менш як 500	505
16.	Кількість видавництв	не менш як 1	1

17.	Кількість спеціалізованих рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій	не менш як 15	24
18.	Книжковий фонд наукової бібліотеки	не менш як 1 млн. примірників	3.5 млн. примірників
19.	Кількість інтернет-центрів	не менш як 1	2
20.	Кількість комп'ютерних навчальних місць	не менш як 1 комп'ютерного місця на трьох студентів денної форми навчання	1.1 комп'ютерне місце на трьох студентів денної форми навчання
21.	Кількість видань, що входять до переліку фахових видань, затвердженого Вищою атестаційною комісією, у тому числі не менш як одного фахового наукового журналу	не менш як 10	38
22.	Кількість загальноосвітніх навчальних закладів, що входять до навчально-наукових комплексів університету	не менш як 20	23
23.	Кількість міжнародних, всеукраїнських та регіональних студентських олімпіад і конкурсів студентських наукових робіт, проведених на базі університету	не менш як 10 на рік	28
24.	Кількість міжнародних, всеукраїнських та регіональних студентських науково-практичних конференцій, проведених на базі університету	не менш як 10 на рік	30
25.	Кількість студентів, аспірантів і молодих вчених, які пройшли стажування у вітчизняних та зарубіжних університетах і наукових центрах	не менш як 50 на рік	107
26.	Кількість державних премій, премій та грантів Президента України, Кабінету Міністрів України, премій Національної академії наук України та галузевих академій наук України, отриманих молодими вченими за останні 5 років	не менш як 5	7
	Кількість грантів національних та міжнародних фондів і програм, отриманих протягом року	не менш як 25	30
27.	Чисельність іноземних громадян, які навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістра» та в аспірантурі	не менш як 50	121
28.	Членство у Міжнародній асоціації університетів, або Європейській асоціації університетів, або участь у Великій хартії університетів	не менш як в 1	3
29.	Кількість технопарків, наукових парків	не менш як 1	1
30.	Отримання бюджетних призначень для проведення університетом та його структурними підрозділами науково-дослідних робіт	не менш як 20 млн. грн. протягом року	20.7
31.	Отримання бюджетних призначень спеціального фонду державного бюджету	не менш як 50% обсягу бюджетних призначень, передбачених у загальному фонді для проведення науково-дослідних робіт протягом року	300%

Додаток 2. Порядки денні конференцій трудового колективу Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

17 грудня 2004 року

1. Звіт ректора проф. Бакірова В.С. про роботу у 2004 році.
2. Звіт про виконання «Комплексних заходів з охорони праці та техніки безпеки у 2004 році» та прийняття «Комплексних заходів з охорони праці та техніки безпеки на 2005 рік».

15 березня 2005 року

1. Про ситуацію в університеті у зв'язку з листом 20 професорів університету до Міністра освіти і науки України С.М. Ніколаєнка, голови Харківської обласної державної адміністрації А.Б. Авакова і ректора університету В.С. Бакірова.
2. Про нову редакцію Статуту університету.

28 грудня 2005 року

1. Звіт ректора проф. Бакірова В.С. про роботу у 2005 році.
2. Про удосконалення системи університетського управління.
3. Про затвердження «Положення про студентське самоврядування в Університеті».
4. Про виконання «Комплексних заходів з охорони праці» у 2005 році і прийняття кошторису на виконання «Комплексних заходів з охорони праці» у 2006 році».

26 грудня 2006 року

1. Вибори членів Ученої Ради університету.
2. Звіт ректора проф. В.С. Бакірова про роботу у 2006 році.
3. Створення постійно діючих комісій конференції трудового колективу.

4. Про внесення змін до Правил внутрішнього розпорядку університету.
5. Про виконання «Комплексних заходів з охорони праці» у 2006 році і прийняття кошторису на виконання «Комплексних заходів з охорони праці» у 2007 році.
6. Про затвердження Положення про Студентську раду університету.

31 серпня 2007 року

1. Про підсумки 2006/2007 навчального року та основні завдання 2007/2008 навчального року.

25 грудня 2007 року

1. Про зміни у складі Вченої Ради університету.
2. Звіт ректора проф. Бакірова В.С. про роботу у 2007 році.
3. Про виконання «Колективного договору між адміністрацією та трудовим колективом університету за 2006–2007 роки».
4. Затвердження «Колективного договору між адміністрацією та трудовим колективом університету на 2008–2009 рр.» та «Угоди між адміністрацією та профспілковим комітетом студентів, аспірантів і докторантів».
5. Про виконання «Комплексних заходів з охорони праці та техніки безпеки за 2007 рік» та затвердження «Комплексних заходів з охорони праці та техніки безпеки на 2008 рік».

29 серпня 2008 року

1. Про підсумки 2007/2008 навчального року та основні завдання 2008/2009 навчального року.
2. Про зміни у правилах внутрішнього розпорядку.

18 грудня 2008 року

1. Звіт ректора проф. Бакірова В.С. про роботу у 2008 році.
2. Про виконання «Комплексних заходів з охорони праці та техніки безпеки за 2008 рік» та затвердження «Комплексних заходів з охорони праці та техніки безпеки на 2009 рік».

15 вересня 2009 року

1. Про підсумки 2008/2009 навчального року та завдання на 2009/2010 навчальний рік.
2. Про внесення змін до Статуту університету.
3. Про присвоєння почесного звання України «Мати-героїня» техніку штабу цивільного захисту Харченко Валентині Миколаївні.

24 грудня 2009 року

1. Звіт ректора університету, професора В.С. Бакірова про роботу у 2009 році.
2. Про виконання «Колективного договору між адміністрацією та трудовим колективом університету за 2008–2009 рр.» та «Угоди між адміністрацією і первинною профспілковою організацією студентів, аспірантів, докторантів за 2008–2009 рр.».

3. Про проекти «Колективного договору між адміністрацією та трудовим колективом університету на 2010–2014 рр.» та «Угоди між адміністрацією та первинною профспілковою організацією студентів, аспірантів і докторантів на 2010–2014 рр.».
4. Про виконання «Комплексних заходів з охорони праці та техніки безпеки у 2009 рік та затвердження «Комплексних заходів з охорони праці в університеті у 2010 році».

30 серпня 2010 року

1. Про підсумки 2009/2010 навчального року та завдання на 2010/2011 навчальний рік.
2. Про зміни до Статуту Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.
3. Про затвердження Положення Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна «Про студентське самоврядування та його органи».
4. Про зміни до Колективного договору між адміністрацією та трудовим колективом університету на 2010–2014 роки.
5. Створення постійно діючих комісій конференції трудового колективу.

Додаток 3. Захист докторських дисертацій штатними викладачами, науковцями і докторантами університету у 2004–2010 (I півріччя) роках

2004 рік

Геолого-географічний факультет

1. Немиць Людмила Миколаївна

Соціально-географічні основи стратегії переходу України на модель стійкого розвитку

2. Шмандій Володимир Михайлович

Управління екологічною безпекою на регіональному рівні (теоретичні та практичні аспекти)

Факультет іноземних мов

3. Донець Павло Миколайович

Теорія міжкультурної комунікації: специфіка культурних смислів и мовних форм

Історичний факультет

4. Волосник Юрій Петрович

Зародження нової буржуазії та розвиток приватнопідприємницької діяльності в Україні в 1920-ті – на початку 1930-х рр.

5. Сергеев Іван Павлович

Соціально-політичний розвиток Римської імперії в III столітті н.е.

Механіко-математичний факультет

6. Гордевський В'ячеслав Дмитрович

Бімодальні наближені розв'язки рівняння Больцмана

7. Дубовий Володимир Кирилович

Однобічні зсуви, які породжуються тисками, та їх застосування до задач аналізу

Радіофізичний факультет

8. Шульга Сергій Миколайович

Розповсюдження електромагнітних хвиль у нерегулярних композиційних середовищах та структурах

Фізико-технічний факультет

9. Гірка Ігор Олександрович

Поширення, конверсія та поглинання об'ємних і поверхневих електромагнітних хвиль у плазмі з неодновимірною неоднорідністю

Фізичний факультет

10. Рохманов Микола Якович

Амплитудно-зависимые эффекты внутреннего трения в упорядочивающихся и стареющих системах

Філософський факультет

11. Газнюк Лідія Михайлівна

Персональність соматичного буття: філософсько-антропологічний аналіз

12. Євтушенко Світлана Володимирівна

Народна художня творчість: проблематика, ретроспекція наукового осмислення, концептуальні основи

13. Стародубцева Лідія Володимирівна

Пам'ять і забуття в історії ідей: мнемонічна герменевтика культури

2005 рік*НДІ біології*

14. Шкорбатов Юрій Георгійович

Структурні та електрокінетичні властивості ядер клітини букального епітелію людини у зв'язку з дією фізико-хімічних факторів та зміною функціонального стану організму

Геолого-географічний факультет

15. Васильєв Олександр Миколайович

Палеобіогеохімічний аналіз геоісторичних подій (на прикладі кайнозою півдня та південного заходу Східно-Європейської платформи)

Історичний факультет

16. Каплін Олександр Дмитрович

Слов'янофільська ідея історичного розвитку Росії

Радіофізичний факультет

17. Баранник Євген Олександрович

Ефекти локальної взаємодії ультразвукових хвиль з біологічними об'єктами

18. Ємець Борис Григорович

Ефекти взаємодії низькоінтенсивних електромагнітних хвиль з нанорозмірними газовими включеннями в рідких середовищах

19. Катрич Віктор Олександрович

Збудження та випромінювання електромагнітних полів регулярними і нерегулярними хвилевідно-щілинними структурами

Філософський факультет

20. Бусова Ніна Андріївна

Суспільна раціоналізація і право у процесі модернізації

21. Заветний Сергій Олександрович
Соціальне управління і особистісне самоврядування: проблеми взаємодії
(філософсько-методологічний аналіз)

22. Юркевич Олена Миколаївна
Герменевтика культурної форми розуміння

Медичний факультет

23. Більченко Олександр Вікторович
Закономірності порушень нейрогуморальних і частотно-адаптивних механізмів регуляції гемодинаміки і біомеханіки серцево-судинної системи та методи їх корекції у хворих гіпертонічною хворобою

2006 рік

Геолого-географічний факультет

24. Немець Костянтин Аркадійович
Суспільно-географічні основи інформаційного розвитку соціогеосистем

Економічний факультет

25. Коломієць Ганна Миколаївна
Спряження невизначеності господарських систем та їх реформування

26. Меркулова Тамара Вікторівна
Інституційні основи оподаткування та податкового регулювання економіки

Факультет іноземних мов

27. Мартинюк Алла Петрівна
Регулятивна функція гендерно маркованих одиниць мови (на матеріалі сучасного англомовного публіцистичного дискурсу)

Історичний факультет

28. Посохов Сергій Іванович
Університети Російської імперії другої половини XIX – початку XX ст. в публіцистиці та історіографії»

29. Скоробагатов Анатолій Васильович
Харків у роки німецької окупації (1941–1943)

Медичний факультет

30. Бичков Сергій Олександрович
Технологічне удосконалення малоінвазивних оперативних втручань у лікуванні ускладнених форм жовчокам'яної хвороби

Механіко-математичний факультет

31. Власенко Лариса Андріївна
Математичне моделювання систем та процесів з використанням неявних і вироджених еволюційних рівнянь

32. Масальцев Леонід Олександрович
Геометрія багатовимірних підмногovidів однорідних ріманових просторів

Соціологічний факультет

33. Навроцький Олексій Ігоревич
Інноваційні процеси в вищій школі України

Фізико-технічний факультет

34. Береснев В'ячеслав Мартинович
Принципи створення іонно-плазмових багатокомпонентних, багатофункціональних покриттів з високими експлуатаційними властивостями

Фізичний факультет

35. Брюховецький Василь Володимирович
Фізичні основи високотемпературної надпластичності

36. Ларін Віталій Іванович
Змочування, поверхнева енергія і фазові переходи рідина - кристал в одно- і двокомпонентних конденсованих плівках

37. Ольховик Лариса Павлівна
Еволюція магнітних властивостей високоанізотропного феримагнетика $\text{BaFe}_{12}\text{O}_{19}$ при переході від макро- до нанокристала

Філософський факультет

38. Панков Георгій Дмитрійович
Православно-академічна філософія релігії в Росії (XIX – поч. XX ст.)

39. Савицька Лариса Леонідівна
Мистецтво України в контексті художнього життя межі століть. 1890–1910-ті роки

2007 рік*НДІ астрономії*

40. Бельська Ірина Миколаївна
Оптичні властивості поверхонь астероїдів, кентаврів та тіл поясу Койпера

Геолого-географічний факультет

41. Костріков Сергій Васильович
Флювіальні геоморфосистеми: геоінформаційне моделювання водозбірної організації рельєфу

Історичний факультет

42. Наумов Сергій Олександрович
Регіональні структури українського політичного руху: становлення і діяльність, 90-і рр. XIX ст. – лютий 1917 р. (на матеріалі Лівобережжя)

Факультет психології

43. Ткачова Наталія Олександрівна
Аксеологічні засади педагогічного процесу в сучасних загальноосвітніх закладах

Радіофізичний факультет

44. Баскаков Олег Ігоревич
Міліметрові та інфрачервоні спектри молекул у взаємодіючих коливальних станах

Соціологічний факультет

45. Сокурянська Людмила Георгіївна

Ціннісна детермінація становлення соціальної суб'єктності студентства в умовах соціокультурної трансформації

Фізичний факультет

46. Дюкарев Юрій Михайлович

Теорія інтерполяційних задач у класі Стільтьєса та суміжні питання аналізу

47. Захожай Володимир Анатолійович

Статистичні закономірності в зоряних системах

Філологічний факультет

48. Борзенко Олександр Іванович

Становлення нової української літератури в аспекті національної ментальності та біографізму (І. Котляревський, П. Гулак-Артемівський, Г. Квітка-Основ'яненко)

49. Колоїз Жанна Василівна

Оказіональна деривація: теоретичний та функціонально-прагматичний аспекти

Філософський факультет

50. Карпенко Іван Васильович

Філософська рецепція повсякденності в просторі культури

Юридичний факультет

51. Бервено Сергій Миколайович

Проблеми договірної права в Україні

2008 рік*Факультет іноземних мов*

52. Морозова Олена Іванівна

Лінгвальні аспекти неправди як когнітивно-комунікативного утворення (на матеріалі сучасної англійської мови)

Радіофізичний факультет

53. Маслов В'ячеслав Олександрович

Формування і селекція поперечних мод у лазерних резонаторах

Фізико-технічний факультет

54. Гришанов Микола Іванович

Діелектричні властивості плазми без зіткнень у двовимірно-неоднорідних аксіально-симетричних магнітних пастках

55. Денисенко Ігор Борисович

Просторові та просторово усереднені параметри слабоіонізованої плазми газових розрядів

56. Пеліхатий Микола Михайлович

Модифікація шаруватих структур при проходженні іонізуючого випромінювання

Фізичний факультет

57. Вовк Руслан Володимирович

Динаміка квазічастинкових підсистем з різними енергетичними спектрами в ізотропних і анізотропних конденсованих середовищах

Філологічний факультет

58. Нелюба Анатолій Миколайович

Експліцитна й імпліцитна економія в словотвірній номінації української мови

Філософський факультет

59. Алфьорова Зоя Іванівна

Візуальне мистецтво кінця ХХ – початку ХХІ століття

60. Чорний Дмитро Миколайович

Міста Лівобережжя України наприкінці ХІХ–на початку ХХ ст.

2009 рік

Біологічний факультет

61. Жмурко Василь Васильович

Фізіолого-біохімічні аспекти фотоперіодичного і яровизаційного контролю розвитку рослин

Геолого-географічний факультет

62. Пересадько Віліна Анатоліївна

Наукові основи регіонального еколого-природоохоронного картографування

Факультет іноземних мов

63. Безугла Лілія Ростиславівна

Когнітивно-прагматичні характеристики імпліцитних смислів у німецькомовному дискурсі

64. Солощук Людмила Василівна

Взаємодія вербальних і невербальних компонентів комунікації у сучасному англomовному дискурсі

Медичний факультет

65. Чернуський В'ячеслав Григорович

Сучасні аспекти клініко-патогенетичних порушень та лікування бронхіальної астми у дітей

66. Цивенко Олексій Іванович

Електрохірургічна і ультразвукова дирекція та коагуляція при операціях на шлунково-кишковому тракті

НДІ хімії

67. Шаповалов Сергій Андрійович

Різномірда асоціація іонів барвників у водяних розчинах

Радіофізичний факультет

68. Стороженко Ігор Петрович

Генерація міліметрових хвиль варизонними структурами напівпровідників A_3B_5 з міждолинним переносом електронів

Фізико-технічний факультет

69. Лісовський Валерій Олександрович

Газовий розряд низького тиску в комбінованих електричних полях

Філологічний факультет

70. Ісіченко Юрій Андрійович
Аскетична література Київської Русі

Філософський факультет

71. Лебідь Євген Олександрович
Концепт «природа» в сучасному філософському дискурсі

72. Поліщук Ігор Олексійович
Електоральний процес постсоціалістичного суспільства: політико-культурний вимір (на прикладі України, Росії та Польщі)

73. Суковата Вікторія Анатоліївна
Філософія Іншого в ХХ столітті: раса, нація, гендер

74. Фісун Олександр Анатолійович
Демократія і неопатримоніалізм у сучасних теоріях політичного розвитку

2010 рік (I півріччя)*Біологічний факультет*

75. Токарський Віктор Арсентійович
Біологія і екологія європейського бабака *Marmota bobac* (Muller, 1776) та його сучасний стан

Радіофізичний факультет

76. Лазоренко Олег Валерійович
Сучасний аналіз та обробка надширокосмугових процесів

77. Матюхін Микола Іванович
Системна теорія динамічних радіолографічних інформаційних систем спостереження потоку об'єктів у ситуаціях конфлікту

Соціологічний факультет

78. Горошко Олена Ігорівна
Гендерні аспекти інтернет-комунікацій

79. Даниленко Оксана Якимівна
Соціокомунікативні процеси у суспільстві, що трансформується: лінгво-конфліктологічний аналіз

Філологічний факультет

80. Шеховцова Тетяна Анатоліївна
Творчість Л. Добичина в динаміці естетичних пошуків російського модернізму: контекст, онтологія, поетика

Філософський факультет

81. Голозубов Олександр В'ячеславович
Радість і сміх у культурних практиках постмодерну: філософсько-антропологічні виміри

82. Тарароєв Яків Володимирович
Онтологічні засади сучасної фізики та космології

Хімічний факультет

83. Іванов Володимир Венедиктович

Лінійні моделі та мультиреференсна теорія зв'язаних кластерів для заданого стану в проблемі багаточастинкових кореляцій у молекулах

84. Юрченко Олег Іванович

β -Дикетонати металів як аналітичні форми та основа стандартних зразків для спектроскопічних методів аналізу

Додаток 4. Періодичні видання Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (станом на 1 вересня 2010 року)

Фізико-математичні науки

1. Вісник університету. Серія «Ядра, частинки, поля».
2. Журнал «Фізична інженерія поверхні».
3. Вісник університету. Серія «Математика, прикладна математика, механіка».
4. Вісник університету. Серія «Математичне моделювання. Інформаційні технології. Автоматизовані системи управління».
5. Вісник університету. Серія «Радіофізика та електроніка».
6. Вісник університету. Серія «Фізика».
7. Журнал «Біофізичний вісник».

Хімічні науки

8. Вісник університету. Серія «Хімія».

Біологічні науки

9. Вісник університету. Серія «Біологія».
10. Журнал «Біологічний вісник».
11. Журнал «Фотобіологія та фотомедицина».

Медичні науки

12. Вісник університету. Серія «Медицина».

Географічні науки

13. Збірник наукових праць «Людина і довкілля».
14. Вісник університету. Серія «Геологія, географія, екологія».
15. Збірник наукових праць «Часопис».
16. Збірник наукових праць «Проблеми безперервної географічної освіти і картографії».
17. Вісник університету. Серія «Екологія».

Психологічні науки

18. Вісник університету. Серія «Психологія».

Історичні науки

19. Вісник університету. Серія «Історія».

20. Вісник університету. Серія «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки».
21. Збірник наукових праць «Харківський історіографічний збірник».
22. Журнал «Древности».
23. Збірник наукових праць «Актуальні питання вітчизняної та всесвітньої історії».
24. Збірник наукових праць «Дриновський збірник».

Економічні науки

25. Вісник університету. Серія «Економічна».
26. Журнал «Соціальна економіка».

Політичні науки

27. Вісник університету. Серія «Питання політології».

Філософські науки

28. Вісник університету. Серія «Теорія культури та філософія науки».
29. Вісник університету. Серія «Філософські перипетії».
30. Збірник наукових праць «Схід-Захід».
31. Вісник університету. Серія «Post Office».
32. Науково-практичний журнал «Філософія спілкування: філософія, психологія, соціальна комунікація».

Філологічні науки

33. Вісник університету. Серія «Філологія».
34. Вісник університету. Серія «Романо-германська філологія».
35. Вісник університету. Серія «Соціальні комунікації».
36. Журнал «Філологічні трактати».

Педагогічні науки

37. Вісник університету. Серія «Валеологія».
38. Збірник наукових праць «Наукові записки кафедри педагогіки».
39. Збірник наукових праць «Викладання мов на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки».

Соціологічні науки

27. Вісник університету. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи».
28. Збірник наукових праць «Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства».
42. «Український соціологічний журнал».

Юридичні науки

43. Вісник університету. Серія «Право».

Електронні наукові видання

44. «Соціологія майбутнього: журнал з проблем соціології молоді та студентства».
45. «SOCIOПРОСТІР» – міждисциплінарний збірник наукових праць із соціології та соціальної роботи.

Додаток 5. Випуск періодичних видань та збірників наукових праць у 2004–2010 роках

Вісники університету

Факультет, підрозділ	Рік							За 7 років
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (I півріччя)	
Біологічний			2	2	2	2	1	9
Геолого-географічний	1	2	2	1	2	2	1	11
Екологічний			2	1	1	1	1	6
Економічний	2	3	4	4	1	3	3	20
Іноземних мов	2	2	3	3	4	3	2	19
Історичний	1	1	2	1	1	1	1	8
Медичний	3	2	2	1	2	2	1	13
Механіко-математичний	2	3	2	3	3	4	1	18
Психології	1	1	2	2	2	2	1	11
Радіофізичний	2	1		1	2	2		8
Соціологічний	1	1	2	1	2	2	2	11
Фізико-технічний	3	3	4	4	4	4	2	24
Фізичний		1	1	1	1	1		5
Філологічний	4	5	4	4	3	4	3	27
Філософський	8	6	7	6	14	7	7	55
Хімічний	1	1	1	1	1	1	1	7
Юридичний			1	1	2	2		6
Усього	31	32	40	36	45	41	27	252

Фахові збірники наукових праць

Факультет, підрозділ	Рік							За 7 років
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (I півріччя)	
Геолого-географічний	4	5	7	7	3	3	2	31
Екологічний					2	2	1	5
Історичний	2	2	2	2	2	2	1	13
Психології	1	2	2	2	2	2	1	12
Соціологічний	1	1	1	1	2	1		7
Філософський	1	1	1	1	1	3		8
Загальноуніверситетські відділи				1	1	1		3
Центр міжнародної освіти	1	2	1	2	2	2	1	11
Усього	10	13	14	16	15	16	6	90

Нефахові збірники наукових праць

Факультет, підрозділ	Рік							За 7 років
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (I півріччя)	
Біологічний	-	-	2	1	3	3	-	9
Геолого-географічний	5	-	2	2	6	4	2	21
Екологічний	-	1	-	-	1	1	2	5
Економічний	3	-	2	-	1	4	-	10
Іноземних мов	4	-	4	4	5	8	4	29
Історичний	4	-	1	3	4	4	-	16
Комп'ютерних наук	-	-	-	-	-	-	1	1
МЕВ та туристичного бізнесу	-	-	3	3	2	2	2	12
Медичний	2	-	1	2	-	2	2	9
Механіко-математичний	1	2	2	3	1	5	1	15
Психології	2	1	1	1	1	1	2	9
Радіофізичний	4	3	4	3	4	2	1	21
Соціологічний	4	2	1	1	1	2	1	12
Фізико-енергетичний	-	-	-	-	-	-	1	1
Фізико-технічний	2	-	-	1	1	2	1	7
Фізичний	1	2	-	2	-	1	-	6
Філологічний	1	2	2	-	3	3	-	11
Філософський	7	7	5	5	5	6	2	37
Хімічний	1	-	1	-	-	1	-	3
Юридичний	1	-	2	2	2	2	2	11
НДІ астрономії	1	-	-	-	1	1	-	3
НДІ біології	-	-	1	1	1	-	1	4
НДІ хімії	-	-	-	-	-	-	-	-
Загальноун. відділи	1	2	1	-	-	1	-	5
Центр міжнародної освіти	1	1	1	1	1	1	1	7
ЦНБ	-	-	-	-	1	-	-	1
Ботанічний сад	1	-	1	-	-	-	-	2
Усього	46	23	36	35	44	57	25	266

Наукові журнали

Факультет, підрозділ	Рік							За 7 років
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (I півріччя)	
Економічний	3	3	3	3	2	2	1	17
Іноземних мов	1	1	1	1	1	1		6
МЕВ та туристичного бізнесу		1	1	1				3
Радіофізичний	2	5	6	4	4	6		27
Фізико-енергетичний								0
Фізико-технічний	2	3	3	4	4	4	2	22
Філологічний						1	1	2
НДІ біології	1	1	2	1			1	6
Усього	9	14	16	14	11	14	5	83

**Додаток 6. Спеціалізовані вчені ради
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
із захисту докторських і кандидатських дисертацій**

№ з/п	Шифр ради	Голова ради	Перелік спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій	Дата затвердження
1.	Д 64.051.01	Гриценко Андрій Андрійович	08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки; 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика; 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит	31.05.2010
2.	Д 64.051.02	Свіч Василь Антонович	01.03.02 – астрофізика, радіоастрономія; 01.04.01 – фізика приладів, елементів і систем; 01.04.03 – радіофізика; 01.04.04 – фізична електроніка	09.07.2009
3.	Д 64.051.03	Андерс Олександр Георгійович	01.04.05 – оптика, лазерна фізика; 01.04.07 – фізика твердого тіла; 01.04.11 – магнетизм	12.03.2010
4.	Д 64.051.04	Некос Володимир Юхимович	11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів	22.01.2008
5.	Д 64.051.05	Бабич Володимир Петрович	08.00.03 – економіка та управління національним господарством	15.06.2007
6.	Д 64.051.06	Цехмістро Іван Захарович	09.00.01 – онтологія, гносеологія, феноменологія; 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури; 09.00.09 – філософія науки; 09.00.12 – українознавство	09.07.2008
7.	Д 64.051.08	Дусавицький Олександр Костянтинович (заступник голови)	19.00.01 – загальна психологія, історія психології; 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	18.05.2007
8.	Д 64.051.10	Калініченко Володимир Вікторович	07.00.01 – історія України; 07.00.02 – всесвітня історія	19.06.2007

9.	Д 64.051.12	Залюбовський Ілля Іванович	01.04.08 – фізика плазми; 01.04.16 – фізика ядра, елементарних частинок і високих енергій	21.12.2009
10.	Д 64.051.13	Товстяк Володимир Васильович	03.00.02 – біофізика	24.09.2007
11.	Д 64.051.14	Орлов Валерій Дмитрович	02.00.02 – аналітична хімія; 02.00.03 – органічна хімія; 02.00.04 – фізична хімія	12.11.2007
12.	Д 64.051.15	Бакіров Віль Савбанович	22.00.01 – теорія та історія соціології 22.00.03 – соціальні структури та соціальні відносини 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології	08.06.2010
13.	Д 64.051.17	Божков Анатолій Іванович	03.00.04 – біохімія; 03.00.13 – фізіологія людини і тварин	15.10.2007
14.	Д 64.051.18	Мамалуй Олександр Олександрович	09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії 09.00.05 – історія філософії	21.12.2009
15.	Д 64.051.24	Пеліхатий Микола Михайлович	21.06.01 – екологічна безпека	
16.	К 64.051.07	Московкіна Ірина Іванівна	10.01.01 – українська література 10.01.02 – російська література	15.05.2009
17.	К 64.051.09	Сорока Леонід Степанович	01.05.02 – математичне моделювання та обчислювальні методи	21.06.2007
18.	К 64.051.11	Коробов Валерій Іванович	01.01.01 – математичний аналіз 01.01.02 – диференціальні рівняння 01.01.03 – математична фізика 01.01.04 – геометрія та топологія	18.06.2007
19.	К 64.051.16	Шевченко Ірина Семенівна	10.02.04 – германські мови	31.05.2010
20.	К 64.051.19	Гончаренко Марія Степанівна	13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)	15.02.2010
21.	К 64.051.20	Калашник Володимир Семенович	10.02.01 – українська мова	23.12.2009
22.	К 64.051.21	Атраментова Любов Олексіївна	03.00.15 – генетика	07.05.2009
23.	К 64.051.22	Півнева Любов Миколаївна	23.00.02 – політичні інститути та процеси	15.11.2006
24.	К 64.051.23	Немець Людмила Миколаївна	11.00.02 – економічна і соціальна географія	29.05.2009

Додаток 7. Особисті дані ректора Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна В. С. Бакірова

Біографічна довідка

В. С. Бакіров – доктор соціологічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України.

У 1976 році захистив кандидатську дисертацію за темою «Соціальний контроль як регулятор суспільних відносин (філософський аспект)», у 1991 році – докторську дисертацію за темою «Ціннісна свідомість як об'єкт соціологічного аналізу (теоретико-методологічні проблеми)». З 1982 року працює у Харківському державному університеті (з 1999 року – Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна), обіймав посади доцента кафедри соціології (1982–1991 рр.), декана соціологічного факультету (1991–1994 рр.), першого проректора (1994–1996 рр.), завідувача кафедри прикладної соціології (з 1996 р. й до сьогодні), ректора (з 1998 року й до сьогодні).

Наукова діяльність

Наукові дослідження В. С. Бакірова останнім часом зосереджені на аналізі ролі класичних університетів в інтелектуальному розвитку суспільства, вивченні особливостей класичної університетської освіти в контексті глобалізаційних і постіндустріальних викликів. В.С. Бакіров значно збагатив теоретико-методологічні принципи соціологічного аналізу ціннісної свідомості, дослідив особливості її основних історичних форм.

В.С. Бакіров разом з колегами реалізував низку наукових проектів прикладного характеру, спрямованих на удосконалення місцевого самоврядування, розвиток університетської демократії, студентського самоврядування, ринку праці, порівняльний аналіз життєвих умов, способу життя і стану здоров'я у пострадянських країнах: міжнародний проект «Роль етнічних груп у формуванні Нової Європи» (The Role of Ethnic groups in forming New Europe, 1992), спільно з Institute of International Sociology,

Gorizia, Італія. Під його керівництвом були реалізовані проекти «Дослідження механізмів місцевого самоврядування» (Local Self-Government Mechanisms Research, 1995–1996) при взаємодії з експертами USAID, «Соціальні наслідки реструктуризації приватизованих підприємств (Social Impact of Restructuring Privatized Enterprises in Ukraine, 1996–1998, Program EU Tacis) спільно з науковим центром MORI (Великобританія). Керував проектом «Соціальні наслідки реструктуризації української вугільної промисловості» (Social Consequences of the Ukrainian Coal Industry Restructuring, 1996–1997) за підтримки World Bank.

В.С. Бакіров здійснював керівництво українською науковою командою у міжнародному дослідницькому проекті «Життєві умови, спосіб життя і здоров'я в європейських країнах» («Living Conditions, Life Styles and Health, 2000 – 2003, grant of EU, Program Copernicus-2), спільно з Institute for Advanced Studies (Austria), London School of Hygiene and Tropical Medicine, University of Derby, Московським державним університетом імені М.В. Ломоносова, Білоруським державним університетом та іншими партнерами. В.С. Бакіров очолює українську дослідницьку команду і є членом виконавчого комітету міжнародного наукового проекту ENRI-East «Взаємодія європейських, національних і регіональних ідентичностей: нації між державами вздовж нових східних кордонів Європейського Союзу» (Interplay of European, National and Regional Identities: nations between states along the new eastern borders of the European Union). Він також є керівником української дослідниць-

кої команди і членом Виконавчого комітету масштабного міжнародного соціологічного проекту НІТТ-2008 «Здоров'я у перехідний період: тренди у стані здоров'я населення і політика у сфері охорони здоров'я в країнах СНД» (Health in Times of Transition: Trends in Population Health and Health Policies in CIS Countries).

Результати наукових досліджень В. Бакірова опубліковані у 140 наукових працях, включаючи монографії і підручники. Під керівництвом В.С. Бакірова захищені 7 докторських і 10 кандидатських дисертацій.

Він є головою редакційної ради журналу «Universitates. Наука і просвіта», відповідальним редактором збірника наукових праць «Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства», головним редактором Вісника Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи», а також членом редколегії журналів «Вища освіта України», «Український соціум», «Соціологія: теорія, методи, маркетинг», «Політичний менеджмент» та інших.

Організаційна діяльність

В.С. Бакіров працює у складі Колегії Міністерства освіти і науки України, є членом Президії ВАК України, Державної акредитаційної комісії, секції соціально-економічних наук Комітету з державних премій України у галузі науки і техніки; президентом Соціологічної асоціації України, Харківського відділення Малої Академії наук; головою Ради ректорів ВНЗ III-IV рівнів акредитації Харківського регіону; членом Колегії

Харківської обласної державної адміністрації.

Почесні звання, нагороди

В.С. Бакіров має почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2001), обраний почесним професором Московського державного університету імені М.В. Ломоносова (2010), почесним професором Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (2009), почесним доктором Дніпропетровського національного університету імені О. Гончара (2008); заслуженим професором

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (2009), нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня (2006). Почесний громадянин міста Харкова (2009).

Нагороджений відзнаками Міністерства освіти і науки: «За наукові досягнення», «Петро Могила», «Відмінник освіти України», медаллю Національної академії наук України «За наукові досягнення», медаллю Академії педагогічних наук України ім. К.Д. Ушинського, вищою відзнакою Болгарської Академії наук – медаллю «Марин Дринов на стрічці».

Науковий доробок В. С. Бакірова за період 2003–2010 рр.

1. Філософія політики: Хрестоматія: у 4 т. /Андрущенко В.П., Бойченко М.І., Губернський Л.В. та ін. – К.: Знання України, 2003. – Т.1. – 364 с. – Т.ІІ. – 370 с. – Т.ІІІ. – 407 с. – Т.ІV. – 429 с.
2. Філософія політики: Підручник /Андрущенко В. П., Бойченко М. І., Губернський Л. В. та ін. – К.: Знання України, 2003. – 400 с.
3. Роль класичних університетів в інтелектуальному розвитку суспільства // Класичні університети – центри освіти, науки і культури регіонів: традиції та сучасність: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Д.: АРТ-ПРЕС, 2003. – С. 13-16.
4. Університети в пошуках нової стратегії // Universitates. – 2003. – №1. – С.4-7.
5. Университет в поисках новой стратегии // Университеты и общество. Сотрудничество университетов в XXI веке: Материалы Второй международной научно-практической конференции университетов: МГУ им. М. В. Ломоносова, 27-28 ноября 2003 г. /Под. ред. Садовничего В. А. – 788 с.
6. Пострадянська соціологія та пострадянський соціум // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». – № 577. – 2003. – С. 9-12.
7. Коммуникативная парадигма развития университетской демократии // Виховання в контексті соціальної адаптації студентства: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. кер. ВНЗ та вчених-дослідників із проблем виховання студентства в сучас. умовах, Харків, 7 листоп. 2003 р. – Х.: Вид-во НУА, 2003. – Ч.1. – С.45-50.
8. Політико-режимна еволюція України: від системи «переможець отримує все» до пакту еліт? // Сучасна українська політика: Політики і політологи про неї. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. – С.73-80.

9. Детерминанты здоровья в зеркале социологического исследования / Николаевский В.Н., Бабак О.Я., Яблчанский Н.И. // Медицинская газета «Medicus Amicus». – № 6. – 2003. – С.10.
10. Рождение социологической школы: 40 лет спустя // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2003. – С. 3-6.
11. Василий Каразин: новый взгляд? Старый бред! / В.С. Бакіров, Л.А. Каразіна, С.И. Посохов // Вечерний Харьков. – 11.12.03. – №137. – С.2.
12. Живе втілення інтелігентності // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». – 2004. – № 621. – С. 9-11.
13. Оздоровить систему. Несколько лекций от ректора Виля Бакирова // День. – № 6. – 2005. – С.4.
14. Виникнення Харківського університету і синхронічні історичні події // Методологія, теорія і практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. – Х: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2004. – С. 3-5.
15. Система «Випускник» в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна: концепція, методика, технологія діяльності / Арбеніна В. А., Навроцький О. І. – Харків, 2004. – 56 с.
16. Постсоветский образ жизни: украинские особенности // Посткоммунистические трансформации: векторы, содержание, измерение / Под ред. О. Д. Куценко. – Харьков: ХНУ им. В.Н. Каразина, 2004. – С. 227-242.
17. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / Бакіров В.С., Духопельников В. М., Зайцев Б. П. та ін. – Харків: Фоліо, 2004. – 750 с.
18. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна – 200 років (інтерв'ю провела Н. Вінникова) // Вища освіта України. – №1. – 2005. – С. 5-11.
19. Висока якість університетської освіти – вимога часу / Бакіров В.С., Зиман З.З., Холін Ю.В. // Вища освіта України. – №1. – 2005. – С.15-20.
20. Вітальне слово // Історична соціальна наука в світ-системній перспективі: Матеріали міжнародного наукового колоквиуму. – Х.: Константа, 2005. – С.3-5.
21. 200-річна історія Харківського національного є невід'ємною і яскравою частиною всесвітньої історії університетів // Освіта України. – №7. – 25 січня 2005 р. – С. 4-5.
22. Сравнительная политика. Основные политические системы современного мира / Сазонов Н. И., Литвиненко А. В., Фисун А. А. и др.; Под ред. В.С. Бакирова, Н.И. Сазонова. – Харьков: ХНУ им. В. Н. Каразина, 2005. – 592 с.
23. 200-річні класичні традиції // МЕР. – 2006. – №18. – С. 66-67.
24. «Суспільство знань» та трансформація вищої освіти // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. У 2-х т.: Т.1. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2006. – С. 352-356.
25. Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина: от Москвы до Приморского края // Вестник торгово-промышленной палаты. – 2006. – №4 (21). – С. 22-23.
26. На шляху до нової парадигми університетської освіти // Глобальні проблеми людства як фактор трансформації освітніх систем: Матеріали V Міжнар.

- наук.-практ. конф. кер. ВНЗ та вчен.-дослідників із проблем освіти, Харків, 1-3 лютого 2007 р. – Х.: Вид-во НУА, 2007. – С.87-92.
27. Класичний університет: традиції вільнодумства і критичного розуму (інтерв'ю провела О. Коваленко) // Освіта України. – № 61-62. – 17 серпня 2007 р.
28. Українські трансформації: специфіка, етапи, тенденції / Бакіров В.С., Фісун О. А. // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2007. – С. 211-220.
29. Дилеми класичної університетської освіти // Педагогічні і психологічні науки в Україні. Т.4. – Київ: Педагогічна Освіта, 2007. – С.99-108.
30. La transizione Ucraina: dove porta la via del neo patrimonialismo / Bakirov V., Fisun O. // Futuribili. Il lungo presente della transizione. Dalla societa comunista alla scelta privata. Milano. – 2007. – № 3. – С.139-153. – Італ. мовою.
31. Независимость от государства // The Autonomy of the University. Its Enemies and Friends. – Warshawa Fundacija “Institut Artes Liberales”, 2007. – S. 23-30.
32. Університети в пошуках нової стратегії // Universitates. – Альманах, 2008. – С.8-11.
33. Якість життя населення пострадянських країн у соціологічному вимірі: Колективна монографія / В.М. Ніколаєвський, О.І. Кізілов, О.М. Плахова, О.В. Чернявська, Л.М. Хижняк, В.І. Лукашук, А.І. Андрущенко / За ред. В.С. Бакірова. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. – 216 с.
34. Социология в Украине // Сучасний стан і перспективи розвитку соціології в країні та Європі. Матеріали міжнародних соціологічних читань пам'яті Н.В. Паніної / За наук. ред. Є.І. Головахи та О.Г. Стегнія. – К.: Інститут соціології НАНУ, 2008. – С.20-25 (192 с.).
35. Дилеми класичної університетської освіти // Развитие студенческого самоуправления: от постсоветской к европейской модели. – Украина, Латвия, Германия. – В 2 т.: Т. II. – Х.: ХНУ имени В.Н. Каразина, 2008. – С. 5-13.
36. Місія вищої освіти в сучасному світі / Мінаєв О.А. // Освіта України. – 2008. – 1 серп. (№57/58). – С.5.
37. Університетська автономія як предмет соціального конструювання // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – № 800: Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. – Вип. 22. – 2008. – С. 11-14.
38. Пространство и время человека как продукт социальной коммуникации // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Зб. наук. праць. – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. – С.11-15.
39. Высшее образование Украины: специфика, проблемы, перспективы // Об образовании. Евразийское пространство. К 20-летию Евразийской ассоциации университетов / Ред. колл.: Садовничий В.А. – М.: Изд-во Московского университета «МАКС Пресс», 2009. – С.41-59.
40. Соціологія політики: Енцикл. словник / В.А. Полторак, О.В. Петров, А.В. Толстоухов, В.П. Андрущенко, М.І. Михальченко /. – Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2009. – С.129-130 (442 с.).
41. Світові тенденції розвитку університетської освіти // Соціологічні дослідження: Збірник наукових праць за матеріалами науково-практичної конференції

- «Університетська освіта та формування управлінської еліти», 11-12 червня 2009 року. – № 8. – Луганськ, 2009. – С.9-15.
42. Социальное познание и общение в постиндустриальном мире // Філософія людського спілкування. Філософія, психологія, соціальна комунікація. – №1. – 2009. – С. 19-27.
43. Соціокультурний вимір університетської автономії // Проблеми розвитку соціологічної теорії: соціальна інтеграція та соціальні нерівності в контексті сучасних суспільних трансформацій: Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції / Соціологічна Асоціація України; Факультет соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Інститут соціології НАН України / За заг. ред. Куценко О.Д., Судакова В.І. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – С. 5-11.
44. Університет і політика // Соціологія в ситуації соціальних невизначеностей: Тези доповідей учасників I Конгресу Соціологічної асоціації України. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. – С. 303.
45. Соціологія вищої освіти: нові дослідницькі сюжети // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. – Випуск 15. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. – С. 561-566.
46. Коммуникативная природа пространственно-временных характеристик социума // Філософія людського спілкування. Філософія, психологія, соціальна комунікація. – № 2. – 2009. – С.10-14.
47. Высшая школа перед вызовами XXI столетия // Высшее образование как основа цивилизационного развития государства: проблемы и перспективы: программа и материалы совместного заседания Совета Северо-Восточного научного центра НАН и МОН Украины и Совета ректоров вузов III-VI уровней аккредитации Харьковского региона, 12 февр. 2010 г., Харьков / Сев.-Вост. науч. центр НАН и МОН Украины; Совет ректоров вузов Харьк. региона; Нар. Укр. Акад.; колл. авт.: Астахова В.И., Астахова Е.В., Бакиров В.С. и др. – Харьков: Изд-во НУА, 2010. – С. 12-15.
48. Харківський університет і серби: ретроспективний погляд // Українсько-сербський збірник: УКРАС. – Випуск 1 (4). – 2009. – С.9-13 (255 с.).
49. Памяти психолога // Феномен Лактіонова / Упоряд. В.В. Москаленко. – Х.: Тимченко А.М., 2010. – С.14-15.
50. Научные школы Харьковского национального университета им. В.Н. Каразина: из прошлого в будущее / Бакіров В.С., Залюбовский И.И., Посохов С.И. // О научных исследованиях и научных школах. Евразийское пространство / Ред. колл.: В.А. Садовничий и др. – М.: Изд-во Московского университета, 2010. – С. 61-82.
51. Інноваційний потенціал взаємодії університетської освіти і академічної науки // Матеріали Другого міжнародного економічного форуму «Інновації. Інвестиції. Харківські ініціативи», 17 вересня 2010 р. – С.51-52.

